

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM İŞLERİNDE GELİR/KURUMLAR VERGİSİ
STANDART İADE SİSTEMİ VE SORUNLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ertan KIZIR

EYLÜL - 2019

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM İŞLERİNDE GELİR/KURUMLAR VERGİSİ
STANDART İADE SİSTEMİ VE SORUNLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ertan KİZİR

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Abdülkadir PEHLİVAN

EYLÜL - 2019

TRABZON

ONAY

Ertan KİZİR tarafından hazırlanan “Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Gelir/Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi ve Sorunları Üzerine Bir Değerlendirme” adlı bu Çalışma 18.02.2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından İşletme Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı’nda **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi		Karar		İmza
Unvanı - Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret	
Doç. Dr. Recep NARTER	Başkan	☐	☐	
Doç. Dr. Abdülkadir PEHLİVAN	Üye	☐	☐	
Doç. Dr. Bilal GEREKAN	Üye	☐	☐	

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

Prof. Dr. Yusuf SÜRME
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca KTÜ-Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanan bu Çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Ertan KIZIR

13.09.2019

ÖNSÖZ

İnşaat faaliyetleri yapısı gereği belirli bir süre zarfında başlayıp biten işlerdir. Bir yıldan kısa süreli inşaat faaliyetleri olabileceği gibi birden fazla yılı kapsayan inşaat faaliyetleri de olabilmektedir. Bu noktada birden fazla takvim yılını kapsayan inşaat ve onarım işleri yıllara yaygın inşaat ve onarım işi kapsamında değerlendirilmekte ve vergilendirilmektedir. Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde faturalandırma sistemi, yıllara yaygın inşaat ve onarım işini yüklenen yüklenici firmalarca işin tamamlanma derecesine göre gerçekleşmekte ve buna göre hak ediş faturaları düzenlenmektedir. Bu bağlamda yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde hak ediş bedelleri üzerinden vergi kesintisi (tevkifat) yapılmakta olup, kesilen bu vergiler işin tamamlanmasıyla birlikte ortaya çıkan kardan mahsup edilebilmektedir.

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde kesilen verginin iadesi Gelir/Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi (GEKSİS) üzerinden yapılmaktadır. Bu sistem teknoloji tabanlı bir sistem olup elektronik ortamda veri girişlerinin yapıldığı ve yine sistem üzerinden hataların belirlenmesine dayanmaktadır. Ancak iade işlemlerine yönelik verilerin sisteme girişlerinde ve veri girişleri sonrasında sistem tarafından oluşturulan kontrol raporlarında oluşan hatalar iadelerin sonuçlandırılmasında bazı sorunlarla karşılaşılmasına ve iadelerin uzun zaman dilimlerinde gerçekleşmesine neden olabilmektedir. Bu kapsamda yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri nedeniyle kesilen vergilerin GEKSİS üzerinden alınması ve gerek iade süreci öncesinde gerekse sonrasında yaşanan sorunların uygulamacı bakış açısıyla ele alınması ayrıca bu süreçte karşılaşılan sorunların ve bu sorunlara yönelik görüş ve önerilerin ortaya konulması bu yüksek lisans tez çalışmasının ana amacını oluşturmaktadır. Öncelikle bu tezin hazırlanmasında görüşleri ile çalışmaya yön veren danışman hocam Sayın Doç. Dr. Abdülkadir PEHLİVAN'a, gerek tezin hazırlanmasında gerekse diğer çalışmalarında desteğini hiçbir zaman esirgemeyen ve değerli vaktini ayıran Sayın Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Mehmet USTA'ya teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca tezin hazırlanma sürecinde maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ailemin tüm fertlerine minnettarlığımı ifade ederim.

Eylül, 2019

Ertan KIZIR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET.....	VIII
ABSTRACT	IX
TABLolar LİSTESİ.....	X
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XI
KISALTMALAR LİSTESİ	XII
GİRİŞ	1-2

BİRİNCİ BÖLÜM

1. İNŞAAT TAAHHÜT İŞLERİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR.....	3-12
1.1. İnşaat İşi Kavramı	3
1.2. Taahhüt İşi Kavramı.....	4
1.3. İnşaat Yapım Çeşitleri.....	4
1.3.1. Yap-Sat (Özel) İnşaatlar	4
1.3.2. Taahhüt Niteliğinde Yapılan İnşaatlar	5
1.4. İnşaat Sektöründeki Temel Kavramlar.....	5
1.4.1. Müteahhit	5
1.4.2. Hak Ediş.....	6
1.4.3. Teminat	6
1.4.4. İhale	6
1.4.5. Sözleşme	7
1.4.6. Teklif.....	7
1.4.7. İşin Başlama ve Bitiş Tarihi.....	7
1.4.8. Yapı Denetim.....	8
1.4.9. Taşeron.....	9
1.5. İnşaat Taahhüt İşlerinde İzlenen Süreç	9
1.5.1. Projenin Hazırlanması.....	10
1.5.2. Keşif Bedelinin Belirlenmesi	10
1.5.3. İlanın Yapılması ve İhale Belgelerinin İncelenmesi	10

1.5.4. Teklif Verilmesi.....	11
1.5.5. İnşaat Taahhüt Sözleşmesinin Hazırlanması.....	11
1.6. İnşaat İşletmeleri ve Diğer Endüstri İşletmeleri Arasındaki Farklar.....	12

İKİNCİ BÖLÜM

2. YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM İŞLERİNDE GELİR/KURUMLAR VERGİSİ İADE İŞLEMLERİ	13-38
2.1. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşleri	13
2.2. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde İşe Başlama Zamanının Belirlenmesi	16
2.3. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde İşin Tamamlanması	16
2.4. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Vergi Kesintisi İşlemleri	18
2.5. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Vergi Kesintisi Yapmakla Sorumlu Olanlar	19
2.6. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşleri Kapsamında Düzenlenecek Hak Ediş Faturalarının Düzenlenmesindeki Önemli Noktalar	20
2.7. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Dönem Sonu İtibariyle Yapılması Gereken İşlemler.....	21
2.9. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşleri Nedeniyle Gerçekleştirilen Vergi Kesintilerinin Mahsubu ve İadesi	23
2.9.1. Beyanname Üzerinden Hesaplanan Vergiye Mahsuben İade	23
2.9.2. Diğer Vergi Borçlarına Mahsuben İade	24
2.9.3. Nakden İade İşlemi	24
2.10. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşleri Kapsamında Kesilen Verginin İadesine İlişkin Gelir/Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi (GEKSİS).....	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM İŞLERİNDE GELİR/KURUMLAR VERGİSİ STANDART İADE SİSTEMİ VE SORUNLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME.....	39-74
3.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi	39
3.2. Çalışmanın Kapsamı	40
3.3. Literatür Taraması	42
3.4. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinden Doğan Gelir ve Kurumlar Vergisi İadelerinin Değerlendirilmesi	55
3.4.1. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinden Doğan Gelir ve Kurumlar Vergisi İadelerinde Teknoloji Tabanlı Uygulamaların Kullanımının Değerlendirilmesi	56

3.4.2. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinden Doğan Gelir ve Kurumlar Vergisi İadelerinde Teknolojik Tabanlı Uygulamaların Muhasebe Sistemlerine Etkileri ve İade Sürecine Yansımalarının Değerlendirilmesi	59
3.4.3. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinden Doğan Gelir ve Kurumlar Vergisi İadelerinde Ekonomik Koşulların İade Sürecine Yansımalarının Değerlendirilmesi	62
3.4.4. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinden Doğan Gelir ve Kurumlar Vergisi İadelerinde Kurumlar Arası İş Birliği ve Uyumun İade Sürecine Etkisinin Değerlendirilmesi	64
3.4.5. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinden Doğan Gelir ve Kurumlar Vergisi İadelerinde İade Sürecini Sonuçlandıracak Vergi Dairelerinin İade Sürecindeki Öneminin Değerlendirilmesi	67
3.4.6. Stopajın Enflasyon Muhasebesi Kapsamında Değerlemeye Tabi Tutulmamasının Değerlendirilmesi	70
3.4.7. Geçici Kabul Tutanağının Onay Tarihinden Sonraki Hak Edişlerden Kamu Kurumlarının Stopaj Yapması Hususunun Değerlendirilmesi	70
3.4.8. Kamu Kurumlarına Yapılan Hak Edişlerde 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu Kapsamında 7 Günlük Fatura Düzenleme Zorunluluğunun Değerlendirilmesi	72
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	75
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	80
ÖZGEÇMİŞ.....	88

ÖZET

Günümüz dünyasında insan ihtiyaçları farklılık gösterebilmektedir. Bu ihtiyaçların giderilmesinde yeni ve ihtiyaca uygun akıllı sayılabilecek yapıların oluşturulması inşaat sanayi tarafından gerçekleştirilmektedir. Teknolojinin hızlı bir gelişme gösterdiği günümüz dünyasında gerek bireysel ihtiyaçların karşılanmasında gerekse devletlerin vatandaşlarına hizmet sunmasında teknoloji tabanlı sistemlerin kullanılması yaygınlık göstermektedir. Ülkemizde de teknolojik tabanlı uygulamaların kullanımı özellikle 2000’li yıllardan sonra hızlı bir gelişim göstermektedir. Ülkemizde, teknolojik tabanlı uygulamalardan yararlanan önemli kamu kurumlarından biri Gelir İdaresi Başkanlığı’dır. Başkanlık tarafından pek çok teknolojik tabanlı uygulama farklı hedefleri gerçekleştirmek adına uygulamaya konulmuştur. Bu uygulamalar arasında ticari yaşama yeni bir yön verecek uygulamaların olduğu söylenebilir. Bunların başında kağıt ortamda düzenlenen belgelerin elektronik ortamda hazırlanmasına yönelik e-fatura, e-defter, e-arşiv fatura sistemleri gelmektedir. Bununla birlikte kayıt dışılığın azaltılması ve vergi denetimlerinin arttırılmasına yönelik denetim odaklı sistemlerin de Başkanlık tarafından uygulandığı bilinmektedir.

Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından uygulamaya konulan teknoloji tabanlı uygulamalar vergi iadelerinde de kullanılmaktadır. Özellikle yoğun mesai ve uzmanlık gerektiren bir yapıya sahip olan vergi iadeleri belirli aşamalardan oluşmaktadır. Bu aşamaların denetimleri ilgili vergi dairelerince yapılabildiği gibi elektronik sistemler tarafından da yapılabilmektedir. Bu bağlamda çalışmanın ana amacını, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir ve kurumlar vergisi iadelerini Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından uygulamaya konulan teknoloji tabanlı bir uygulama olan Gelir/Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi (GEKSİS) üzerinden talep eden mükelleflerin bu süreçte karşılaştıkları sorunların belirlenmesi, söz konusu sistemin iade sürecine etkilerinin uygulayıcı bakış açısıyla değerlendirmesi oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Vergi İadesi, E-Uygulamalar, Stopaj, Yıllara Yaygın İnşaat.

ABSTRACT

In today's world, human needs can vary. In order to meet these needs, construction of new and smart buildings that can be considered as appropriate is carried out by the construction industry. In today's world where technology is developing rapidly, it is common to use technology-based systems both in meeting individual needs and in providing services to citizens of states. The use of technology-based applications in our country shows a rapid development especially after the 2000s. Revenue Administration is among the most important public institutions that benefit from technological-based applications. Many technological-based applications have been implemented by the Presidency in order to achieve different objectives. Among these practices, it can be said that there are applications that will give a new direction to commercial life. The most important of these is e-invoice, e-book, e-archive invoice systems for the preparation of electronic documents. However, it is known that audit-oriented systems for reducing informality and increasing tax audits are implemented by the Presidency.

The technology-based practices introduced by the Revenue Administration are also used for tax refunds. Tax refunds, which have a structure that requires intensive work and expertise, are composed of certain stages. The audits of these stages can be carried out by the relevant tax authorities as well as by electronic systems. In this context, the main purpose of the study is to identify the problems faced by taxpayers who demand income and corporate tax rebates arising from widespread construction and repair works through GEKSIS application, which is a technology based application put into practice by the Revenue Administration. to evaluate the elements from the practitioner's point of view.

Keywords: Tax Refund, E-Applications, Withholding, Widespread Construction.

TABLULAR LİSTESİ

Tablo Nr.	Tablo Adı	Sayfa Nr.
1	Literatürde Konunun Ele Alınma Şekilleri.....	43
2	Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinden Doğan Gelir ve Kurumlar Vergisi İadelerinin Sonuçlanmasını Etkileyen Unsurlar	56

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil Nr.	Şekil Adı	Sayfa Nr.
1	İnternet Vergi Dairesi Girişi	27
2	Gelir/Kurumlar Vergisi Standart İade Talep Dilekçesi Girişi	28
3	GEKSİS Girişi	28
4	Gelir/Kurumlar Vergisi İade Talebi Girişi.....	29
5	GEKSİS İade Talep Dönemi ve İade Türü Bilgileri.....	29
6	İade Taleplerinde Teminat İşlemleri.....	30
7	İade Talep Başvuru Şekli.....	31
8	Yıllara Yaygın İnşaat İşleri Listesine Belge Girişi-1.....	32
9	Yıllara Yaygın İnşaat İşleri Listesine Belge Girişi-2.....	32
10	İş Listesi, Sözleşme Listesi ve Hak ediş Listesine Veri Girişi	33
11	İş Listesine Veri Girişi Bilgileri	34
12	Sözleşme Listesine Veri Girişi Bilgileri	35
13	Hak ediş Listesine Veri Girişi Bilgileri	36
14	Listeleri Pasife Çekme, İptal Etme İşlemine Ait Bilgiler	37
15	GEKSİS Kontrol Raporu Görüntüleme İşlemi	38
16	Gelir ve Kurumlar Vergisi İadelerinde GEKSİS'in Kullanılmasının Muhasebe Sürecine Sağladığı Faydalar	60
17	Kurumlar Arası İş Birliği ve Uyumun İade Sürecine Etkileri	64
18	Gelir ve Kurumlar Vergisi İadelerini Sonuçlandıracak Vergi Dairelerinin İade Sürecine Etkileri	68
19	Geçici Kabul Tutanağının Onay Tarihinden Sonraki Hak Edişlerden Kamu Kurumlarının Stopaj Yapması Durumunda Yaşanılan Sorunlar	71

KISALTMALAR LİSTESİ

GVK	: Gelir Vergisi Kanunu
GEKSİS	: Gelir/Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi
KVK	: Kurumlar Vergisi Kanunu

GİRİŞ

Ülkelerin kalkınmasında önemli görevlerden birini üstlenen inşaat sektörü, gerek istihdama sağladığı katkı, gerekse sosyal ve kültürel alanların yeniden oluşturulması noktasından itici güçlerden birini oluşturmaktadır. İnşaat sektörü teknolojik gelişmelerden ve yeniliklerden etkilenen bir yapıya sahiptir. Çünkü teknolojik gelişmeler insan ihtiyaç ve taleplerinde bir takım değişikliklerin meydana gelmesine neden olabilmektedir. Bu değişimlerin yakalanmasında ihtiyaca uygun, sağlam, fonksiyonel ve estetik yapıların olması ve bu özellikte olmayan yapıların yeniden inşası söz konusu olabilmektedir.

İnşaatlar farklı özelliklerine göre sınıflandırılabilir. Vergi Hukuku açısından yapılan sınıflandırmada yap-sat şeklinde yapılan inşaatlar ve taahhüt şeklinde yapılan inşaatlar şeklinde bir sınıflandırmaya gidilmiştir. Taahhüt niteliğinde yapılan inşaatlardan bir tanesi yıllara yaygın inşaat ve onarım işleridir. Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin vergi mevzuatı 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 42, 43 ve 44. maddelerinde düzenlenmekle birlikte, bu işler özü itibariyle üstlenilen işin başlaması ile bitişi arasındaki zaman diliminin bir takvim yılından uzun sürmesi esasına dayanmaktadır.

Başlangıcı ile bitişi arasındaki zaman diliminin bir takvim yılından uzun olduğu yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde vergi kesintisi (tevkifat) yapılmaktadır. Vergi kesintisi (tevkifat) yapılmasındaki temel amaç, başlanılan işin bir takvim yılından uzun olması nedeniyle gerek mükellefin iş bitiminden kendisini zor duruma sokacak bir vergi ödemesi ile karşı karşıya kalmaması gerekse devletin vergiyi işin tamamlanmasından önce belirli periyotlarda tahsil etmesine dayanmaktadır. Zira bu kapsamda gerçekleştirilen vergi kesintileri işin bitimiyle birlikte oluşacak mali kar sonrası doğacak vergilerden mahsup edilebilmektedir. Mahsup işlemlerinin ardından kalan verginin iadesi söz konusu olabilmektedir.

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri nedeniyle kesilen (tevkif edilen) verginin iadesi işlemleri 2015 ve sonraki yıllar için oluşacak iadelerde İnternet Vergi Dairesi Sisteminden yapılmaktadır.

Gerek iade kapsamındaki talep başvuruları ve iade dilekçelerinin oluşturulması, gerekse iadeyi oluşturan listelerin ve sözleşme bilgilerinin girişi bu sistem üzerinden yapılmakta olup, iade işlemleri Gelir/Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi (GEKSİS) üzerinden yapılmaktadır.

GEKSİS teknoloji tabanlı bir sistemdir. Gelir/Kurumlar Vergisi iade talepleri bu sistem üzerinden yapılmaktadır. Bu sistemin etkin bir şekilde çalışması iadelerin hızlı ve istenilen bir zamanda gerçekleştirilmesini sağlayacaktır. Bu bağlamda çalışmanın esas amacı, yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri nedeniyle kesilen vergilerin GEKSİS üzerinden alınması ve gerek iade süreci öncesinde gerekse sonrasında yaşanan sorunların uygulamacı bakış açısıyla ele alınması ayrıca bu süreçte karşılaşılan sorunların ve bu sorunlara yönelik görüş ve önerilerin ortaya konulmasıdır. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın kapsamı aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde genel hatlarıyla inşaat kavramı üzerinde durulmuştur. İnşaat taahhüt işleri ve inşaat türlerinin açıklanmasının ardından inşaat sektöründe kullanılan belli başlı kavramlara yer verilmiştir. Son olarak inşaat taahhüt işlerinde izlenen aşamalara sırasıyla yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümü iki temel düzeyde ele alınmaktadır. Bu bölümde öncelikle yıllara yaygın inşaat ve onarım işi hakkında bilgi verilmiştir. Yıllara yaygın inşaat ve onarım işi kapsamında oluşan maliyet ve giderlerin neler olduğu genel hatlarıyla ele alınmıştır. Yıllara yaygın inşaat ve onarım işinin başlama süreci, tamamlanma süreci ve hak ediş bedelleri üzerinden kesilen vergi hakkında bilgilere değinilmiştir. Ayrıca yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde önem arz eden hususlara ayrıntılı bir şekilde değinilmiştir. Bu bölümün bir diğer konusu, yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri kapsamında kesilen vergilerin ne şekilde alınabileceğinin açıklanması üzerinedir. Gelir/Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi (GEKSİS) olarak adlandırılan bu sisteme başvuru sürecinin açıklandığı bu bölümde süreç görselleri yardımıyla açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde ise yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri nedeniyle kesilen vergilerin GEKSİS üzerinden alınması ve gerek iade süreci öncesinde gerekse sonrasında yaşanan sorunların uygulamacı bakış açısıyla ele alınarak bu süreçte karşılaşılan sorunlara ve bu sorunlara yönelik görüş ve önerilere yer verilerek çalışma sonlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. İNŞAAT TAAHHÜT İŞLERİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

1.1. İnşaat İşi Kavramı

Günümüz dünyasında ülkelerin ekonomik olarak büyümesi ve kalkınmasında inşaat sektörünün payı hiç kuşkusuz büyük bir önem arz etmektedir. Yeni yatırım alanlarının oluşturulmasında itici güçlerden birisi olması sebebiyle inşaat sektörü gerek ülkelerin iş gücüne kazanım ve yeni istihdam alanlarının oluşturulmasında, gerekse ülkelerin yatırımcılar nezdinde cazibe merkez haline gelmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Dünyadaki hemen hemen her ülkede olduğu gibi Türkiye’de de inşaat ve inşaat taahhüt işleri yeni yatırımlarla her geçen gün önemini arttırmaktadır. Ülkemizde özellikle 2000’li yıllardan sonra büyük bir ivme yakalayan inşaat sektörü, sağladığı ekonomik büyüklük ile pek çok sektörü içinde barındıran bir yapı haline dönüşmüştür. Bu nedenle inşaat sektörünün ülkemiz açısından diğer sektörleri de besleyen lokomotif bir sektör olduğu söylenebilir.

Teknolojik gelişmeler her sektörü etkilediği gibi inşaat sektörünü de yakından etkilemektedir. İnsan istek ve ihtiyaçlarında değişikliklere neden olabilen teknolojik gelişmeler, inşaatların proje aşamasından yapım aşamasına, mimari özelliklerinden kullanılabilirlik alanlarına kadar her alanında kendini hissettirmektedir.

İnşaat kavramına genel olarak bakıldığında, bir üretim süreci ya da faaliyettir denilebilir. İnşaat denilince hiç kuşkusuz arsa ve arazi ile ilk madde ve malzeme kavramları da aklımıza gelmektedir. Zira arsa ve arazi inşaatın üzerine yapıldığı kısmı oluştururken, ilk madde ve malzeme ise inşaatın oluşturulmasında kullanılan malzemeleri ihtiva etmektedir. Bu noktada bir üretim süreci olarak tanımlanabilen inşaat, arsa ve arazi ile ilk madde ve malzeme kavramlarının bütünleşmesinden oluşmaktadır.

İnşaat kavramına ilişkin genel olarak bir tanım yapmak gerekirse, belirli bir alanda hammadde ve malzeme kullanmak suretiyle yeni bir yapı oluşturma sürecidir (Adiloğlu, 2006: 3).

Bir diğer tanımlamaya göre, hammadde ve malzeme kullanarak oluşturulan bir taşınmazın fiziki alanına ait gerçekleştirilen faaliyeti ihtiva etmektedir (Kavacık, 2008: 9).

İnşaat işi aynı zamanda yeni bir yapının oluşturulması sürecidir. Zira binaların, karayollarının, demiryollarının, viyadüklerin, barajların, köprülerin, limanların, tersanelerin, spor tesislerinin, alt yapı haberleşme ve nakil hatlarının, rafineri tesislerinin, taşkın koruma yapılarının ve buna benzer pek çok işin sonrasında yeni yapılar oluşmaktadır. Söz konusu yeni yapıların inşası genel olarak yapım işi olarak adlandırılmaktadır.

1.2. Taahhüt İşİ Kavramı

Bir tanım olarak taahhüt, sorumluluk alınmak suretiyle gerek sözleşmeye dayanılarak gerekse sözleşme olmaksızın bir işin yapılmasını üstlenmek şeklinde tanımlanabilir. Taahhüt, bir işin yerine getirilme görevinin (ediminin) üstlenilmesini ifade etmektedir (Tuna, 2009: 4).

1.3. İnşaat Yapım Çeşitleri

İnşaat yapım türleri farklı farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Mevzuat açısından da farklılık gösteren inşaat yapım işleri, Vergi Hukuku açısından ikiye ayrılmaktadır. Bunlar, aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Yap-sat ya da bir diğer adıyla özel inşaatlar,
- Taahhüt şeklinde yapılan inşaatlardır.

1.3.1. Yap-Sat (Özel) İnşaatlar

Ülkemizdeki inşaat faaliyetlerine genel olarak baktığımızda, yap-sat ya da özel inşaatların büyük bir alanı oluşturduğu ifade edilebilir. Yap-sat ya da özel inşaatlar, üretilmek suretiyle hazırlanan ve tüzel ya da gerçek kişilere satılmak amacıyla yapılan inşaatlardır (Adiloğlu, 2006: 5). Bu işletmelere bakıldığında, bunlarının temel amacının inşaat üretimi olduğu söylenebilir. Bir diğer ifade ile bu işletmelerin esas çalışma alanları (faaliyet alanları) iş yeri (dükkan) ve bina inşa edip satmaktır. Bu sebeple inşa edilen bina ve iş yerlerinin (dükkanların) satış ve pazarlama sorumluluğu söz konusu işletmelere aittir. Şunu da belirtmek gerekir ki, üretilmek suretiyle inşası tamamlanan mamullerin, ortaya çıkabilecek kar ya da zararının belirlenmesi, o mamulün tamamlanması ve sonrasında satışının yapılması sonucu ortaya çıkmaktadır (Özlü, 2012: 6).

Özel inşaatlar yapılış şekline göre ikiye ayrılabilir. Bunlar (Özlü, 2012: 6);

- İş yeri veya mesken halinde inşa edilip satılmak amacıyla yapılan inşaatlar,
- Kişisel ihtiyaçlar amacıyla üretilip (inşa edilip) herhangi bir şekilde satılma amacıyla olunmayan inşaatlardır.

Günümüzde işletmeler, esas itigal konularının dışında faaliyet alanlarında çalışabilmektedir. Buna verilecek örneklerden birisi, esas işigal konusu yeni binaların (yapıların) inşaası olmamakla ek bir faaliyet alanı olarak konut inşaası yapan işletmeler gösterilebilir. Vergi kanunlarına göre bu tür işletmelerin yeni binalar inşa etmesi özel amaçlı bina inşaatı faaliyeti olarak nitelendirilmemektedir.

1.3.2. Taahhüt Niteliğinde Yapılan İnşaatlar

Kelime anlamı olarak farklı şekillerde karşımıza çıkan taahhüt, bir görevi yapmayı üstlenme, sorumluluğu üzerine alma şeklinde tanımlanabilir. Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse taahhüt, sorumluluk alınmak suretiyle gerek sözleşmeye dayanılarak gerekse sözleşme olmaksızın bir işin yapılmasını üstlenmek şeklinde tanımlanabilir. (Özlü, 2012: 6).

İnşaat ve onarım işi, ister bir vatandaşla ister bir kurum ya da kuruluşla yazılı bir sözleşme yapılarak sözleşmedeki şartlara uygun olacak şekilde işi alan firma tarafından (yüklenici firma tarafından) belirli bir bedel (ücret) karşılığında yapılması ve bunun sonucunda yeni bir yapının oluşturulması sürecidir şeklinde tanımlanabilmektedir (Adiloğlu 2005: 6).

Taahhüt niteliğindeki işlerde zaman önemli bir kavramdır. Zira taahhüt niteliğindeki işler, başladığı yılda bitirilebileceği gibi birden fazla takvim yılını kapsayacak şekilde sürebilmektedir. Zira yapımı başladığı yılda bitirilemeyen ve birden fazla takvim yılına sirayet eden ve bir sorumluluğu yerine getirme niteliğindeki işler yıllara sari inşaat faaliyeti olarak adlandırılmaktadır (Çınar, 2015: 2).

1.4. İnşaat Sektöründeki Temel Kavramlar

Sektörlerin kendine özgü yapılarının olması, onların kendine özgü terimlerinin oluşmasına neden olmuştur. İnşaat sektöründe de belli başlı kullanılan temel kavramlar bulunmaktadır.

1.4.1. Müteahhit

Müteahhit kavramı, inşaat sektöründe inşaat işini yapan kişi ya da yüklenici olarak ifade edilmektedir. Müteahhitler inşaatları kendileri yapabilecekleri gibi gerek yurtiçinden gerekse yurtdışından farklı yükleniciler bularak işin yapımını üstlenebilmektedirler.

İnşaat sektörü alanında uzmanlık gerektiren bir iştir. Bu sebeple bazı uzmanlık gerektiren konularda müteahhitler alanında uzman işletmeler ile iş ortaklıkları kurmak suretiyle işin yapımını tamamlayabilmektedir. Özellikle alt yapı ve ulaşım alanında faaliyetlerini sürdüren pek çok

müteahhit, havalimanı, baraj, liman yapımı gibi işlerin tamamlanmasında iş ortaklığı kurmak suretiyle faaliyetlerine devam etmektedir.

1.4.2. Hak Ediş

İnşaat işlerinde önemli konurdan bir tanesi hak ediş kavramıdır. Zira hak ediş kavramı, yapılan inşaat ve onarım işi karşılığında alınan parasal tutarı ifade etmektedir.

Hak ediş, yapım işinin tamamlanan kısmına ait ihale mekanınca işi yapan yüklenici firmaya verilen parasal bir tutarı ifade etmektedir. Bir başka tanıma göre hak ediş, yapım işinin başlaması ile bitilmesi arasında tamamlanan kısımlara isabet eden ve parasal tutarı gösteren kavramdır (Yılmaz, 2018: 6).

1.4.3. Teminat

Teminat, belirli bir işin yerine getirilmesi amacıyla hazırlanan sözleşmeye dayalı olarak alınan ve belirli bir bedeli oluşturan tutarı ifade etmektedir (Yılmaz, 2018: 6). Bir diğer ifadeyle teminat, aldığı sorumluluğu yerine getirmeyi üstelenen tarafın bu sorumluluk karşısında katlandığı parasal tutardır (Şenlik, 2007: 14).

Teminat olarak kabul edilecek değerler Kamu İhale Kurumu (KİK) 34. maddesinde aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

- Teminat Mektupları,
- Finansal kurum ve kuruluşlardan alınan teminat mektupları,
- Devlet tarafından verilen iç borçlanma senetleri ve bu senetler yerine geçen evraklar,
- Tedavül üzerinde bulunan Türk Lirası.

1.4.4. İhale

Geniş anlamda ihale kavramı, bir işin yapılmasında o işi yapacak kişi ya da kurumun seçilmesi sürecini açıklamaktadır. Dar anlamda ihale kavramı ise, kamu idaresinin gerekli gördüğü bir işi o işi yapmayı hak edenler arasından seçeceği zaman dilimini ifade etmektedir (Yılmaz, 2018: 8).

İhale, teklifler arasından kamu idaresi tarafından o işe uygun kişi ya da kurumun seçimidir şeklinde ifade edilebilir (Yılmaz, 2018: 8). Bu seçim sürecinde müteahhidin taşınması gereken hususlar aşağıdaki gibidir (Kızılot, 2014: 62);

- işi alacak kişi ya da kurumun sorumluluğuna alacağı işe karşılık yeterliliğinin olup olmadığı,
- işi alacak kişi ya da kurumun sektörel gelişim ve rekabet koşullarına uygun davranması,
- işi alacak kişi ya da kurumun açıklık, şeffaflık ve en ilkeli fiyat koşullarına uygunluğu sağlamasıdır.

1.4.5. Sözleşme

Sorumluluk altına alınan işin genel ve özel unsurlarının belirlenmesi sözleşmelerle olmaktadır. Bu noktada sözleşme, hukuki bir işlem olarak ifade edilen bir ya da birden fazla kişi tarafından imzalanarak bir işin ya da bir sürecin hangi şartlarda işleyeceğinin belirli kurallara altına alınması şeklinde ifade edilebilir.

İnşaat işlerinde sözleşmeler, sorumluluk altına alınan işin ne şekilde yapılacağını belirlemektedir. Ayrıca bu sözleşmeler, işi yüklenen firmaların görev ve sorumluluklarını, işin ne zaman ve nasıl yapılacağını tüm hatlarıyla belirginleştiren yazılı belgelerdir.

1.4.6. Teklif

Kamu İhale Kanunu'nun 4. maddesinde ifade edilen teklif kavramına bakıldığında, bu kanun bakımından yapılacak ihalelerde işi yapmaya istekli tarafın kamu idaresine sunulan teklifi ile birlikte değerlendirmeye esas belge ya da bilgileri ihtiva etmektedir (Kamu İhale Kanunu, 2002: 7). Teklif belgesinin yapısına bakıldığında, işi yapmaya istekli taraf ile ihaleyi başlatıp ve yöneten ihale komisyonu olmak üzere iki tarafın varlığından bahsedilebilir. İhale komisyonu, fiyat tekliflerini inceleyerek, işi yapacak müteahhidin tüm olumlu unsurları taşıması halinde ihaleyi alabileceği hükmüne varmaktadır.

1.4.7. İşin Başlama ve Bitiş Tarihi

İnşaat taahhüt ve onarım işlerinde önemli kavramlardan birisi, işin başlama ve bitiş tarihidir. Zira işin başlama ve bitiş tarihi, gerek inşaat maliyetlerinin ve hasılatlarının oluşumunda, gerekse vergilendirme açısından büyük önem taşımaktadır.

İnşaat taahhüt ve onarım işlerinde işin başlama tarihi, sözleşmelerdeki yer teslim tarihi, ya da sorumluluk altına alınan işin fiilen başlanıldığı tarih olarak ifade edilmektedir. Yukarıdaki şartların sağlanmaması durumunda sözleşme tarihi olarak, işi alan tarafla kamu idaresi arasında yapılacak sözleşmenin imzalanmasına ait tarih kabul edilmektedir (Misket, 2014: 9).

İnşaat taahhüt ve onarım işlerinde dikkat edilmesi gereken nokta işin bitiş tarihinin tespitidir. Bu bağlamda Gelir Vergisi Kanunu (Madde 44)'e göre taahhüt işleri ile ilgili olarak geçici veya kesin kabul usulüne göre değerlendirildiğinde geçici kabulün yapıldığını gösteren tutanağın idarece onaylandığı tarih, diğer durumlarda ise işin fiili açıdan sona erdiği veya fiilen işin terk edildiği durumlar olarak kabul edilmektedir (Misket, 2014: 9).

1.4.8. Yapı Denetim

Ülkemiz açısından değerlendirildiğinde yapı denetim kavramı her geçen gün önemini arttırmaktadır. Bilindiği üzere ülkemiz, riskli bir deprem kuşağında yer almaktadır. Bu sebeple yapı güvenliği önem arz etmektedir.

Nüfus artışında yaşanan hızlı ilerlemeler, köylerden kente yaşanan göçler, çarpık kentleşmeler yapı güvenliğini etkileyen unsurların başında gelmektedir. Ayrıca son yıllarda yaşanan doğal afetler de yapı güvenliğine duyulan ihtiyacın artmasına neden olmaktadır. Zira dünyada ve ülkemizde insan yaşantısı standardının arttırılmasında yapı güvenliği ve bu güvenliği sağlayacak yapı denetim mekanizması büyük bir rol üstlenmektedir.

Ülkemizde yapılaşma ile ilgili yaşanan sorunlar, bu alanda yapılacak bir takım düzenlemelere ihtiyaç doğurmuştur. Bu bağlamda ülkemizde yapı denetim işiyle ilgili yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Bu düzenlemelerin temelinde insanların can ve mal güvenliğinin sağlanması gelmektedir. Ayrıca mevzuat hükümlerinde yapıların hangi şartlar altında yapılması, kullanılan malzemelere ilişkin ölçütlerin (metrajların) oluşturulması, imar planlarına uygunluğun sağlanması gibi yapı denetim kıstaslarına uygunluğun denetim altına alınması amaçlanmaktadır.

Yapı denetiminin asıl amacı ise, yıkıcı sonuçları oluşabilecek doğal afetlere (deprem, sel, fırtınalar gibi doğal afetler) karşı yapılarda görülecek hasarın en aza indirgenmesini sağlamaktır (Yılmaz, 2016: 151).

Etkili bir yapı denetim faaliyeti, inşaata ait projenin ortaya konulması ile başlayan ve işin tamamlanmasına kadar uyum içinde ilerleyen planlı bir süreç olarak ifade edilebilir. Yapı denetim sisteminde etkinliğin sağlanmasında aşağıdaki unsurların uyumuna dikkat edilmelidir (Yılmaz, 2018: 9);

- Yapım sürecinde yararlanılan malzemelerin uygunluk şartlarını sağlaması,
- Yapım sürecinde görev alan kişilerin gerekli donanıma sahip olan uzman kişilerden oluşması,

- Yapım sürecinde çalışan uzman kişilerin alt unsurlarla koordinasyonuna dikkat edilmesidir.

1.4.9. Taşeron

İnşaat ve taahhüt işleri yapısında çeşitliliği barından bir çalışma alanıdır. Birbirinden çok farklı alanlarda yapılmakta olan bu işler, aynı zamanda bir uzmanlık işidir. Bu sebeplerden dolayı müteahhitler, üzerine aldığı inşaat ve taahhüt işinde dışardan destek alabilmektedir. Bu bağlamda müteahhitler, alanlarında uzman işletmelere inşaatın bir bölümünü veya tamamını devredebilmektedir. Bu kapsamda taşeron kavramı, kendi alanında uzmanlaşmış kişilerden oluşan ve yapının belirli belirli bir kısmını tamamlamak üzere işi alan ikinci dereceden yapıları tamamlayacak olanlara verilen addır (Şenlik, 2007: 11).

Bir inşaat ve taahhüt işinin taşeronlara devredilebilmesinde belirli şartların mevcudiyeti gerekmektedir. Bu şartlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Yılmaz, 2018: 9);

- Farklı alanlarda uzmanlaşmış personele sahip olan taşeron firmalar inşaat işinin daha kaliteli ve ekonomik olarak yapılabilmesi açısından önem arz etmektedir,
- Bazı durumlarda inşaat işinin devam edebilmesi için makine veya teçhizat alınabilmesi gerekmektedir. Böyle durumların varlığında inşaat işinin taşeron firmalara devredilmesi ekonomik açıdan müteahhit firmalara bir takım ekonomik faydalar sağlamaktadır,
- Müteahhitlerin karşılaşılabileceği ekonomik krizlerin aşılabilmesi veya gerekli parasal tutarlara ilişkin yetersizliğin ortadan kaldırılabilmesi için taşeron firmalara işin devredilebilmesi için bazı durumlarda inşaat firmasına imkan sağlayabilmektedir.

1.5. İnşaat Taahhüt İşlerinde İzlenen Süreç

Yıllara yaygın olup olmamasına bakılmaksızın, inşaat taahhüt işlerini kamu idaresi ya da özel sektör yapabilmektedir. Bazı durumlarda işi yapacak tarafın kamu idaresi ya da özel sektör olması sürecin gerçekleştirilmesinde farklılıklara neden olabilmektedir.

Buna göre kamu idaresinin yapacağı inşaat ve taahhüt işlerinde izlenecek süreç aşağıdaki gibidir (Gümü, 2015: 20);

- Projenin Hazırlanması,
- Keşif Bedelinin Belirlenmesi,
- İlanın Yapılması ve İhale Makamına Sunulacak Belgelerin İncelenmesi,
- Tekliflerin Verilmesi,
- Sözleşmenin Yapılmasıdır.

1.5.1. Projenin Hazırlanması

İnşaat taahhüt işlerine bakıldığında ilk aşamayı, iş sahibinin inşaatla ilgili gerçekleştirmeyi düşündüğü inşaat projesinin hazırlanması oluşturmaktadır. Projenin hazırlanmasında ön proje, kesin proje ve uygulamalı proje gibi türlere rastlanılmaktadır.

Ön proje, zemin araştırmaları ve arazinin gerekli incelemeleri yapılmadan bilgilerin mevcut haritalar üzerinden alındığı ve kapsamı diğer projelere göre daha dar olan projelerdir.

Kesin proje, yapının onaylanmış ön projesine göre arazi ve zemin araştırmaları yapılmış, inşaatta kullanılabilecek malzeme ve ekipmanların neler olabileceğinin ifade edildiği projelerdir.

Uygulama projesi ise, belirli bir projenin onaylanmış kesin haline göre inşaatın her ayrıntısının belirtildiği projedir (Adiloğlu, 2006: 21).

1.5.2. Keşif Bedelinin Belirlenmesi

Keşif bedelinin belirlenmesinde yapı yaklaşık maliyet kavramına yer verilmiştir. Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Tebliği'nin 10. Maddesinde belirtildiği üzere ihale konusu yapı yaklaşık maliyetine ilişkin fiyat ve rayiçlerin belirlenmesinde aşağıdaki unsurlar dikkate alınmaktadır (Gümüş, 2015: 20);

- İhaleyi yapan idarenin daha önce yaptığı ihale konusu işe benzerlikteki işlerin sözleşmesinde ortaya çıkan fiyatlar,
- Kamu kurum ve kuruluşlarınca açıklanmış birim fiyat ve rayiçler,
- Üniversiteler ve meslek odaları ile bunlar gibi kuruluşlarca belirlenerek yayımlanmış birim fiyat ve rayiçler,
- Devlet idaresinin piyasa araştırmasına dayalı rayiç ve fiyat tespitleri,
- İhale konusu işe benzer nitelikteki işlerin maliyetleridir.

1.5.3. İlanın Yapılması ve İhale Belgelerinin İncelenmesi

Müteahhitler inşaat ve taahhüt işlerini ihalelerin ilanının yapılması suretiyle duymaktadır. İlanların yapılmasıyla iş hakkında bilgi sahibi olan müteahhitler söz konusu dosyayla ilgili teknik, yasal ve mali konularda bilgi sahibi olurlar. Müteahhit, ihale gönderilerini inceledikten sonra ihaleye girip girmeyeceğine ve teklif edeceği bedele karar vermektedir.

1.5.4. Teklif Verilmesi

İnşaat ve taahhüt işletmesi, yüklenici olarak yapacağı inşaat ve onarım işi için ihale makamına teklif dosyasını vermelidir. İhale komisyonu tarafından alınan teklif belgeleri ayrıntılı şekilde incelenmektedir. Ayrıca ihale komisyonu ihale makamına sunulan belgelerin eksik olup olmamasının yanı sıra, geçici teminatların usulüne uygun olup olmadığını da incelemektedir. İhale makamı son olarak ise tarafına sunulan belgelerde sayısal hataların olup olmadığını kontrol ederek ekonomik açıdan en avantajlı teklifi kabul etmektedir.

1.5.5. İnşaat Taahhüt Sözleşmesinin Hazırlanması

İhale işleminin sonuçlandırılmasından sonra, ihaleyi kazanan işletme sözleşme yapmaya davet edilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan birisi ihale makamınca ihaleyi alan işletmeden ihale bedeli üzerinden hesaplanmak suretiyle %6 oranında kesin teminat almasıdır (Kamu İhale Kanunu, 2002: 30). Sözleşmenin yapılması kesin teminatın alınması sonrasında gerçekleştirilmektedir (Şenlik, 2011: 43).

Düzenlenecek bu sözleşmeler belirli şekil şartlarına tabidir. Sözleşmelerde olması gerekli hususlar aşağıdaki gibidir (Gümüş, 2015: 24);

- Yapılacak işin adı, cinsi-türü ve miktarı, işin tanımı,
- İlgili kamu kurum veya kuruluşunun adı ve adresi,
- İş yapacak olan yüklenici firmanın adı-soyadı, ticaret unvanı, tebliğ adres bilgisi,
- Alt yüklenicilerin olması durumunda alt yüklenici bilgileri,
- Sözleşmenin parasal tutarı ve o işin ne kadarlık bir zaman diliminde yapılacağı,
- Ödemenin yapılacağı yer ve iş ile ilgili ön ödeme yapılıp yapılmayacağı,
- Gerçekleştirilecek işlerde meydana gelebilecek fiyat farklarının ne şekilde yerine getirileceği,
- Vergi, resim, harç, ulaşım, sigorta gibi giderlerin hangisinin işin şartnamesine dahil olup olmadığı,
- Vergi, resim, harç, ulaşım, sigorta gibi giderlerin hangisinin kimin tarafından ödeneceği,
- İşe ait bakım ve ikmal giderleri, personelin eğitimi gibi yan hizmetlere ait bilgiler,
- Kesin teminatların iadesine ait şartlar ile kesin teminat miktarları,
- İş şartnamesinde garantinin yer alması durumunda garantinin şartları ve bu şartların hangi durumlarda nasıl yapılacağı,
- İşin yapılma yeri, işin sonuçlandırılması ve sonuçlandırma şekli,
- İşe ait zamanlamalarda bir gecikmenin varlığı durumunda gerçekleştirilecek cezalar,
- İşe ait kontrol, muayene ve kabul işlemlerine ilişkin işlemler,

- İş şartnamesinde öngörülen değişikliğin oluşması durumlarının neler olduğu,
- İş şartnamesinde yapılacak iptal ve fesih işlemlerinin hangi durumlarda olacağı,
- İş yapma sorumluluğu alan işletmenin işi yaptıracığı çalışanlarına yönelik görev ve yetki dağılımının nasıl yapılacağı ile buna ait sorumlulukların hangileri olduğu,
- İşin yürütülmesi esnasında uyumsuzlukların olması ya da bir takım aksamaların varlığı halinde bu durumun ne şekilde giderileceğinin belirtilmesidir.

1.6. İnşaat İşletmeleri ve Diğer Endüstri İşletmeleri Arasındaki Farklar

İnşaat işletmeleri ve endüstri işletmelerini birbirinden ayıran belli başlı özellikler bulunmaktadır. Zira endüstri işletmelerinin üretim yeri fabrikalardır. Fabrikalar, farklı üretim süreçlerinin bir arada yapılmasına olanak tanıyan yerlerdir ve çıktısını oluşturan ürünlerde benzerlik (aynılık) görülmektedir. İnşaat işletmelerindeki üretim yeri ise endüstri işletmelerindeki üretim yeri gibi sabit bir yer değildir. Hemen hemen her inşaat işinde üretim yeri farklılık göstermektedir. Üretime başlanılan inşaat işinin yeri, iklim ve coğrafi şartlar, ulaşım imkanının kolay olup olmaması, hammadde ve malzemelerin inşaat alanına aktarım imkanının varlığı gibi unsurlar inşaat başlanılan yerin seçiminde önem arz etmektedir.

İmalat işletmelerine bakıldığında imalat yapılan yer ile işletme merkezinin genellikle aynı yer olduğu görülmektedir. Bu sebepten ötürü işletme merkezi ile üretim birimleri arasında iletişim kopuklukları yaşanmaz. Gerçekleşebilecek hatalar veya arızalardan yöneticilerin bilgileri kısa sürede olmaktadır. Bu durum inşaat işlemleri için pek de olası değildir. Üretim yerleri inşasına başlanılan tüm işlerde farklılıklar göstermektedir. Bu sebeple üretim yeri ile işletme merkezi arasında uzaklık bulunmaktadır. İşlerin istenilen şekilde yürütülmesi açısından şantiye ve işletme merkezi arasında güçlü bir iletişim ağı olması gerekmektedir.

İnşaat ve taahhüt işlerinde yapıların büyük ve uzmanlık gerektiren işler olması nedeniyle çoğu zaman taşeronlara ihtiyaç duyulmaktadır. Taşeronların, alanında uzman teknik personelden oluşmasına özenle dikkat edilmelidir. İnşaat taahhüt işlerinde uzmanlık gerektiren alanlarda taşerondan yararlanılması, zaman ve maliyet avantajı elde edilmesinde ve işin kısa sürede yapılmasında avantajlar sağlayabilmektedir. Ancak, taşeron firmanın seçiminde titiz davranılmaması, işlerin zamanında yapılamamasına ve maliyet ve zaman kaybına yol açabilmektedir. Bu da işletmenin ticari itibarına zarar verebilmektedir. Sanayi işletmelerinde üretilen ürünler depolanıp stoklanabilen yapıya sahiptir. Ayrıca sanayi işletmeleri buldukları çevre koşullarına ve alıcı isteklerine göre daha hızlı bir şekilde üretim yapabilmektedir. Oysa inşaat-taahhüt faaliyetlerinde gerçekleştirilen işlerin stoklanması mümkün bulunmamaktadır. İnşaat-taahhüt faaliyetlerinde şantiyelerde görülen demir, tuğla, çimento gibi hammadde ve malzeme stokları oluşturabilmektedir (Şanlı, 2015: 6).

İKİNCİ BÖLÜM

2. YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM İŞLERİNDE GELİR/KURUMLAR VERGİSİ İADE İŞLEMLERİ

2.1. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşleri

Dünyadaki teknolojik gelişmeler ve bilgi ağının hızla gelişim göstermesi ülkeleri bir takım yenilikler yapmaya ve mevcut yapılarını gelişen ve değişen dünya düzenine ayak uydurmaya zorlamaktadır. Özellikle teknolojinin hızlı bir gelişim ve ilerleme göstermesi, insan ihtiyaçlarında görülen çeşitliliğin artmasına neden olmaktadır.

İnsan ihtiyaçlarındaki çeşitliliğin artması, ülkelerin vatandaşlarına hizmet sunum anlayışında değişikliklere yol açmaktadır. Bunun bir sonucu olarak da devletler vatandaşlarına daha iyi hizmet sunma ve bilgiye kolay ulaşma arayışına yönelik yapıların inşasına önem vermektedir.

Teknolojik gelişmeler insan ihtiyaçlarında yenilikler oluşturduğu gibi ticari yaşamda da yeniliklerin oluşmasına yol açmaktadır. Özellikle global anlamda ticari rekabetin arttığı günümüzde ticari işletmelerin ürettikleri ürünleri hızlı ve güvenilir bir şekilde nihai alıcılara ulaştırması rekabet üstünlüğü sağlamada bir adım önde olmayı sağlayacaktır. Bu da sağlam bir alt yapı ve ulaştırma sisteminin inşası ile mümkün olabilmektedir. Yine, üretim işletmelerinin en önemli maliyet kollarından bir tanesini enerji ihtiyacı oluşturmaktadır. Enerji maliyetlerinin düşürülmesi ve mevcut enerji ihtiyacını karşılayacak yapılara ek yapıların inşası üretimde maliyetlerin düşmesine neden olabilecektir. Değişen insan ihtiyaçlarının ortaya çıktığı bir diğer alan ise sağlık sektörüdür. İnsanların sağlık hizmetlerine kolay ulaşabilmesi ulaşılabilir ve fonksiyonel sağlık hizmetleri sunan hastanelerin inşası ile mümkün olabilmektedir.

Günümüzde insanlar üretim, istihdam, ekonomi, gelir sağlama gibi konuların yanında bir takım sosyal ihtiyaçların da karşılanmasını devletlerden talep etmektedir. Bu ihtiyacın giderilmesine yönelik devletler spor salonları, futbol sahaları, tiyatro binaları, sosyal tesisler yapmakta ve buna yönelik ihtiyacın giderilmesi için çalışmaktadır.

Gerek teknolojik gelişmelerin insan ihtiyaçlarında farklılığa yol açmasının doğurduğu sonuçlar, gerek üretim, istihdam ve ekonomik büyümenin sağlanması gerekse de insanların sağlık

ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması için en önemli kavram yeni yapıların oluşturulması ve inşasıdır.

Genel olarak inşaat, hammadde ve malzeme kullanmak suretiyle yeni bir yapının oluşturulması sürecini ifade etmektedir. Bu yapının oluşturulmasında hammadde ve malzeme kullanımının yanı sıra işgücünden büyük oranda yararlanılmaktadır. Yıllara yaygın (sarı) inşaat ve onarım işleri, kişi ya da özel kurumlara yapılabileceği gibi devlete ait kurum ve kuruluşlar adına da yapılabilmektedir (Akın, 2010: 26). İnşaat ve onarım işleri yapısı itibariyle zaman alabilen işlerdir. Mevsimsel özellikler, coğrafi özellikler, ulaşım ağının varlığı, iletişim imkanlarının elverişliliği, çalışan personelin uzmanlığı inşasına başlanacak yapının hangi süre zarfında ortaya çıkacağına genel şartlarını oluşturmaktadır. Bu bağlamda tanım olarak yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri, bir sözleşme etrafında belirli bir sorumluluğun yerine getirilmesine yönelik sorumluluk üstlenmeyi ve bu işin yapımının bir takvim yılında tamamlanmayıp birden fazla takvim yılına sirayet ettiği inşaatları ifade etmektedir (Akın, 2010: 22).

Özelliği itibariye baraj inşası, yol inşası, köprü inşası, tünel inşası, hastane inşası, kapalı ve açık spor salonlarının inşası, havalimanlarının inşası, liman ve rıhtım inşası, metro inşası gibi inşaatlar yıllara yaygın inşaatlardandır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, bazı şartların sağlanması durumunda yapılan işin yıllara yaygın inşaat ve onarım işi kapsamında sayılacağıdır. Bu şartlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 1960: madde 42);

- Asıl faaliyet konusunun onarım ve inşaat işi olarak kabul edilmesi,
- İnşaat işinin bir sözleşme etrafında ve taahhüt niteliğinde olması ve özel kişi ya da kurumlar ile kamu kurum veya kuruluşları adına yapılıyor olunması,
- Gerçekleştirilecek bu işin birden fazla takvim yılını kapsayacak şekilde yapılıyor olunması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen maddeler ışığında bir işin Gelir Vergisi Kanunu'nun 42. maddesine göre yıllara yaygın inşaat ve onarım işi kapsamına girebilmesi için, o işin inşaat işleri ve onarım işleri olması gerekmektedir. Ayrıca yapılan işin bir taahhüde bağlı olması gerekmektedir. Bu taahhüt yazılı olabileceği gibi sözlü de olabilmektedir. Taahhüt kavramı, yapılan işin işverenin adına yapılıyor olmasını ifade etmektedir. Yine, yapılan işin birden fazla takvim yılını kapsayacak şekilde olması bu işin yıllara yaygın bir inşaat ve onarım işi olduğunu göstermektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, birden fazla yıl kavramının 12 aylık bir dönemi değil takvim yılını ifade etmesidir. Eğer yapılan iş bir taahhüdü kapsayacak şekilde yapılırsa bile o iş başladığı aynı takvim yılı içinde bitiyorsa, o işe ait maliyet ve kazanç genel hükümlere göre belirlenmektedir.

Burada dikkat edilmesi gereken bir diğerk önemli nokta ise, sözleşmesinde aynı yıl içinde başlayıp yine aynı yıl içinde bitirilmesi öngörülen inşaat ve taahhüt işleri, süresi zarfında bitirilemez ve diğerk yıla uzarsa, bu tarihten itibaren söz konusu iş yıllara yaygın inşaat ve onarım işi olarak değerklendirilecek ve vergilendirilmesi Gelir Vergisi Kanunu'nun 42. maddesine göre yapılacaktır (193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 1960: madde 42).

Bazı durumların varlığında yapılan inşaatlar yıllara yaygın inşaat ve onarım işi olarak kabul edilmemektedir. Niteliğeri itibariye bir sorumluluğun yerine getirilmesi niteliğinde olmayan ve işletmelerin kişisel nam ve hesaplarına kullanmak veya satışı yapılmak için yaptıkları özel türdeki inşaatlar ile bir sorumluluk özelliğeri taşımasına rağmen bir takvim yılından daha az bir süre zarfında tamamlanması gerçekleştirilen işler bu işler kapsamında değerklendirilmemektedir (Asker, 2006: 64).

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde maliyetlerin ve buna ait giderlerin belirlenmesi son derece önemlidir. Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde maliyet ve giderler, direkt malzeme, direkt işçilik ve taşeronlara yaptırılan işlerle ilgili katlanılan maliyet ve giderler ile sözleşmede belirtilen endirekt maliyetlerden oluşmaktadır (Akça, 2016: 35). Yapılan işlerin sağlıklı bir şekilde sonuçlandırılması ve hangi işte ne kadar maliyet ve giderin oluştuğunun tespit edilmesi hiç kuşkusuz sağlıklı bir maliyet hesaplama sisteminin kurulması ile mümkün olabilecektir. Genel olarak yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde aşağıdaki maliyet ve gider unsurları oluşmaktadır (Akça, 2016: 37-40) ;

- Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri,
- Endirekt İlk Madde ve Malzeme Giderleri,
- Direkt İşçilik Giderleri,
- Endirekt İşçilik Giderleri,
- Taşeron Giderleri,
- Genel Üretim Giderleri.

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerindeki genel üretim giderleri aşağıdaki unsurlardan oluşmaktadır (Akça, 2016: 39-40);

- Tamamlama ve montaj makinaları,
- Ateşleyici ya da patlayıcı malzemeleri,
- Yakıt giderleri ve araçların bakım, onarım ve ikmal giderleri,
- Hırdavat malzemeleri,
- İş makinesi çalıştırma giderleri,
- Yemekhane ve yatakhane görevlilerinin ücretleri,

- Kıdem tazminatları,
- Sağlık yardımları, eğitim harcamaları,
- Dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetler kapsamındaki harcamalar,
- Tesis, makine ve cihazların sigorta giderleri ve kiralama giderleri,
- Vergi, resim, harçlar ve amortisman giderleridir.

2.2. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde İşe Başlama Zamanının Belirlenmesi

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde önem arz eden konuların başında söz konusu yıllara yaygın inşaat ve onarım işinde işe başlama zamanının tespiti gelmektedir. Zira işe başlama zamanı, gerek iş takibi ve işte ihtiyaç duyulan ekipman ve malzemelerin temini gerekse işin tamamlanan kısımlarına isabet eden hak ediliş ödemelerinin hangi zaman dilimlerinde alınacağını belirlemek bakımından önemlidir.

Yıllara yaygın (sari) inşaat ve onarım işlerine ait uygulamaya bakıldığında, yazılı bir sözleşmeye göre yapılan yıllara yaygın (sari) inşaat ve onarım işlerinde işe başlama tarihi aşağıdaki şekilde saptanmaktadır (Kavacık, 2008: 32);

- Bu iş kapsamında hazırlanan sözleşmede bir tarih belirtilmişse yazılı metin üzerinde belirtilen tarih işe başlama tarihi olarak kabul edilecektir,
- Eğer bu iş kapsamında hazırlanan yazılı metinde bir tarih belirtilmemişse, işe başlama tarihi iş yeri teslim tarihi olarak kabul edilmektedir,
- Eğer bu iş kapsamında hazırlanan yazılı metinde iş yeri teslim tarihi belirtilmemişse inşaat ve onarım işinin fiilen başladığı tarih söz konusu işin başladığı tarih olarak kabul edilmektedir,
- Eğer bu iş kapsamında hazırlanan sözleşmede diğer maddelerde belirtilen hususların hiçbiri belirtilmemişse, bu işe ait yazılı metnin düzenlendiği tarih söz konusu işe başlama tarihi olarak kabul edilecektir.

Yukarıdaki durumların dışında, yıllara yaygın (sari) inşaat ve onarım işi kapsamında bir sözleşme düzenlenmemişse işe başlama tarihi inşaat ve onarım işinin fiili olarak başladığı tarih olarak kabul edilmektedir.

2.3. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde İşin Tamamlanması

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde önem arz eden bir diğer konu işin hangi tarihte bittiğinin tespitidir. İnşaat ve onarım işinin tamamlanmasına ilişkin tarihin belirlenmesi iki şekildedir. Bunlar (Kavacık, 2008: 33);

- Geçici ve kesin kabule tabi işler,
- Geçici ve kesin kabule tabi olmayan işlerdir.

Yıllara yaygın (sari) inşaat ve onarım işlerinde işin tamamlanması işin sorumluluğunu alan tarafın işin bittiğine dair durumu belirlemesi ile olmaktadır. İşin sorumluluğunu alan taraf işin tamamlandığını yazılı olarak idareye bildirmektedir. İdare tarafından işin tamamlandığına dair tespitlerin yapılabilmesi için geçici kabul kurulu kurulmaktadır. İdare tarafından kurulan geçici kabul kurulu işin varsa eksiklerini, kusurlarını, hatalı kısımlarını saptayıp bunların giderilmesini işin sorumluluğunu alan taraftan talep eder. Söz konusu uyumsuzlukların ortadan kaldırılmasının ardından yapılan kabul işlemine Geçici Kabul denilmektedir (Kavacık, 2008: 33).

Yıllara yaygın (sari) inşaat ve onarım işlerinde geçici kabul işleminden sonra kesin kabul işlemi söz konusu olmaktadır. Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde geçici kabulde saptanan eksiklikler ya da kusurların tamamlanmasından sonra işin yüklenicisi olan müteahhitin yazılı talebi üzerine idare tarafından kesin kabul kurulu oluşturulmaktadır. Kesin kabul kurulu tarafından işin tamamlandığına yönelik tutanağın düzenlenmesi ve imzalanması işin kesin kabulünün yapıldığı anlamını taşımaktadır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından hazırlanan Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 45. Maddesine göre kesin kabul şartları aşağıdaki gibi ifade edilmektedir (Akça, 2016: 22);

- Önceden belirlenen bir tarihte, yıllara sari inşaat ve onarım işini alan firma tarafından yapılan yazılı başvuru ile kesin kabul komisyonu oluşturulur ve geçici kabulde belirlenen usul ve esaslar doğrultusunda kesin kabul yapılır,
- Kesin kabul ile geçici kabul arasında belirli aralıklarla bakımı gerektiren işlerin olması durumunda bu işlerin sözleşmeye uygun olacak şekilde kontrol edilip edilmediği kesin kabul komisyonu tarafından incelenir ve gerekli tespitler yapılır. Herhangi bir sorun yoksa geçici kabulden sonra herhangi bir uyumsuzluğun olmadığı belirlenir. Herhangi bir eksikliğin olmaması durumunda kesin kabul tutanağı düzenlenmektedir,
- Söz konusu yıllara sari inşaat ve onarım işinde bazı uyumsuzlukların varlığı halinde bu uyumsuzluklar bir kayıt evrakı ile kayıt altına alınır. Kayıt evrakının üzerinde ifade edilen uyumsuzluklar belirtilen süre zarfında giderilmişse kesin kabul tutanağı idarece onaylanmaktadır,
- Eksikliklerin 30 gün içerisinde giderilmemesi durumunda kabul komisyonu tarafından belirlenen yaptırım işlemi uygulanmaktadır. 30 günü aşan sürelerde yüklenici firma tarafından yerine getirilmeyen ve yaptırım uygulanan işler işi alan tarafın sorumluluğundan alınır ve kamu idaresince yerine getirilmektedir,

- Kamu idaresi, işin sorumluluğunu alan tarafın daha önce belirtilen uyumsuzlukların giderilmemesi halinde eksiklikleri tamamlar ve bu düzeltme işlemine ait bedeli işin sorumluluğunu alan tarafa yapacağı hak ediş bedelinden düşer, eğer işin sorumluluğunu alan tarafa ödenecek hak ediş kalmamışsa idare bu alacağı teminattan kesmektedir,
- Kesin kabul tutanağının kesin kabul komisyonu tarafından imzalanıp onaylanması sonrasında kesin kabulün yapılması gerçekleşmektedir.

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde işin bitim tarihinin ne olacağına yönelik düzenlemeler mevcut bulunmaktadır. Özellikle Gelir Vergisi Kanunu'nun 44. maddesinde bu husus açıklanmıştır. Buna göre yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde geçici ve kesin kabule tabi olan işlerde geçici kabulün yapıldığını gösteren tutanağın idarece onaylandığı tarih işin bitim tarihi olarak kabul edilmektedir. Geçici kabul tutanağı üzerinde herhangi bir onay tarihi olmaması durumunda işin bitim tarihi, işin fiili olarak tamamlandığı tarih olarak kabul edilmektedir.

2.4. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Vergi Kesintisi İşlemleri

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde kazancın tespiti konusu özellik arz etmektedir. Zira yıllara sari inşaat ve onarım işleri yapısı itibarıyla bir takvim yılından daha uzun bir zaman dilimini kapsamaktadır.

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde kazanç işin bitiminde tespit edilir. İşin bitimiyle beraber vergileme işlemi de işin bitiminden sonra yapılmaktadır. Yıllara yaygın inşaat ve onarım işinin yüklenicisi olan mükelleften uzun süre vergi alınmaması verginin genellik ilkesi ve mali amacı ilkesi ile bağdaşmayacak olup bununla birlikte işin bitiminde mükellef tarafından yapılacak toplu ödeme de kurumun zor durumda kalmasına neden olabilecektir. Bu bağlamda hem vergilendirme sürecinde yaşanabilecek aksamaları önlemek hem de yıllara sari inşaat ve onarım işini yapan işin sorumluluğunu alan tarafın parasal yükünü azaltmak amacıyla yıllara sari inşaat ve onarım işlerinde vergi kesintisi (tevkifatı) esası benimsenmiştir (Tuna, 2009: 85).

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde vergi kesintisi, Gelir Vergisi Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca vergi kesintisi yapmak mecburiyetinde olanlar, Gelir Vergisi Kanununda belirtilen ve bu kapsama giren işler dolayısıyla bu işleri yapanlara ödenen hak ediş bedelleri üzerinden gelir ya da kurumlar vergisine mahsuben tevkifat (vergi kesintisi) yapmakla sorumludurlar. Böyle bir uygulamanın yapılmasındaki temel amaç, bu işler kapsamında ortaya çıkacak kar veya zararın bu işin tamamlanmasından önce belirlenemiyor olmasından kaynaklanmaktadır (Aydın ve Beyaz, 2008: 49).

2.5. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Vergi Kesintisi Yapmakla Sorumlu Olanlar

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde işin tamamlanan kısımlarına isabet eden hak edişler üzerinden yapılacak kesintilerin kimler tarafından ve ne şekilde yapılacağına yönelik yasal düzenlemeler mevcut bulunmaktadır. Bu kesintilerin ne şekilde ve kimler tarafından yapılacağı Gelir Vergisi Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanununda belirtilmiştir.

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinin "*Vergi Tevkifatı*" başlıklı bölümü ve 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 15. Maddesinin "*Vergi Kesintisi*" başlıklı bölümünde vergi kesintisi yapmak mecburiyetinde olan kurumlar ya da kişiler aşağıdaki gibi belirtilmiştir (193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 1960: madde 94; 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu, 2006: madde 15);

- Kamu Kurum ve kuruluşları,
- İktisadi Kamu kurum ve kuruluşları,
- Sair Kurum ve kuruluşlar,
- Ticaret Şirketleri ve Ortakları,
- Dernekler, Vakıflar ve Vakıfların İktisadi İşletmeleri,
- Menkul Kıymetler Yatırım Fonu Yöneticileri,
- Gerçek Gelirlerini Beyan Etmeye Mecbur Olan Ticaret ve Serbest Meslek Erbabı,
- Zirai Kazançlarını Bilanço veya Zirai İşletme Hesabı Esasına göre Tespit Eden Çiftçiler.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. Maddesinde belirtilen tevkifat (kesinti) oranlarında değişiklik yapılmış ve Gelir Vergisi Kanunu'nun 42. maddesi kapsamındaki yıllara sari inşaat ve onarım işi kapsamına giren işler dolayısıyla bu işleri yapanlara, yıllara yaygın inşaat ve onarım işi kapsamında ödenen hak ediş bedeli üzerinden %3 vergi tevkifatı (kesinti) yapılacağı ifade edilmiştir (T. C. Bakanlar Kurulu Kararı, 03.02.2009, 2005/14592). Gelir Vergisi Kanunu'na göre vergi tevkifatı (kesintisi), Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesi kapsamına giren nakden veya hesaben yapılan ödemelerde uygulanmaktadır. Hesaben ödeme işlemi, vergi tevkifatına tabi kazanç ve iratları ödeyenleri hak ediş sahiplerine karşı borçlu durumda gösteren her türlü kayıt ve işleri ifade etmektedir (193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. Maddesinin 3946 sayılı Vergi Usul Kanununun 22. maddesiyle değişen maddesi, 1994).

2.6. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşi Kapsamında Düzenlenecek Hak Ediş Faturalarının Düzenlenmesindeki Önemli Noktalar

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işi kapsamında düzenlenecek hak ediş faturalarının düzenlenmesinde bir takım özellikler bulunmaktadır. Zira yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin, başlama ve bitiş tarihleri arasında birden fazla takvim yılı olması sebebiyle işin tamamlanan kısımlarına isabet eden tutarları ihale makamınca işi yapan müteahhide ödenmektedir.

Hak ediş faturasını diğer faturalardan ayıran bir takım özellikler bulunmaktadır. Hak ediş ödemeleri, işi alan tarafın (yüklenici firmanın) işin işverene işin tamamlanan kısmına ait hak ediş faturası düzenlenmesi karşılığında yapılmaktadır. Hak ediş faturaları, yıllara yaygın inşaat ve onarım işinin ilgili dönemlerde tamamlanan kısımlarına isabet eden tutarlar karşılığında yapılmaktadır. Hak ediş bedelinin hesaplanması, hak ediş raporlarında mevcut bulunmakta olup, hak ediş rapor kapağında işverenin bilgileri ve işin adı, biten kısma ait ödenecek tutar, önceki dönemlerde ödemesi yapılan tutarlar, kaç numaralı hak edişe ait ödeme olduğu, hak ediş bedeli üzerinden kesilecek vergi tevkifat oranı ve buna ait tutarın ne olacağı, hak ediş bedeli üzerinden hesaplanacak damga vergisi tutarları, hak ediş raporunu düzenleyen ve onaylayanların bilgileri ve imzaları, hak ediş bedelinin hangi dönemleri kapsadığı bilgileri ayrıntılı şekilde yer almaktadır.

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri kapsamında düzenlenecek hak ediş faturalarının taşınması gereken özellikler aşağıdaki gibi olmalıdır;

- Hak ediş faturaları e-fatura değil de kağıt fatura olarak düzenlenecekse hak ediş rapor kapağındaki bilgilere göre açık, anlaşılır ve okunaklı düzenlenmesine dikkat edilmelidir,
- Hak ediş faturası düzenlenirken fatura üzerinde alıcı bilgilerinin hak ediş rapor kapağındaki unvanla aynı olmasına dikkat edilmelidir,
- Hak ediş faturası düzenlenirken fatura üzerinde hak ediş bedeli üzerinden kesilen vergi tevkifat oranının mutlaka (%3) yazılmasına dikkat edilmelidir,
- Aynı dönemler içerisinde birden fazla yıllara yaygın inşaat ve onarım işi bulunan mükelleflerin hak ediş faturalarını düzenlemesi esnasında mutlaka işin adını ve kaç numaralı hak ediş ödemesi olacağını belirtmelidir,
- Aynı dönemler içerisinde birden fazla yıllara yaygın inşaat ve onarım işi bulunan mükelleflerin hak ediş faturalarının ekine mutlaka hak ediş rapor kapaklarını eklemesi gerekmektedir,
- Hak ediş faturalarında KDV tevkifatı ve gelir/kurumlar vergisine mahsup edilmek üzere vergi tevkifatları ayrı ayrı gösterilmek suretiyle fatura düzenlenmelidir.

Hak ediş faturaları düzenlenmesine ilişkin uygulamada görülen önemli sorunlardan birisi, hak ediş faturalarının hak ediş rapor kapaklarında yer alan bilgilere göre düzenlenmemesidir. Hak ediş rapor kapağı ilgili dönemde mükellef kurumun hak ediş faturalarını ne şekilde alacağını gösteren özet bir tablo niteliğindedir. Bu sebeple hak ediş rapor kapağındaki bilgilerin eksiksiz şekilde hak ediş faturalarına aktarılması büyük önem arz etmektedir. Hak ediş faturalarında görülen bir diğer uyumsuzluk, faturaların üzerinde gelir/kurumlar vergisinden mahsup edilmek üzere hesaplanan %3 vergi tevkifat tutarının yazılmamasıdır. Bu durum, mükelleflerin vergi bildirimlerini eksik bir şekilde yerine getirmesine neden olabilmektedir. Bunun bir sonucu olarak da bir takım cezai işlemlerle karşı karşıya kalınabilmektedir.

Hak ediş faturalarının düzenlenmesinde görülen bir diğer uyumsuzluk, ilgili hak ediş faturasının hangi işe ait olup olmadığının belirlenmesine ilişkindir. İş hayatında müteahhitler aynı anda birden fazla işi bir arada ve farklı şantiyelerde yürütmekte hatta aynı ihale kurumuna birden fazla yıllara yaygın inşaat ve onarım işini yapabilmektedir. Çoğu zaman faturalar üzerinde işin adı yazmamakta sadece kaç numaralı hak ediş ödemesi olacağı yazılmaktadır. Bu sebeple hak ediş faturalarının muhasebeleştirilmesinde problemler olabilmektedir.

2.7. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Dönem Sonu İtibariyle Yapılması Gereken İşlemler

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde işin bitimi önemli bir husustur. Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde dönem sonu itibariyle yapılması gereken başlıca işlemler aşağıdaki gibidir (Güzeldal, 2007: 316);

- Yıllara sari inşaat ve onarım işi kapsamında ilk başta tamamlanan çalışmaların tespitinin yapılması gerekmektedir,
- Vergi kanunlarında belirtilen düzenlemeler esas alınarak ortak genel gider ve amortismanların çalışması tamamlanmayan işlere dağıtılması gerekmektedir,
- Şantiye sahalarında gerçekleştirilecek giderlerden yapımı tamamlanmamış inşaatlara pay verilmesi gerekmektedir,
- İşin bitimine istinaden şantiye sahasında sayım yapılmak suretiyle varsa kalan malzemelere ait stok sayımının yapılması ve varsa noksan malzemelerin tespit edilmesi gerekmektedir,
- İşin bitimine istinaden şantiye sahasında kalan malzemelerin diğer işlerde kullanılıp kullanılmayacağını belirlemek gerekmektedir,
- İnşaatla ilgili hak ediş belgelerinde ortaya çıkan ve sayılabilir özelliğe sahip olan ürün miktarları ile buna ait gider hesaplarında görülen malzeme miktarlarının karşılaştırılması gerekmektedir.

2.8. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Özellik Gösteren Diğer Hususlar

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işi kapsamında yürütülen işlerde görülen ve özellik arz eden diğer hususlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Diril, 2010: 216);

- Mutfak, kapı, parke, pencere yapımı işleri tek başına yıllara sari inşaat ve onarım işi olarak kabul edilemez,
- Yıllara sari inşaat ve onarım taahhüdünde bulunulmadan sadece inşaat malzemesi teslim edilmesi işi tek başına yıllara yaygın inşaat ve onarım işi olarak kabul edilmemektedir,
- Geçici kabul tarihinden önce yapılan işe ait hak ediş ödemesinin geçici kabul tarihinden sonra yapılıyor olması hak ediş faturasına ilişkin tevkifat yapılmasına engel değildir,
- Geçici kabul tutanağının idarece onaylanmasından sonra kesin kabulü sağlamak amacıyla ödenen hak edişlerden gelir/kurumlar vergisi tevkifatı yapılmayacaktır,
- Kat karşılığı inşaat işleri ve yap-sat amacıyla yapılan inşaatlar yıllara yaygın inşaat ve onarım işi olarak değerlendirilmemektedir ve bu esasa göre vergilendirilmemektedir,
- Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde, aynı yıl içinde inşaat sözleşmesinin feshedilmesi durumu, söz konusu inşaatın yıllara yaygın inşaat ve onarım işi olmasını değiştirmez, bu sebeple fesih tarihine kadar ödenen hak edişlerden vergi tevkifatı yapılması gerektir,
- Sözleşmede açıkça belli olan inşaatın ayrı firmalarca üstlenilmesi ve sözleşmenin aynı yıl içinde feshedilmesi, inşaatın yıllara yaygın inşaat ve onarım işi olduğu hükmünü değiştirmez,
- Bir başkası adına taahhüde bağlı olarak yapılsa bile başladığı yıl bitecek olan inşaat ve onarım işleri Gelir Vergisi Kanunu'nun 42. ve 44. Maddesi kapsamına girmemektedir. Bu işlerden elde edilen kazançlar genel esaslara göre özel inşaat işi kapsamında elde edilen kazanç hükmündedir,
- Geçici kabul tutanağının düzenlendiği tarihte, sosyal alanların yapımının tamamlanmamış olmasının anlaşılması durumunda inşaat sözleşmesi ek süre alacağından ve buna istinaden uzatılacağından, kar veya zararın sosyal alanların tamamlandığı yılda hesaplanıp beyan edilmesi gerekmektedir,
- Taşınmaz (gayrimenkul) üzerine kat karşılığı inşaat sürecinde taşınmaz sahibine yapılan ödemelerin vergisel boyutu özel vergilendirme konusuna girdiğinden yıllara yaygın inşaat ve onarım işi kapsamındaki vergilendirme sürecine girmemektedir.

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde özellik gösteren bir diğer konu, yapımı tamamlanan kısımlara ait gerçekleşen hak ediş ödemelerinin ve bunlara ait maliyetlerin geçici vergi beyannamelerine dahil edilip edilmeyeceği hususudur. Gelir Vergisi Kanunu'nun "Geçici Vergi" başlıklı bölümünün mükerrer 120'inci maddesinin parantez içi hükmünde "*42'inci madde kapsamına giren işler hariç*" denilerek yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin geçici verginin

konusuna girmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 32/2. Maddesinde geçici vergiyle ilgili olarak Gelir Vergisi Kanunu'na atıfta bulunulmuş ve kurumlar vergisi mükellefi olup da yıllara yaygın inşaat ve onarım işi ile uğraşanların da bu işleriyle sınırlı olmak şartıyla geçici vergi ödemeyecekleri ifade edilmiştir (Çiçek, 2016: 32).

Gelir Vergisi 17 Sayılı Genel Tebliğine göre yıllara yaygın inşaat ve onarım işi ile uğraşan mükelleflerin, bu kazançları üzerinden geçici vergi ödemeyecekleri, ancak mükelleflerin bu kazançları dışında olan kazançları nedeniyle elde ettikleri ticari veya mesleki kazançları için geçici vergi ödeyecekleri belirtilmiştir. Bununla birlikte ödenecek olan geçici vergiden, yıllara yaygın inşaat ve onarım işi kapsamındaki stopajlar mahsup edilmeyecektir (Çiçek, 2016: 32).

2.9. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşleri Nedeniyle Gerçekleştirilen Vergi Kesintilerinin Mahsubu ve İadesi

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri açısından önemli bir diğer konu hak ediş bedelleri üzerinden kesilen verginin mahsubu ve iadesi işlemidir. Gelir Vergisi Kanunu'nun 94/3. Maddesinde belirtilen hükme göre, bu işler kapsamında yapılan hak ediş ve avans bedelleri üzerinden %3 oranında vergi kesintisi yapılacağı ifade edilmiştir (Kavacık, 2008: 40).

Gelir Vergisi Kanunu'nun 121. maddesi ile 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 34. Maddesine göre, yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri nedeniyle ödenen hak ediş bedelleri üzerinden yapılan vergi kesintisi, işin bitiminde ortaya çıkacak gelir veya kurumlar vergisinden mahsup edilebilmektedir (Tuna, 2009: 97). Bir diğer ifadeyle yıllara yaygın inşaat ve onarım işi kapsamında gerçekleştirilen vergi kesintileri, işin bitim tarihi itibarıyla belirlenen kazançlar üzerinden hesaplanan gelir ya da kurumlar vergisinden mahsup edilmekte ve aradaki fark ödenmektedir. Bu sebeple, yıl içinde kesilen stopajların hesaplanan vergiden fazla olması durumunda aradaki fark belirli şartlar dahilinde iade edilebilmektedir (Kavacık, 2008: 41).

Gelir ve kurumlar vergisi iadelerinin nakden veya mahsuben yapılması, yeminli mali müşavir raporu, vergi inceleme raporu veya teminat gösterilmek suretiyle sonuçlanmaktadır. Buna ilişkin yasal düzenlemeleri gerçekleştirmede Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

2.9.1. Beyanname Üzerinden Hesaplanan Vergiye Mahsuben İade

Yıllık beyanname ile beyan edilen gelir veya kurum kazancı üzerinden hesaplanan kurumlar veya gelir vergisinden yıl içinde tevkifat yoluyla kesilen vergiler mahsup edilmektedir. Mahsup işleminin tamamlanması için, kesinti yoluyla tevkif edilen verginin beyannameye dahil edilen gelir veya kazançta ait olması gerekmektedir.

Tevkifat yoluyla yapılan vergi kesintilerinin, yıllık kurumlar ya da gelir vergisinden mahsubunda mükelleflerden aşağıdaki belgeler talep edilmektedir (252 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği, 2004);

- Vergi kesintisi yapan vergi sorumlularının adı-soyadı, unvanı,
- T.C. kimlik numarası, vergi kimlik numarası,
- Vergi kesintisinin yapıldığı dönem,
- Tevkifata ait ödemenin brüt tutarı,
- Vergi tutarı.

Yukarıda hazırlanılması talep edilen bilgileri içeren tabloyu mükellefler beyannameye eklemek suretiyle iade talebinde bulunmaktadırlar.

2.9.2. Diğer Vergi Borçlarına Mahsuben İade

Tevkifat yoluyla kesilen vergilerin yıllık gelir veya kurumlar vergisi beyannamesinde belirtilen borçlara mahsup edilmesinden sonra kalan kısmının diğer vergi borçlarına mahsup edilmesi talebinin olması durumunda mahsup talebi tutarına bakılmaksızın, inceleme raporu ya da teminat aranılmadan yerine getirilmektedir. Bunun için mahsuben iade dilekçesi ve kesinti yoluyla tevkif edilen vergiye ait listenin dilekçe ekinde yer alması gerekmektedir. Daha önce verilen mahsuben iade dilekçesinde söz konusu kesinti listesi varsa mahsuben iade dilekçesine tekrar ek yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

2.9.3. Nakden İade İşlemi

Nakden iade talepleri için başvuru işlemi mükellef kişi ya da kurumun gelir ya da kurumlar vergisi yönünden bağlı olduğu vergi dairesine başvuru talep dilekçesi ile yapılmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, tevkif yoluyla kesilen vergilere ilişkin nakden iade talep edilecek tutarın 10.000,00 TL'yi geçip geçmeyeceği hususudur. Zira tevkif yoluyla kesilen vergilere ilişkin nakden iade talep edilecek tutarın 10.000,00 TL'yi geçmemesi halinde yıl içinde yapılan tevkifat listesine ilişkin tablo ile aşağıdaki belgelerin ibraz edilmesi gerekmektedir (Gezer, 2003: 100);

- Serbest meslek kazancına ilişkin olarak vergilerin sorumlu adına tahakkuk ettiğini gösteren ilgili saymanlık yazısı,
- Ticari ve zirai kazançlara ilişkin, tevkif yoluyla kesilen vergilerin vergi sorumlusu tarafından ilgili vergi dairesine ödenmiş olduğuna ilişkin belgenin ilgili kurum tarafından onaylanmış halinin bir örneği,

- Kesintinin ücret ve gayrimenkul sermaye iradına ilişkin olması durumunda, ücretlere ilişkin olarak işveren tarafından verilen ve kesinti yapıldığını gösteren yazı, gayrimenkul sermaye iradına ilişkin olarak kira sözleşmesi,
- Menkul sermaye iradına ilişkin olarak kesintiyi yapan bankalar, özel finans kurumları, aracı kurumlar ve diğer kurumlar tarafından düzenlenen ve vergi kesintisi yapıldığını gösteren belgenin dilekçeye eklenmesi suretiyle iade işlemleri yerine getirilmektedir.

Nakden iade taleplerinin 10.000,00 TL'yi geçmesi durumunda, 10.000,00 TL'yi aşan kısım Vergi Usul Kanunu'na göre vergi incelemesine yetkili kurum tarafından vergi inceleme raporu düzenlenmek suretiyle yerine getirilmektedir.

İade talebinde teminat gösterilmesi uygulaması bir diğer uygulanan işlemdir. İade işlemlerinde teminat gösterilmesi halinde vergi inceleme raporu beklenilmeksizin iade işlemi yerine getirilmektedir.

Nakden iade taleplerinde uygulanan bir diğer işlem ise Yeminli Mali Müşavir tarafından hazırlanan Tam Tasdik Raporu'nun yapılıp yapılmadığıdır. 252 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'na istinaden nakden iade talebinin 10.000,00 TL'ye kadar olan kısmı süresinde ve usulüne uygun Tam Tasdik Sözleşmesi yapılmış Yeminli Mali Müşavirlerce hazırlanan Tam Tasdik Raporu'na göre iade edilmektedir. İade talebinin 10.000,00 TL'yi aşan kısmı ise vergi inceleme personelinin bu konuda hazırlayacağı rapor sonrasında gerçekleşmektedir (Gezer, 2003: 101).

2.10. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşleri Kapsamında Kesilen Verginin İadesine İlişkin Gelir/Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi (GEKSİS)

Dünyada ve ülkemizde teknolojik gelişmelerin yansımaları hemen hemen her alanda görülmektedir. Ülkelerin vatandaşlarına daha iyi hizmet sunma arayışına girmesinin bir sonucu olarak teknolojiden yararlanılma oranı her geçen gün artmaktadır. Teknolojinin hayatımıza girmesi işlemleri kolaylaştırdığı gibi yapılan işlemlerin hızlı bir şekilde yerine getirilmesine de imkan tanımaktadır.

Teknolojik yeniliklerin hayata geçirildiği alanların başında kamu hizmetlerinin geldiği görülmektedir. Zira devletin önemli görevlerinden bir tanesini oluşturan kamusal hizmet, teknolojinin bu alanlarda uygulanmasıyla birlikte hız kazanmaya devam etmektedir. Ülkemizde teknolojik gelişmeleri yakından takip eden kurumların başında Gelir İdaresi Başkanlığı gelmektedir. Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından ticari hayatta yaşanan gelişmelerin elektronik ortamda çözülmesine yönelik bir takım adımlar atılmaktadır. Özellikle son yıllarda kağıt faturanın yerine e-fatura kullanılması ve kağıt ortamında basılan yevmiye ve defteri-i kebirin yerine e-defter

gibi teknoloji tabanlı sistemler uygulamaya konulmuştur. Başkanlık sadece e-fatura ve e-defter uygulamalarını hayata geçirmekle kalmamakta KDV iadelerinin de elektronik ortamda başvuru ve takip sürecini uygulamaktadır. Zira KDV iadeleri mükellefler açısından son derece önemli bir husus olarak görülmektedir. KDV iadelerinin hızlı ve güvenilir bir şekilde yapılması iade almaya hak kazanan mükelleflerin ticari hayatın getirdiği rekabet anlayışında ilerlemelerine yol açabilecektir. Bu denli öneme sahip olan KDV iadelerinde Başkanlık özellikle iade talebine konu olan tüm maliyet ve gider faturaları ile hasılatı oluşturan faturaların kontrolünü sağlamak amacıyla KDV İadesi Risk Analiz Sistemini uygulamaya geçirmiştir. Buradaki temel amacın, iade alan mükelleflerin iadeyi oluşturan işlemlerde güvenilirliğin sağlanması olduğu söylenebilir.

Tıpkı KDV iadelerinde olduğu gibi Gelir veya Kurumlar Vergisi mükelleflerinin iade taleplerinin de elektronik ortamda yapılması çalışmaları Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından başlatılmıştır. Bu bağlamda Başkanlığın yürütmüş olduğu çalışmalar neticesinde 2015 ve bundan sonraki yıllarda oluşan Gelir veya Kurumlar Vergisi iade taleplerinin elektronik ortamda iletilmesine yönelik sistem kurulmuştur. Yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri nedeniyle kesilen vergilerin iadesi bu sistem üzerinden gerçekleştirilmektedir.

Gelir veya Kurumlar Vergisi mükelleflerinin, yıllara yaygın (sarı) inşaat ve onarım işlerinden dolayı düzenledikleri hak ediş faturalarındaki gelir/kurumlar vergisi kesintilerini (tevkifatları) elektronik ortamda talep etmeyi ve önceki dönemlerde manuel bir şekilde hazırlanması gereken listelerin elektronik ortamda internet vergi dairesi sistemi üzerinden gönderilmesini, aynı zamanda söz konusu sisteme girilen tüm bilgilerin yine sistem tarafından kontrol edilmesini sağlayan uygulama Gelir ve Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi (GEKSİS) olarak tanımlanmaktadır.

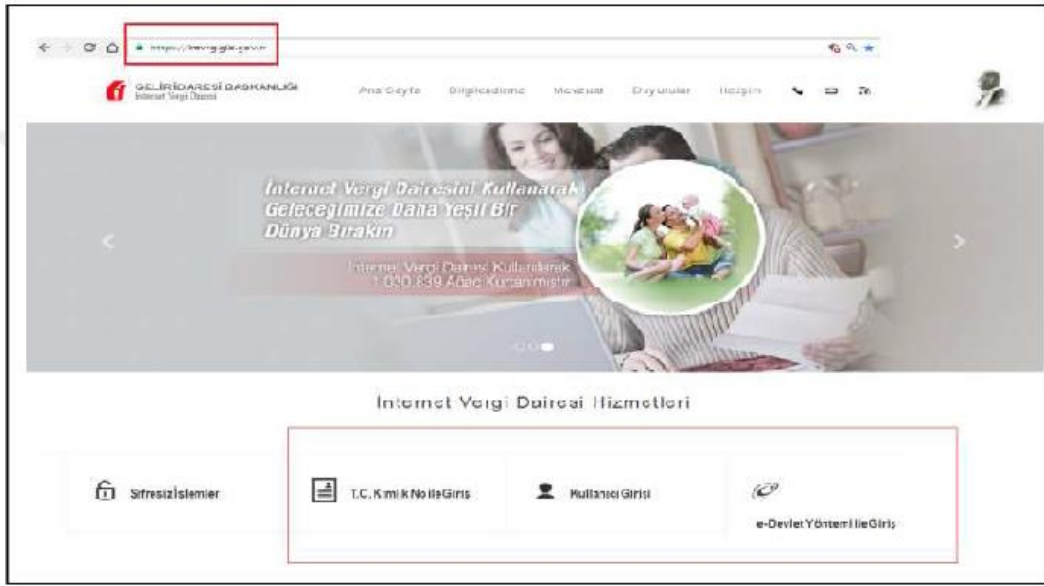
GEKSİS'te tüm işlemler bu sistem üzerinde yapılmaktadır. Gerek başvuru talep dilekçelerinin oluşturulması gerekse iadeyi oluşturma fatura listelerinin sisteme yüklenmesi bu sistem aracılığıyla yapılmaktadır. Sistem tarafından elektronik ortamda yüklenen ve iadeyi oluşturan dönemler itibarıyla bir sorgu raporu oluşturulmaktadır. Bu rapor GEKSİS Kontrol raporu olarak tanımlanmaktadır (GEKSİS İade Talebi Kılavuzu, 2019: 3). Bu raporun temel amacı mükelleflerin elektronik ortamda gönderdiği bilgi ve belgeler esas alınarak bu bilgi ve belgeler neticesinde iade almaya uygunluğun olup olmadığının tespit edilmesidir. Beyannamelerini elektronik ortamda verme zorunluluğu bulunmayan mükelleflerin iade taleplerinde bu sistemi kullanma zorunluluğu bulunmamaktadır. Ayrıca elektronik ortamda gönderilemeyen ve iadenin konusunu oluşturan diğer bilgi ve belgeler eskiden olduğu gibi kağıt ortamında hazırlanacak dilekçe ekinde ilgili vergi dairesine verilmektedir.

Gelir ve Kurumlar Vergisi mükelleflerinden iade başvurusunda bulunacak mükellefler iade taleplerini elektronik ortamda İnternet Vergi Dairesi Sisteminden yapmaktadırlar. Gelir ve

Kurumlar Vergisi mükelleflerinin elektronik ortamda iade talep ve başvuru işlemleri aşağıdaki bölümlerde açıklanmaktadır.

Elektronik Ortamda Başvurunun Yapılması: Gelir ve Kurumlar Vergisi mükelleflerinin yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri nedeniyle kesilen vergilerini iade olarak talep edebilmelerini sağlayan GEKSİS'e başvuru elektronik ortamda İnternet Vergi Dairesi sistemi üzerinden yapılmaktadır.

Şekil 1: İnternet Vergi Dairesi Girişi

Kaynak: GEKSİS İade Talebi Kılavuzu, 2019: 4

İnternet Vergi Dairesi Sistemine girişler birkaç farklı şekilde yapılabilmektedir. Bunlar; T.C. kimlik numarası ile sisteme giriş, vergi dairelerinden alınacak şifreler ile sisteme giriş ve e-devlet sistemi üzerinden sisteme giriştir.

Gelir/Kurumlar Vergisi Standart İade Talebi Dilekçesi (1A-1B) Girişinin Yapılması: Gelir/Kurumlar Vergisi mükelleflerinin iade taleplerine ilişkin internet vergi dairesine giriş sağlandıktan sonra açılan ekran üzerinden iade talep başvurusuna yönelik dilekçenin oluşturulacağı ekrana girilmelidir.

Şekil 2: Gelir/Kurumlar Vergisi Standart İade Talep Dilekçesi Girişi

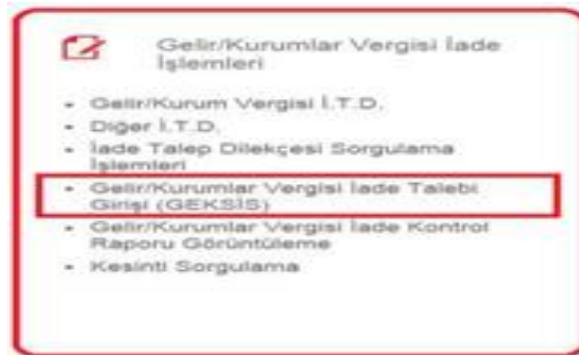
Kaynak: GEKSİS İade Talebi Kılavuzu, 2019: 5

Burada dikkat edilmesi gereken hususların başında GEKSİS Kontrol Raporunun oluşabilmesi için mutlaka başvuru talep dilekçesinin bu sistem üzerinden verilmesi gerektiğidir. Başvuru talep dilekçesinin bu sistem üzerinden verilmemiş olması, sistemin Kontrol Raporunun oluşmamasına neden olacaktır.

Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki verilen her başvuru dilekçesi sonrasında sistem otomatik olarak tekrar sorgu raporu oluşturmaktadır.

Gelir/Kurumlar Vergisi İade Talep Girişi (GEKSİS Girişi): Gelir/Kurumlar Vergisi iade talep girişi birkaç adımdan oluşmaktadır. Bunlardan birincisi “Gelir/Kurumlar Vergisi İade İşlemleri” menüsündeki “Gelir/Kurumlar Vergisi İade Talebi Girişi (GEKSİS)” seçeneğine tıklanarak bu ekrana girilmesi işlemidir.

Şekil 3: GEKSİS Girişi

Kaynak: GEKSİS İade Talebi Kılavuzu, 2019: 6

GEKSİS İade talebi girişi yapıldıktan sonra iade işleminin ilk defa mı yoksa daha önce yapılan bir işlem olup olmadığına yönelik yeni bir ekran açılmaktadır. Açılan bu ekranda ilk kez iade talebinde bulunulacaksa “Gelir/Kurumlar Vergisi İade Talebi Girişi” seçeneği seçilmelidir.

Şekil 4: Gelir/Kurumlar Vergisi İade Talebi Girişi

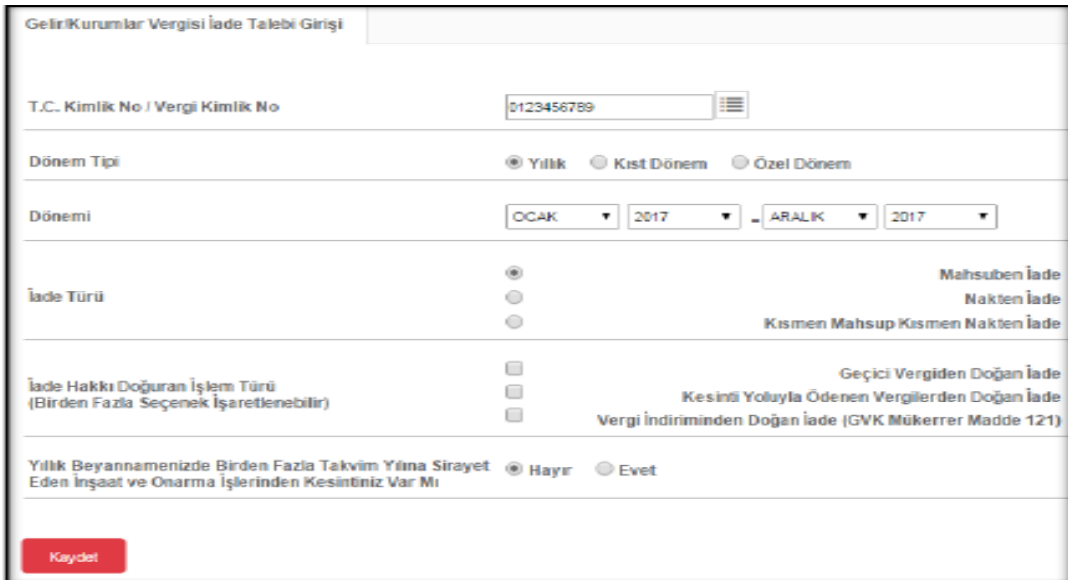

The screenshot shows the GEKSİS web application interface. At the top, there is a red header with the logo of the Gelir İdaresi Başkanlığı (Income Tax Authority) and the text 'GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI' and 'İnternet Vergi Dairesi'. To the right of the header is a link for 'Ana Sayfa'. Below the header, there is a navigation bar with a home icon and the text 'Gelir/Kurumlar Vergisi İade Talebi Girişi (GEKSİS)'. The main content area shows a dropdown menu with the following options: 'Gelir/Kurumlar Vergisi İade Talebi Girişi (GEKSİS)', 'Daha Önce Girilen Gelir/Kurumlar Vergisi İade Talepleri', 'Gelir/Kurumlar Vergisi İade Talep Giriş İşlemlerinin İptal Edilmesi/Pasife Çekilmesi Talep Dilekçesi', and 'Daha Önce Girilen Gelir/Kurumlar Vergisi İade Talep Giriş İşlemlerinin İptal Edilmesi/ Pasife Çekilmesi Talepleri'. The first option is highlighted with a red box and a red arrow pointing to it.

Kaynak: GEKSİS İade Talebi Kılavuzu, 2019: 6

Daha önce girişi yapılmış olmakla birlikte kaydedilmiş ancak onaylanmamış bir iade talebinin olması durumunda “Daha Önce Girilen Gelir/Kurumlar Vergisi İade Talebi Girişi” seçeneği seçilmektedir.

Şekil 5: GEKSİS İade Talep Dönemi ve İade Türü Bilgileri

The screenshot shows the 'İade Talep Dönemi ve İade Türü Bilgileri' form in the GEKSİS web application. The form contains the following fields and options:

- T.C. Kimlik No / Vergi Kimlik No: 0123456789
- Dönem Tipi: Yıllık Kıst Dönem Özel Dönem
- Dönemi: OCAK 2017 - ARALIK 2017
- İade Türü: Mahsuben İade Nakten İade Kısmen Mahsup Kısmen Nakten İade
- İade Hakkı Doğuran İşlem Türü (Birden Fazla Seçenek İşaretlenebilir): Geçici Vergiden Doğan İade Kesinti Yoluyla Ödenen Vergilerden Doğan İade Vergi İndiriminden Doğan İade (GVK Mükerrer Madde 121)
- Yıllık Beyannamenizde Birden Fazla Takvim Yılına Sirayet Eden İnşaat ve Onarma İşlerinden Kesintiniz Var Mı: Hayır Evet

At the bottom of the form, there is a red button labeled 'Kaydet'.

Kaynak: GEKSİS İade Talebi Kılavuzu, 2019: 6

GEKSİS üzerinde yapılan iade işlemlerinde iade talebi girişi yapıldıktan sonra mükellefin iade talebinin ne şekilde yapılacağına yönelik bilgi ekranı gelmektedir. Burada öncelikle mükellefin T.C./vergi kimlik numarası alanı doldurulmalıdır. Sonrasında iadenin dönem tipi seçilmelidir. Dönem tipi yıllık, kıst dönem veya özel dönem şeklinde olabilmektedir. Dönem tipinin de belirlenmesinin ardından iade türünün ne şekilde olacağı belirlenmektedir. İade türü olarak mahsuben iade, nakden iade ya da kısmen mahsup kısmen nakden iade seçeneklerinden bir tanesinin seçilmesi gerekmektedir. Bu işlemin ardından yapılması gereken bir diğer işlem iade hakkı doğuran işlem türünün seçilmesidir. Burada iadenin geçici vergiden doğan bir iade mi, kesinti yoluyla ödenen vergilerden doğan bir iade mi yoksa vergi indiriminden doğan bir iade mi olduğuna yönelik seçeneklerden bir tanesi işaretlenmektedir. Sistem tarafından iade hakkı doğuran işlem türüne yönelik birden fazla seçeneğin işaretlenmesine imkan tanınmaktadır. Bu aşamada son olarak iadenin birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarım işlerinden dolayı kesintilerin olup olmadığına yönelik bir soru gelmektedir. Bu soruya yıllara yaygın inşaat ve onarım işinden dolayı vergi kesintisi yapılmış mükellefler “Evet” yapılmamış mükellefler ise “Hayır” şeklinde yanıt vereceklerdir.

İade Taleplerinde Teminat Gösterilip Gösterilmeyeceğinin Belirlenmesi: Mükellefler tarafından yukarıdaki tablonun ilgili alanlarının doldurulmasından sonra “Kaydet” seçeneği seçildiğinde bir sonraki aşama olarak iade işlemlerinde teminat gösterilip gösterilmeyeceğine yönelik yeni bir ekran gelecektir.

Şekil 6: İade Taleplerinde Teminat İşlemleri

İade Talebiniz İçin Teminat Gösterecek misiniz?:

Hayır Evet

Banka/Katılım Bankası Teminat Mektubu

Diğer Teminat

Referans Numarası:

Referans Numarası:

Referans Numarası:

Kaynak: GEKSİS İade Talebi Kılavuzu, 2019: 6

İade taleplerinin teminat gösterilerek yapılması durumunda banka veya katılım bankalarından alınan teminat mektuplarına ait bilgilerin bu alana girilmesi gerekmektedir. Bu alandaki referans numarası bankalardan alınan teminat mektubunun üzerinde yazan ve hem harf hem de rakamlardan oluşan kodu ifade etmektedir. İade taleplerinde banka veya katılım bankası teminat mektubu dışında teminat mektubu gösterilecekse “Diğer Teminat” seçeneği işaretlenmelidir.

İade Talep Şeklinin Belirlenmesi: Yukarıda belirtilen işlemlerin tamamlanmasının ardından bir sonraki aşamada iade talep şeklinin ne şekilde olacağına yönelik bilgiler sorulmaktadır. İade talep şekilleri arasında Vergi İnceleme Raporu ile İade, YMM Tam Tasdik Raporu Olmaksızın İade ve YMM Tam Tasdik Raporu ile İade seçenekleri bulunmaktadır.

Şekil 7: İade Talep Başvuru Şekli

İade Talep Şekli:

- Vergi İnceleme Raporu ile İade
- YMM Tam Tasdik Raporu Olmaksızın İade
- YMM Tam Tasdik Raporu ile İade

Kaynak: GEKSİS İade Talebi Kılavuzu, 2019: 6

Bu noktada dikkat edilmesi gereken bazı noktalar bulunmaktadır. Eğer iade tutarı 0 TL - 10.000 TL arasında ise iade işlemlerinde herhangi bir şart aranılmadığından “YMM Tam Tasdik Raporu Olmaksızın İade” seçeneği işaretlenebilir. Eğer iade tutarı 10.000 TL – 100.000 TL arasında ise “Vergi İnceleme Raporu ile İade” veya “YMM Tam Tasdik Raporu ile İade” seçeneklerinden en az birinin işaretlenmesi gerekmektedir. 100.000 TL’yi aşan iadelerde ise “Vergi İnceleme Raporu ile İade” seçeneği işaretlenmelidir. Mükellefin ayrıca YMM Tam Tasdik Raporu varsa “YMM Tam Tasdik Raporu ile İade” seçeneğini işaretleyebilmektedir (GEKSİS İade Talebi Kılavuzu, 2019: 10). YMM Tam Tasdik Raporu ile İade seçeneği seçilmişse YMM’nin T.C. kimlik numarasının sisteme girilip “Getir” simgesi seçildiğinde YMM bilgileri (Ad ve soyadı) ekrana otomatik olarak gelecektir.

Gelir/Kurumlar Vergisi iadelerinde yukarıda yapılan işlemlerin ardından iade talebine başvurulmuş olunmaktadır. Bu aşamadan sonra sıra GEKSİS’e başvuru esnasından hazırlanan belgelerin giriş işlemlerine gelmektedir.

Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde GEKSİS’e Belge Giriş İşlemleri: Yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri kapsamında kesilen vergilerden doğan iadeler GEKSİS üzerinden yapılmaktadır. İade alma şartlarını haiz olan mükellefler iade başvurularını İnternet Vergi Dairesi Sistemi üzerinden gerçekleştirmektedirler. Zira GEKSİS’e erişim İnternet Vergi Dairesi üzerinden yapılmaktadır.

GEKSİS üzerinden iade talep girişini yapıp başvuru dilekçesini oluşturan mükellefler artık iadeyi oluşturan belgeleri bu sisteme girmelidirler. Sisteme veri girişinde öncelikle “Yıllık Beyannamenizde Birden Fazla Takvim Yılına Sirayet Eden İnşaat ve Onarım İşlerinden Kesintiniz Var mı?” şeklinde yöneltilen soruya “Evet” şeklinde yanıt verilmelidir.

Şekil 8: Yıllara Yaygın İnşaat İşleri Listesine Belge Girişi-1

Gelir/Kurumlar Vergisi İade Talebi Girişi	
T.C. Kimlik No / Vergi Kimlik No	0123456789
Dönem Tipi	☒ Yıllık ☐ Kıst Dönem ☐ Özel Dönem
Dönemi	OCAK 2017 - ARALIK 2017
İade Türü	☒ Mahsuben İade ☐ Nakten İade ☐ Kısmen Mahsup Kısmen Nakten İade
İade Hakkı Doğuran İşlem Türü (Birden Fazla Seçenek İşaretlenebilir)	☐ Geçici Vergiden Doğan İade ☒ Kesinti Yoluyla Ödenen Vergilerden Doğan İade ☐ Vergi İndiriminden Doğan İade (GVK Mükerrer Madde 121)
Beyannamede İadesi Gereken Gelir/Kurumlar Vergisi Tutarı	23.350,00 BEYANNAMEDEN GETİR
İade Talebiniz İçin Teminat Gösterecek misiniz?	☒ Hayır ☐ Evet
İade Talep Şekli	☐ Vergi İnceleme Raporu ile İade ☒ YMM Tam Tasdik Raporu Olmaksızın İade ☐ YMM Tam Tasdik Raporu ile İade
Yıllık Beyannamenizde Birden Fazla Takvim Yılına Sirayet Eden İnşaat ve Onarma İşlerinden Kesintiniz Var Mı	☐ Hayır ☒ Evet
Kaydet	

Kaynak: GEKSİS İade Talebi Kılavuzu, 2019: 6

Şekil 9: Yıllara Yaygın İnşaat İşleri Listesine Belge Girişi-2

Gelir/Kurumlar Vergisi İadesi	
T.C. Kimlik No / Vergi Kimlik No	0123456789
Unvan	FATİH ANKARALI
Dönem Tipi	Yıllık
Dönemi	01/2017-12/2017
İade Türü	Mahsuben İade
İade Hakkı Doğuran İşlem Türü	Kesinti Yoluyla Ödenen Vergilerden Doğan İade
Beyannamede İadesi Gereken Gelir/Kurumlar Vergisi Tutarı	23.350,00
İade Talebiniz İçin Teminat Gösterecek misiniz?	Hayır
İade Talep Şekli	Vergi İnceleme Raporu ile İade YMM Tam Tasdik Raporu Olmaksızın İade
Yıllık Beyannamenizde Birden Fazla Takvim Yılına Sirayet Eden İnşaat ve Onarma İşlerinden Kesintiniz Var Mı	Evet
Birden Fazla Takvim Yılına Sirayet Eden İnşaat ve Onarma İşlerinde İade Talebi Listesi	
ONAYLA	

Kaynak: GEKSİS İade Talebi Kılavuzu, 2019: 6

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde ilk defa yapılacak veri girişi ile daha önce veri girişi yapılmış ancak onaylanmamış liste bilgilerinde değişiklik yapılacaksa “İş Ekle/Düzenle” satırından yapılmaktadır.

Şekil 10: İş Listesi, Sözleşme Listesi ve Hak ediş Listesine Veri Girişi

The image shows three stacked data entry screens in the GEKSİS system. Each screen has a title bar, a table with columns, and two buttons at the bottom: 'Kaydet/Güncelle' and 'Seçilenleri Sil'. The first screen is titled 'İş Listesi' and has columns for 'İşin Adı', 'İşin Başlama Tarihi', 'İşin Bitiş Tarihi', and 'Adına Kesinti Yapılan Mükellef'. The second screen is titled 'Sözleşme Listesi' and has columns for 'Düzenle', 'İnşaat Onarım İşleri', 'Sözleşme Tarihi', and 'Sözleşme Bedeli'. The third screen is titled 'Hakediş Listesi' and has columns for 'İnşaat Onarım İşleri', 'Hakediş Faturasının Serisi', 'Hakediş Faturası Sıra No', and 'Hakediş Düzeni'. Each table has a 'Satır Ekle' and 'Satır Sil' button at the top left. The 'İşin Başlama Tarihi', 'İşin Bitiş Tarihi', 'Hakediş Faturasının Serisi', and 'Hakediş Faturası Sıra No' columns have a red question mark icon. The 'Sayfa' field is set to 1 in all three screens.

Kaynak: GEKSİS İade Talebi Kılavuzu, 2019: 6

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri işle ilgili iadeler üç aşamada gerçekleşmektedir. Bu aşamalar aşağıdaki gibidir (GEKSİS İade Talebi Kılavuzu, 2019: 17);

- İş Listesi Veri Girişi,
- Sözleşme Listesi Veri Girişi,
- Hak ediş Listesi Veri Girişidir.

İş listesine veri girişi aşamasında sistem tarafından bazı bilgiler talep edilmektedir. Bunlar; işin başlama tarihi, işin bitim tarihi, adına kesinti yapılan mükellef bilgisi, ortaklığın vergi kimlik numarası, kesintiyi yapanın vergi/T.C. kimlik numarasıdır.

Şekil 11: İş Listesine Veri Girişi Bilgileri

İş Listesi				
Satır Ekle		Satır Sil		
		İşin Adı	İşin Başlama Tarihi ?	İşin Bitiş Tarihi ?
1	☐	<input type="text" value="KÖPRÜ İNŞAATI"/>	<input type="text" value="13/07/2014"/>	<input type="text" value="15/01/2015"/>
2	☐	<input type="text" value="BARAJ İNŞAATI"/>	<input type="text" value="08/10/2013"/>	<input type="text" value="05/05/2015"/>

1 - 2 listeleniyor. Toplam: 2

Adına Kesinti Yapılan Mükellef	Ortaklığın Vergi Kimlik Numarası	Kesinti Yapanın VKN / TCKN'si	Kesinti Yapanın Unvanı
☐ Kendisi ☐ Ortaklığı	<input type="text"/>	<input type="text" value="11111111111"/>	EMİN SAĞLAM
☐ Kendisi ☐ Ortaklığı	<input type="text" value="01234567890"/>	<input type="text" value="22222222222"/>	EMİN LTD.ŞTİ.

1 / 1

Kaydet/Güncelle Seçilenleri Sil

Kaynak: GEKSİS İade Talebi Kılavuzu, 2019: 6

İş listesine veri girişi esnasında işin başlama ve bitişine ilişkin tarihlerin yazımı gün/ay/yıl şeklinde olmalıdır. Adına kesinti yapılan mükellef bilgisi alanı doldurulurken kesinti iade talep eden mükellef adına yapılmışsa kendisi, ortaklığı adına yapılmışsa ortaklığa ilişkin bilgiler yazılmalıdır. Kesintiyi yapan mükellefin vergi kimlik numarası sisteme yazılıp "Getir" butonu seçildiğinde sistem tarafından otomatik olarak mükellefin bilgileri ekrana gelmektedir. Bu bilgilerin doğru bir şekilde girişi yapıldıktan sonra veriler kaydedilmelidir. İş listesine veri girişinde ayrıca, işin adı, işin başlama ve bitiş tarihleri yazılmalıdır.

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri ile ilgili iadelerin ikinci aşamasını Sözleşme Listesi Veri Girişi oluşturmaktadır. Bu alana yıllara yaygın inşaat ve onarım işi kapsamında yapılan sözleşmeler yazılmalıdır. Bu alana ayrıca sözleşme tarihleri, sözleşme bedeli, sözleşme nüsha sayısı, sözleşmeye ilişkin damga vergisinin beyan edildiği yer, sözleşmeye ilişkin damga vergisinin tahakkuk fişindeki vergi dairesi, sözleşmeye ilişkin damga vergisinin tahakkuk fiş numarası bilgileri girilmelidir.

Şekil 12: Sözleşme Listesine Veri Girişi Bilgileri

Sözleşme Listesi					
Düzenle		İnşaat Onarım İşleri	Sözleşme Tarihi	Sözleşme Bedeli	Sözleşme Nüsha Sayısı
☐	Düzenle	İş Sıra No:1	02/02/2014	10.000.000,00	1
☐	Düzenle	İş Sıra No:2	13/02/2015	5.000.000,00	1

Sözleşmeye İlişkin Damga Vergisinin Beyan Edildiği Yer	Sözleşmeye İlişkin Damga Vergisi Tahakkuk Fişindeki Vergi Dairesi	Sözleşmeye İlişkin Damga Vergisi Tahakkuk Numarası
VERGİ DAİRESİ/MAL MÜDÜRLÜĞÜ	001103 FEKE MAL MÜDÜRLÜĞÜ	2014020200000000012
NOTER	-----	

ayfa 1 / 1

1 - 2 listeleniyor. Toplam: 2

Kaydet/Güncelle Seçilenleri Sil

Kaynak: GEKSİS İade Talebi Kılavuzu, 2019: 20

Sözleşme listesine veri girişinde dikkat edilmesi gereken bazı hususlar bulunmaktadır. Bunların başında sözleşme tarihinin sisteme yazılışında gün/ay/yıl şeklinde bir düzenin izlenmesi gerektiğidir. İşe ait sözleşme bedelinin TL cinsinden yazılması gerekmektedir. Yine sözleşme nüsha sayısı rakam olarak sisteme girilmelidir. Sözleşmeye ilişkin damga vergisinin beyan edildiği yer ve damga vergisinin beyan edildiği vergi dairesi adı eksiksiz bir şekilde ilgili alana yazılmalıdır. Ayrıca sözleşmeye ilişkin damga vergisinin doğruluğunun tespitine yönelik damga vergisinin tahakkuk fiş numarası yine eksiksiz bir şekilde yazılmalıdır. Bu bilgilerin doğru bir şekilde girişi yapıldıktan sonra veriler kaydedilmelidir.

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işleriyle ilgili iadelerini son aşaması Hak ediş Listesi Veri Giriş aşamasıdır. Bu aşamada hak ediş listeleri elektronik ortamda doldurulmaktadır. Hak ediş listesinin doldurulmasında hak ediş faturasının serisi, hak ediş faturasının sıra numarası, hak ediş faturasının düzenlendiği tarih, kesintinin yapıldığı dönem, hak ediş tutarı, kesilen vergi tutarı bilgileri doldurulmaktadır.

Şekil 13: Hak ediş Listesine Veri Girişi Bilgileri

Hakediş Listesi

Satır Ekle Satır Sil

	İnşaat Onarım İşleri	Hakediş Faturasının Serisi	Hakediş Faturası Sıra No
☐ Düzenle		A	55555
☐ Düzenle		A	55556

Hakediş Faturasının Düzenlendiği Tarih	Kesintinin Yapıldığı Dönem	Hakediş Tutarı	Kesilen Vergi Tutarı
21/02/2014	ŞUBAT 2014	500.000,00	15.000,00
26/03/2014	MART 2014	100.000,00	3.000,00

Sayfa 1 / 1

1 - 2 listeleniyor. Toplam

Kaydet/Güncelle Seçilenleri Sil

Kaynak: GEKSİS İade Talebi Kılavuzu, 2019: 21

Hak ediş Listesi Veri Giriş aşamasında da dikkat edilmesi gereken bir takım noktalar bulunmaktadır. Bunların başında hak ediş faturasının seri harfinin sisteme doğru yazılması gelmektedir. Bu alan doldurulurken fatura serisi sadece harflerden oluşabileceği gibi (örneğin faturanın seri numarasının “A” olması gibi) harf ve rakamları içinde barındıran şekilde de oluşabilmektedir (örneğin seri numarasının “A5” olması gibi). Faturanın seri alanı doldurulurken karakterler arasında boşluk bırakılmamasına dikkat edilmelidir. Yine bu alanın doldurulması esnasında “A-5”, “A/5”, “A 5” gibi ifadeler yazılmamalı, bu alana doğru olacak şekilde “A5” yazılmalıdır. Elektronik fatura uygulamasında ise faturanın seri alanı olmadığından bu alan boş bırakılacaktır. Hak ediş faturasının sıra numarası yazılırken sadece rakamlardan oluşan sıra numaraları ya da hem harf hem de rakamlardan oluşan sıra numaraları olmaktadır. Bu durumda sıra numaralarının arasında boşluk bırakılmadan yazılmasına dikkat edilmelidir. Elektronik faturalarda yer alan sıra numaraları 16 karakterden oluşmakta olup bunun tamamının bu alana yazılması gerekmektedir. Hak ediş faturalarında yer alan tarih alanı bölümü gün/ay/yıl olacak şekilde ve aralarda boşluk bırakılmadan yazılmalıdır. Ayrıca kesintinin yapıldığı dönem ay ve yıl olarak yazılmalı (örneğin 05/2018 gibi), hak ediş tutarı TL cinsinden yazılmalıdır. Bu bilgilerin doğru bir şekilde girişi yapıldıktan sonra veriler kaydedilmelidir.

İş listesi, sözleşme listesi, hak ediş listelerinin eksiksiz bir şekilde yapılmasına dikkat edilmelidir. Gerekli kontrollerin yapıp onaylama işleminin yapılmasıyla birlikte yıllara yaygın inşaat ve onarım işi kapsamındaki veri girişleri tamamlanmış olmaktadır.

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri kapsamında kesilen vergilerin iadesi işleminde iş listesi, sözleşme listesi ve hak ediş listelerinin veri girişlerinin yapıp onaylanmasının ardından listeler elektronik ortamda hataların olup olmadığına ilişkin kontrol işlemine tabi tutulur. Oluşan kontrol raporlarına göre listeler üzerinde bir takım düzeltmeler yapılmasına gerek duyulabilir. Bu bağlamda yapılacak işlem listelerin pasife çekilmesi ya da iptal dilekçesinin hazırlanmasıdır.

Şekil 14: Listeleri Pasife Çekme, İptal Etme İşlemine Ait Bilgiler

The screenshot shows the GEKSİS web application interface. The header includes the logo of the Gelir İdaresi Başkanlığı (Income Tax Administration) and navigation links for Ana Sayfa, Bilgilendirme, Mevzuat, Duyurular, and İletişim. The main content area is titled 'Gelir/Kurumlar Vergisi İade Talebi Girişi (GEKSİS)'. The left sidebar contains a list of options, with 'Gelir/Kurumlar Vergisi İade Talebi Giriş İşlemlerinin İptal Edilmesi/Pasife Çekilmesi Talep Dilekçesi' highlighted in a red box. The main form area contains the following fields: T.C. Kimlik No / Vergi Kimlik No (0123456789), Dönem Tipi (Yıllık, Özel Dönem, Kıst Dönem), Dönemi (OCAK 2015 - ARALIK 2015), İşlem (Pasife Çekme, İptal Etme), and Açıklama (DÜZELTME). A red box highlights the 'Tamam' button at the bottom of the form.

Kaynak: GEKSİS İade Talebi Kılavuzu, 2019: 23

Listeler üzerinde yapılacak her türlü düzeltme işlemi elektronik ortamda İnternet Vergi Dairesi Sistemi üzerinden yapılmaktadır. Bu bağlamda hazırlanan dilekçeler GEKSİS üzerinden oluşturulmaktadır. Listelerin pasife çekilmesinden kastedilen, listeler üzerinden sistem tarafından üretilen kontrol raporunda görülen noksanlıkların yine sistem üzerinden düzeltilerek onaylama yapılması amacını taşımaktadır. Listelerin iptal edilmesi ise, iadeden vazgeçilmesi ya da sonradan yeni bir listenin hazırlanması amacıyla. GEKSİS raporu oluşmadan önce bir kez, GEKSİS raporu oluştuğundan sonra geçici düzeltmelere ilişkin fiş hazırlanıncaya kadar sistem üzerinden pasife alma-iptal etme başvuruları yapılabilmektedir. Bunun dışındaki listeleri pasife alma-iptal etme dilekçeleri vergi daireleri ya da mal müdürlüklerine başvuru ile gerçekleştirilmektedir.

Listelerin elektronik ortama yüklenmesi ve sistem üzerinden onaylanmasının ardından, sisteme yüklenen verilerin doğruluğuna yönelik kontrol raporu oluşmaktadır. Oluşan bu kontrol raporuna GEKSİS Kontrol raporu denilmektedir.

Şekil 15: GEKSİS Kontrol Raporu Görüntüleme İşlemi

Kaynak: GEKSİS İade Talebi Kılavuzu, 2019: 23

Gelir/Kurumlar Vergisi iade işlemlerinde özet kontrol raporlarının görüntülenmesi İnternet Vergi Dairesi Sistemi üzerinden olmaktadır. İnternet vergi dairesine erişimden sonra Gelir/Kurumlar Vergisi bölümünde “Gelir/Kurumlar Vergisi İade Kontrol Raporu Görüntüleme” satırı seçilerek bu alana giriş sağlanmaktadır. Bu alana giriş yapıldıktan sonra dönem ve rapor bilgisi seçilerek rapora ulaşım sağlanmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM İŞLERİNDE GELİR/KURUMLAR VERGİSİ STANDART İADE SİSTEMİ VE SORUNLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

3.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir veya kurumlar vergisi iadeleri, iki boyutta ele alınabilmektedir. Bunlardan ilki, iade sürecine kadar yapılacak işlemlerdir. Bu işlemler genel olarak hak ediş faturalarının ve buna ait ihale kurumunun onayının olduğu hak ediş rapor kapaklarının kontrol edilmesinden oluşmaktadır. Bir diğer aşama ise, elektronik ortamda internet vergi dairesine yüklenecek verilerin hazırlanması, sisteme yüklenmesi ve sonrasında yapılacak işlemlerden oluşmaktadır. Özelliği itibarıyla yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir veya kurumlar vergisi iadeleri farklı aşamaları içinde barındıran bir yapıya sahiptir. Bu aşamaların her birinin oluşturulması titiz bir çalışmayı ve dikkatli olmayı gerektirmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir veya kurumlar vergisi iadelerinin uygulayıcı bakış açısıyla değerlendirilmesidir. Bu ana amaç doğrultusunda çalışmanın diğer amaçları şunlardır;

- Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde belge düzeninde yaşanan sorunların iade sürecine etkisinin değerlendirilmesi,
- Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde iadeyi oluşturan muhasebe işlemlerinin değerlendirilmesi,
- Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde hak ediş ödemelerinde yaşanan aksaklıkların iade sürecine etkisinin değerlendirilmesi,
- Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan iade işlemleri sürecinde kurumlar arası iletişimin iade sürecine etkisinin değerlendirilmesi,
- Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan iadelerde verilerin hazırlanması esnasında yaşanan sorunların değerlendirilmesi,
- Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan iadelerde vergi dairelerinin iade sürecine yaklaşımının değerlendirilmesi,
- Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan iadelerin belirli süre şartına tabi olmasının iade sürecine etkisinin değerlendirilmesi,

- Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan iadelerin gerçekleştirilmesinde kullanılan otomasyon sistemlerinin iade sürecine olan etkisinin değerlendirilmesidir.

3.2. Çalışmanın Kapsamı

Ülkelerin kalkınmasında önemli görevlerden birini inşaat sektörü oluşturmaktadır. İnsan ihtiyaçlarının hızlı bir artış ve farklılık gösterdiği günümüzde, bu ihtiyaçların karşılanması noktasında hem devlet hem de özel sektör yatırımlarına ihtiyaç duyulmaktadır. İşte bu noktada istihdam sağlamanın yanı sıra çağın gerekliliklerine uygun yapıların oluşturulmasında inşaat sektörü can alıcı bir konumda yer almaktadır.

İnşaat sektörü, uzmanlık alanlarını içinde barındıran bir yapıya sahiptir. Zira bir yapının oluşması, temelden başlayıp yapının en son noktasına kadar farklı bileşenlerin ortak çalışması sonucunda gerçekleşebilmektedir. Günümüz dünyasında inşaat sektörü, insanların ihtiyaçlarına cevap verebilme yeteneğine sahip olma özelliğini haiz olmalıdır. Çünkü günümüz dünyasında insanlar, gerek kamusal alanlarda gerekse özel mülkiyet alanlarında karşılaştıkları sorunların hızlıca çözüme kavuşturulması talebinde bulunabilmektedir. Bu çözümlerin oluşturulmasında insan ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde oluşturulan akıllı yapıların ortaya çıkartılması hiç kuşkusuz önemli bir yer edinmektedir.

Ülkemizde özellikle 2000’li yıllardan sonra inşaat yatırımları hızlı bir artış göstermiştir. Bu artışın içinde insanların barınma ihtiyacını karşılayacak şekilde inşa edilen özel yapıların yanı sıra insanların hayatını sürdürebilecek alanların oluşturulmasına yönelik oluşturulan yapıların da varlığı önem arz etmektedir. Ülkemizde inşaat denilince genellikle aklımıza özel sektör tarafından finanse edilerek oluşturulan yap-sat adıyla anılan inşaat gelmektedir. Bu inşaat türü insanların barınma ihtiyacının giderilmesine yönelik ihtiyacın karşılanmasında ciddi bir görev üstlenmektedir. Bu inşaat türü insanların barınma ihtiyacının karşılanmasının yanı sıra, ekonomik bir yatırım aracı olarak da uzun vadede karlılık sağlayacağına yönelik beklentilerden ötürü cazip bir alan olarak görülmektedir. Ancak ülkemizde yap-sat şeklinde oluşturulan inşaat alalarının dışında kamu tarafından finanse edilerek oluşturulan inşaatlar bulunmaktadır. Bu inşaatlar gerek devletin varlığını devam ettirmesinde, gerekse insanların sürdürülebilir yaşam seviyelerinin arttırılmasında bir hayli önem arz etmektedir.

Devletler, özel sektörün ekonomik olarak gücünün yetmediği alanlarda bir takım yatırımlar yapabilirler. Bu alanlar, eğitim, sağlık, ulaşım, alt yapı, teknoloji gibi her biri uzmanlık ve büyük sermayeler gerektiren alanlar olabilmektedir. Bu yatırımlar kimi zaman insanların temel ihtiyaçlarından birisi olan su ihtiyacının giderilmesine yönelik yeni barajların oluşturulmasında, kimi zamansa ulaşım ihtiyacının karşılanmasına yönelik yeni yolların, köprülerin, viyadüklerin,

havalimanlarının inşası olarak karşımıza çıkabilmektedir. Zira ulaşım ihtiyacının karşılanmasına yönelik yapılan yatırımlar gerek ticari hayatın hız kazanmasında ve istenilen ürünlerin bir noktadan diğerine hızlı bir şekilde ulaştırılmasında önemliyken gerekse şehirler ve ülkeler arasındaki mesafelerin azaltılmasında önem bir role sahiptir. Yapılan yatırımlar kimi zaman günümüz insanının ihtiyaç duyduğu en önemli alanlardan birisi olan eğitim alanına yönelik oluşturulan okullar, üniversiteler, kütüphaneler olabilmekteyken kimi zaman da insanların sağlık ihtiyacının karşılanmasına yönelik yapılan hastaneler olabilmektedir. Ayrıca bu yatırımlar sanayi alanında yapılan yatırımlar olarak da karşımıza çıkabilmektedir. Zira sanayinin ihtiyaç duyduğu en önemli girdilerin başında enerji kaynakları gelmektedir. Sanayinin ihtiyaç duyduğu enerji kaynaklarının oluşturulmasına yönelik yapılan yatırımlar bazen baraj inşası bazen de hidroelektrik santralleri olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Eğitim ihtiyacının giderilmesine yönelik oluşturulan okullar, üniversiteler, kütüphaneler, sağlık ihtiyacının karşılanmasına yönelik olarak yapılan hastaneler, ulaşım ihtiyacının karşılanmasına yönelik olarak yapılan yollar, köprüler, viyadükler, havalimanları, su ve enerji ihtiyacının karşılanmasına yönelik yapılan barajlar ve santraller belirli bir zaman diliminde meydana getirilen yatırımlardır. Bu yatırımlar bir yıllık süre zarfından bitirilebileceği gibi birden fazla yıllık süre zarfında da bitirilebilir. İşte bu noktada işin hangi süre zarfında bitirilip bitirilmediği, o işin yıllara yaygın bir inşaat ve onarım işi olup olmadığını belirlemektedir. Zira bir işin yıllara yaygın inşaat ve onarım işi kapsamında olup olmaması, o işin birden fazla takvim yılına sirayet edip etmediğine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bir işin yıllara yaygın inşaat ve onarım işi kapsamında olması için, o işin birden fazla takvim yılına sirayet eden bir iş niteliğinde olması gerekmektedir.

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin vergilendirilmesi süreci özellik arz eden bir konudur. Zira, yüklenici firmalar tarafından ihale sonrası alınan işlerin yapımına başlanılmakta, iş yapıldıkça belirlenen periyotlarda yükleniciye ihale makamı tarafından hak ediş ödemesi yapılmaktadır. Bu hak ediş ödemelerinden ihale makamı, hak ediş faturasında ve raporunda gösterilmek üzere işin tamamlandığında doğacak kardan ödenecek gelir veya kurumlar vergisinden mahsup edilmek üzere %3 gelir ya da kurumlar vergisi kesmektedir. Kesilen bu vergiler, işin bitimi sonrasında ortaya çıkan gelirden iş için katlanılan maliyet ve giderler düşüldükten sonra oluşan kar üzerinden ödenen gelir veya kurumlar vergisinden mükelleflerin talebi üzerine mahsup edilebilmektedir.

Teknolojik yatırımların gün geçtikçe artan oranda hız kazandığı günümüz dünyasında, devletlerin mükelleflerine daha iyi hizmet olanakları sunma arayışı kamusal alanlarda teknolojinin daha etkin kullanılması sonucunu doğurmaktadır. Eğitim, sağlık, ulaştırma, ticaret gibi farklı alanlarda hemen hemen her gün yararlandığımız teknolojik uygulamalardan ülkemizde yararlanan önemli kurumların başında Gelir İdaresi Başkanlığı gelmektedir.

Ticari işlemlerin bu denli hız kazandığı günümüzde, teknolojik alt yapıya dayanan bir takım uygulamalar Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hayata geçirilmektedir. Bunların başında, ticari hayattaki belge düzeninin sağlanmasına yönelik oluşturulan ve kapsama alanı her geçen gün arttırılan e-fatura ve e-arşiv fatura uygulamaları gelmektedir. E-fatura ve e-arşiv fatura uygulamalarındaki nihai amacın, belge düzeninde standart bir akışın sağlanması, ticari işlemlere hız kazandırılması, teknolojik uygulamalara alışkanlığın arttırılması, etkin bir denetim sisteminin oluşturulması olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, e-fatura ve e-arşivin yanı sıra, e-defter uygulaması da muhasebe işlemlerinin elektronik ortamda muhasebe kayıtlarına aktarılmasını sağlayan bir diğer teknolojik uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın teknolojik uygulamalardan yararlandığı bir diğer alan KDV İadeleridir. KDV iadelerini oluşturan listelerin hazırlanmasından bu listelerin internet vergi dairesi sistemine yüklenmesi ve sistemin işlevselliğinin denetiminin yapılmasına kadar bütün aşamalarda teknolojik alt yapı uygulamalarından yararlanılmaktadır. Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından uygulamaya konulan teknolojik alt yapı sistemleri, veri girişlerinin sistem üzerinden yapılmasının yanı sıra, bu veri girişleri sonrasında ortaya çıkabilecek riskli durumların da kontrolünü yine bu teknolojik alt yapı sistemleri üzerinden denetiminin yapılmasını sağlamaktadır.

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri, yapısı itibariyle birden fazla takvim yılını aşan inşaat ve onarım işlerini kapsamaktadır. Bu işleri üstlenen işletmeler işin tamamlanan kısmına ait bedeli işverenden almak amacıyla hak ediş faturası düzenlemektedir. Bu bedel üzerinden işin bitiminde ortaya çıkacak gelir/kurumlar vergisinden mahsup edilmek üzere %3 oranında gelir/kurumlar vergisi kesintisi yapılmaktadır. İşte bu noktada yapılan kesintilerin iade olarak alınmasında Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından uygulamaya konulan ve teknolojik tabanlı alt yapı uygulaması olan Gelir ve Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi (GEKSİS)'den faydalanılmaktadır. Bu sistem, hak ediş faturası üzerinden yapılan gelir/kurumlar vergisi iadelerinin mükelleflerce talep edilmesi halinde iade olarak alınmasını sağlayan sistemdir. Bu bakımdan çalışmanın kapsamını gelir/kurumlar vergisi iadelerinde kullanılan GEKSİS uygulaması ve iade sürecine etkileri ile bu süreçte yaşanan sorunlar oluşturmaktadır.

3.3. Literatür Taraması

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir veya kurumlar vergisi iadelerine ilişkin yapılan bilimsel çalışmalar farklı boyutlarda ele alınarak yapılmıştır. Bu konuya ilişkin literatür incelendiğinde, bazı çalışmaların konunun mevzuat yönüyle değerlendirilmesini amaçladığı görülmektedir. Bazı çalışmaların, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine yönelik temel kavramlar üzerinde durduğu görülmektedir. Yine, yapılan çalışmaların büyük bir bölümünde yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine yönelik yapılması gereken muhasebe kayıtları üzerinde durulmuştur. Ayrıca, kamuda hayata geçirilen e-uygulamalara yönelik yapılan çalışmalarda Gelir Kurumlar

Vergisi Standart İade Sistemi (GEKSİS) hakkında genel hatlarıyla bilgiler verildiği görülmektedir. Bu bağlamda aşağıdaki tabloda yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir veya kurumlar vergisi iadelerine yönelik yapılan çalışmaların genel hatlarıyla hangi başlıklar üzerinde durduğu gösterilmiştir.

Tablo 1: Literatürde Konunun Ele Alınma Şekilleri

Konu Başlığı	Literatürde Konunun Ele Alındığı Çalışmaların Genel Olarak Sınıflandırılması
Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinden Doğan Gelir veya Kurumlar Vergisi İadeleri	Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinin Mevzuat Çerçevesinde Ele Alınması
	Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinin Tanımı ve Temel Kavramlar
	Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Özellikli Muhasebe İşlemleri
	Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinin Başlama ve Bitiş Sürelerinin Tespitine Yönelik Yapılması Gerekenler
	Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Geçici ve Kesin Kabul Kavramları
	Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Hakediş Bedellerinin Muhasebeleştirilmesi ve Özellikli İşlemler
	Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Gelir-Kurumlar Vergisi İade İşlemleri
	Kamuda Hayata Geçirilen E-Uygulamalar
	Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinin Muhasebe Standartları Açısından Değerlendirilmesi
	Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Maliyet Unsurlarının Tespiti, Genel Giderler ve Amortismanların Dağıtımı

Kaynak: Tablo Yazar Tarafından Oluşturulmuştur.

Yukarıdaki Tablo-1'den de görüleceği üzere yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir veya kurumlar vergisi iadeleri farklı bakış açılarıyla hazırlanan çalışmalarda yer almaktadır. Bu çalışmaların kim tarafından hangi kapsamda yapıldığına yönelik literatür incelemesi iki ana bölüme ayrılarak aşağıda açıklanmaktadır.

Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinden Doğan Gelir veya Kurumlar Vergisi İadelerini Konuya İlişkin Temel Kavramlar, Muhasebe Süreci, Türkiye Muhasebe Standartları Çerçevesinde Ale Alan Çalışmalar

Bakır (2001) tarafından yapılan çalışma, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde tevkifat uygulaması hakkında bilgi vermeyi amaçlamaktadır. Çalışmada konu öncelikle vergi mevzuatı açısından ele alınmış, sonrasında konuya ilişkin genel kavramlara yer verilmiştir.

Kaynak (2002) tarafından yapılan çalışmada, hangi işlerin yıllara yaygın inşaat ve onarım işi olduğu ve stopaj (kesinti) mecburiyetiyle hangi hallerde karşı karşıya kalınacağı üzerinde durulmaktadır.

Yılmaz (2003) tarafından hazırlanan çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde ve özel inşaatlarda vergilendirme sistemi ele alınmıştır. Çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine yönelik genel kavramlar, özel inşaat kavramı ele alınmış sonrasında konu vergi mevzuatı açısından değerlendirilmiştir.

Adiloğlu (2006) tarafından yapılan çalışmada, inşaat taahhüt ve onarım işleri kavramları üzerinde durulmuştur. Çalışmada, inşaat taahhüt işlerinde özellikli muhasebe işlemleri anlatılmış, inşaat taahhüt işletmelerinde gelir tespit yöntemleri üzerinde durulmuştur.

İnan (2006) tarafından yapılan çalışma yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde vergilendirme sürecinin ne şekilde olacağını ortaya konulmasını amaçlamaktadır. Çalışmada yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin koşulları, yapım ve onarım işlerinde işin başlangıç ve bitiş tarihinin hangi tarihler olması gerektiği, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde vergi kesintileri konuları ele alınmaya çalışılmıştır.

Bilen (2008) tarafından yapılan çalışmada, sözleşme hükümlerince özelliği itibarıyla yıllara yaygın inşaat ve onarım işi mahiyetinde olmayan bir işin sonradan yıllara yaygın inşaat ve onarım işi olması durumundan yapılacak vergi kesintilerinin hangi zamanda yapılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Çalışmada öncelikle yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde özellikli konular arasında yer alan geçici ve kesin kabul usulü anlatılmış, hangi işlerin bu kapsamda olup olmadığına ilişkin bilgiler verilmiştir. Çalışmada örnek vakalar üzerinden konu açıklanmaya çalışılmıştır.

Kavacık (2008) tarafından yapılan çalışma, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde vergilendirme ve muhasebe işlemlerini ele almaktadır. Çalışmada yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine yönelik temel kavramlara değinilmiş, bu işlerin vergilendirilme sistemi üzerinde durulmuştur. Çalışmada ayrıca örnek bir olay üzerinden konu açıklanmaya çalışılmıştır.

Tuna (2009) tarafından yapılan çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin vergi mevzuatı açısından denetimi konusu ele alınmıştır. Çalışmada inşaat, yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde özellik arz eden hususlar, maliyet unsurları, gelir tespit yöntemleri ele alındıktan sonra konunun vergi mevzuatı açısından değerlendirilmesine yer verilmiştir.

Akın (2010) tarafından yapılan çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri genel hatlarıyla açıklanmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada özellikle vergi mevzuatı açısından inşaat türleri

ortaya konulmuş, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine ait temel kavramlara yer verilmiştir. Çalışmada ayrıca, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde özellikli muhasebe işlemlerine yer verilmiş, genel giderlerin ve amortismanların yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine ait maliyetlere ne şekilde dağıtılacağına ilişkin ayrıntılara değinilmiştir.

Çetin (2010) tarafından yapılan çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde tevkifat uygulaması ve bu konuda yaşanan sorunların değerlendirilmesi üzerinde durulmuştur. Çalışmada öncelikle yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine ait genel kavramlara yer verilmiş, konu mevzuat açısından ele alınmıştır. Çalışmada ayrıca KDV tevkifatı uygulamasında yaşanan sorunların süre uzatımı nedeniyle yıllara yaygın inşaat ve onarım işi olma özelliği taşıyan işlerde meydana gelmesinin ne gibi durumlarda karşılaşıldığı açıklanmaya çalışılmıştır.

Diril (2010) tarafından yapılan çalışmada, inşaat sektöründe kazancın tespiti ve vergilendirilmesi konusu ele alınmıştır. Çalışmada inşaat sektörü hakkında genel bilgiler verilmiş, bu bilgiler içerisinde yıllara yaygın inşaat ve onarım işi tanımlanmaya çalışılmıştır. Çalışmada ayrıca, inşaat ve onarım işlerinde hak ediş bedeli kavramı üzerinde durulmuş, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde önemli kavramlardan birisi olan geçici kabul ve kesin kabul konuları ele alınmıştır. Çalışma, inşaat ve onarım işlerinin vergilendirilmesi, vergilendirmede yaşanan sorunlar ve özellik arz eden hususlara değinilerek sonlandırılmıştır.

Saleh (2010) tarafından yapılan çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin muhasebeleştirilmesinde uygulanan muhasebe standartlarının ülkeler arasında mukayeseli olarak ele alınmasını amaçlamaktadır. Bu kapsamda hazırlanan çalışmada öncelikle, yıllara yaygın inşaat ve onarım işi hakkında genel bilgiler verilmiş, bu işlerde uygulanan muhasebe sistemleri üzerinde durulmuştur. Çalışmada son olarak ise Türkiye ve Irak ülkeleri açısından inşaat sözleşmeleri standardının yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde nasıl uygulandığına yönelik mukayeselerde bulunulmuştur.

Okşas (2011) tarafından yapılan çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri Türkiye Muhasebe Standartları kapsamında ele alınmaktadır. Çalışma, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerindeki temel kavramlar genel hatlarıyla açıklanmıştır. Çalışmada ayrıca, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan kar/zarar tespitinin nasıl yapılması gerektiği noktasından açıklamalarda bulunulmuştur. Bununla birlikte çalışmada inşaat sözleşmeleri kapsamında muhasebe uygulamalarına değinilmiş ve çalışma konuya ilişkin değerlendirmeler yapılmak suretiyle sonuçlandırılmıştır.

Ürel (2011) tarafından yapılan çalışma, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde maliyetlerin oluşumu, genel giderlerin oluşumu ve müşterek genel giderlerin ve amortismanların dağıtımı konusu üzerinde durmaktadır. Çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri kapsamında oluşan

müşterek genel giderlerin ve amortismanların vergi mevzuatı açısından ilgili işlere nasıl dağıtılacağı açıklanmıştır.

Çiçek (2012) tarafından yapılan çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde muhasebe işlemleri üzerinde durulmuştur. Çalışmada Türk Vergi Mevzuatı açısından yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmada ayrıca, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde işe başlama, işin tamamlanması, geçici ve kesin kabul usulleri, açıklanmaya çalışılmaktadır. Çalışmada ayrıca, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde dönem sonu muhasebe işlemlerinin neler olacağı ve kazancın tespitine ilişkin hangi yöntemlerin uygulanacağı ifade edilmektedir.

Özlu (2012) tarafından yapılan çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde özellikli muhasebe işlemlerine yer verilmiştir. Çalışmada ayrıca, muhasebe denetimi kavramı üzerinde durulmuştur. Muhasebe denetiminin genel çerçevesinin açıklanmaya çalışıldığı çalışmada inşaat taahhüt işlerinde denetim ve iç kontrol sisteminin nasıl olması gerektiği konuları açıklanmaya çalışılmıştır.

Şengür (2012) tarafından yapılan çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin muhasebeleştirilmesindeki temel sorunlar üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin muhasebeleştirilmesinin Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) 11 İnşaat Sözleşmeleri Standardı kapsamında hangi yöntemlerle yapılması gerektiği ifade edilmektedir. Çalışmada ayrıca, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin TMS-11'e uygun olarak Maliyeti Kurtarma Yöntemi, Tamamlanma Yüzdesi Yöntemi, Tamamlanmış Taahhüt Yöntemleri konularına göre açıklanmaya çalışılmıştır.

Akgün (2013) tarafından yapılan çalışmada, inşaat sözleşmelerinin bir parçasını oluşturan inşaat taahhüt işlerinin finansal tablolara nasıl yansıtılması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Bu kapsamda çalışmada, Gelir Vergisi Kanunu, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ve Türkiye Muhasebe Standartlarına göre inşaat sözleşmelerinin nasıl muhasebeleştirileceği ve raporlanacağı üzerinde durulduktan sonra konu vergi mevzuatı açısından uygulamalara yönelik karşılaştırmaların yapılmasıyla sonlandırılmaktadır.

Büyüktürk (2013) tarafından yapılan çalışma, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin vergisel boyutuyla ele alınmasını amaçlamaktadır. Bu kapsamda hazırlanan çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işine ilişkin genel açıklamalara yer verildikten sonra, bu işlerin TMS-11 İnşaat Sözleşmeleri Standardı kapsamında değerlendirilmesi yapılmaktadır. Bununla birlikte çalışmada, örnek bir olay üzerinden konu detaylandırılmaya çalışılmıştır.

Akşehir (2014) tarafından teorik olarak yapılan çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine ilişkin bilgiler verilmeye çalışılmıştır. Çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde işin başlama ve bitim tarihi üzerinden durulmuştur. Ayrıca, başlangıçta yıllara yaygın inşaat ve onarım işi olmayan bir işin sonradan yıllara yaygın inşaat ve onarım işi olması durumunda vergi tevkifatının nasıl olacağı sorusuna yanıt aranmıştır. Çalışmada ayrıca, yıllara yaygın inşaat ve onarım işi kavramı hakkında genel bilgiler de verilmiştir.

Misket (2014) tarafından yapılan çalışma Türkiye Muhasebe Standartları açısından yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerini ele almayı amaçlamaktadır. Çalışmada TMS-11 İnşaat Sözleşmeleri Standardı açıklanmakta olup bu kapsamda yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine yönelik muhasebe uygulamaları üzerinde durulmaktadır.

Sinan (2014) tarafından yapılan çalışma, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde özellikli muhasebe işlemlerinin anlatılmasını amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, Tek Düzen Muhasebe Sistemine göre inşaat ve onarım işlerinde muhasebe sistemleri anlatılmıştır. Ayrıca çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin vergilendirilmesinde tereddüt oluşturan durumlar açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışma, konuya ilişkin örnek bir uygulama üzerinden ifade edildikten sonra sonuçlandırılmıştır.

Tezgelmez (2014) tarafından yapılan çalışmada, inşaat taahhüt işlemlerinin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS) 11 kapsamında ele alınması amaçlanmaktadır. Çalışmada, inşaat taahhüt işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması süreci örnek bir uygulama üzerinden açıklanmaya çalışılmaktadır. Çalışmada ayrıca, inşaat taahhüt işlemlerinde karın tespiti ve vergilendirilmesinin yanı sıra, KDV tevkifatı konusu da açıklanmaktadır.

Yücel (2014) tarafından yapılan çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri nedeniyle yapılması gereken gelir stopajına ait hatalı işlemlerinin neler olduğuna ilişkin açıklamalarda bulunulmuştur. Konu hakkında öncelikle yıllara yaygın inşaat ve onarım işlemlerinde tevkifat uygulamasından bahsedilmiştir. Ardından, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlemlerinde özellikli konuların neler olduğu ifade edilmeye çalışılmıştır.

Çınar (2015) tarafından yapılan çalışma yıllara yaygın inşaat ve onarım işlemlerinin kapsamı ve vergilendirme süreci, yıllara yaygın inşaatlarda işin başlama ve bitiş süresinin ne şekilde belirleneceği, bu işlemlerde ortaya çıkan damga vergileri ve özellikli işlemlerin muhasebe kayıtlarının ne şekilde yapılması gerektiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Demir (2015) tarafından yapılan çalışmada, yıllara yaygın inşaat, taahhüt ve onarım işlemlerinde vergilendirme ve bu işlemlerin muhasebeleştirilmesi sürecine ilişkin değerlendirmelere yer verilmiştir. Çalışmada öncelikle yıllara yaygın inşaat ve onarım işlemlerinde

vergilendirme esaslarına değinilmiştir. Ardından Uluslararası ve Türkiye Muhasebe Standartları açısından yıllara yaygın inşaat, taahhüt ve onarım işlerinin düzenlenme şekilleri üzerinde durulmuştur. Çalışmada ayrıca, inşaat maliyetlerine ait giderlerin hangi hesaplara kaydedileceğine ilişkin örnek hesap isimlerinden bahsedilmiştir ve örnek muhasebe işlemleri üzerinden konu açıklanmaya çalışılmıştır.

Gümüş (2015) tarafından yapılan çalışma genel olarak inşaat sözleşmelerinden kaynaklanan gelir ve maliyetlerin Türk Vergi Mevzuatı ve Türkiye Muhasebe Standartları açısından karşılaştırılması ve örnek muhasebe işlemleri üzerinden açıklanmasını amaçlamaktadır. Çalışmada ayrıca, inşaat kavramı ve çeşitleri, inşaat sözleşmelerinden kaynaklanan gelir ve maliyetlerin incelenmesi ve muhasebe işlemleri, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile TMS-11 Uygulamasında ortaya çıkan farklılıklar ele alınmıştır.

Özyürek ve diğerleri (2015) tarafından yapılan çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin muhasebe işlemleri üzerinde durulmuştur. Çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde maliyetlerin hangi şekilde tespit edileceği amaçlanmıştır. Çalışmada ayrıca, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde vergilendirme sürecine de değinilmiştir.

Şanlı (2015) tarafından yapılan çalışma inşaat işlerine yönelik işlemlerin Türkiye Muhasebe Standartları açısından ele alınmasını amaçlamaktadır. Bu çalışmada TMS'lerin mevcut Vergi Usul Kanunu ile karşılaştırılması yapılmakta olup bu bağlamda yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine yönelik muhasebe işlemleri kıyaslamalı olarak ele alınmaktadır.

Uyumaz (2015) tarafından yapılan çalışma, yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri genel hatlarıyla ele alınmasını amaçlamaktadır. Çalışmada, TMS-11 İnşaat Sözleşmeleri Standardı açısından yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri ele alınmış, konuya ilişkin örnek bir olay verilerek çalışma detaylandırılmaya çalışılmıştır.

Çelik (2016) tarafından yapılan çalışmada, inşaat işleri ve KDV tevkifatı konusu ele alınmaktadır. Çalışmada öncelikle inşaat sektörü hakkında bilgi verilmiştir. Sonrasında inşaat işlerinin vergisel boyutu ele alınmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde KDV tevkifatı konusu üzerinde durulmuştur. KDV tevkifatının tanımı yapıldıktan sonra tevkifatın yasal dayanağı hakkında bilgiler verilmiştir. Çalışmada son olarak inşaat işlerinde KDV tevkifatı üzerinde durulmuştur.

Demir (2016) tarafından yapılan çalışmada, inşaat işletmelerinde belge düzeni ve kayıt sistemi, ihale konusu inşaat işleri ve özel bina inşaatlarında asgari işçilik uygulaması, inşaat işlerinde maliyet hesaplaması, muhasebe ve vergi uygulamaları, inşaat sözleşmelerinin ve gayrimenkullerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin temel kavramlara değinilmiştir.

Özses (2016) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye Finansal Raporlama Standartları çerçevesinde inşaat ve taahhüt işleri ele alınmıştır. Çalışmada, örnek bir olay üzerinden mali tabloların nasıl hazırlanması gerektiği üzerinde durulmuştur.

Şuşoğlu (2016) tarafından yapılan çalışmada, Gelir ve Kurumlar Vergisi iadelerinin yasal mevzuat açısından değerlendirilmesi üzerinde durulmaktadır. Çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir ve kurumlar vergisi iadelerinin alınma şekilleri üzerinde durulmuş, Gelir ve Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi (GEKSİS) üzerinden konu açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca, teknoloji tabanlı bir sistem olan GEKSİS hakkında da bilgiler verilmeye çalışılmıştır.

Yılmaz (2016) tarafından yapılan çalışmada, inşaat taahhüt işlerinin Türkiye Muhasebe Standartları kapsamında ele alınması amaçlanmaktadır. Çalışmanın ana amacı, TMS-11 İnşaat Sözleşmeleri Standardı ile vergi uygulamalarının karşılaştırmalı olarak muhasebeleştirilmesinin ne şekilde yapılması gerektiğinin ortaya konulmasıdır.

Arabacı (2017) tarafından yapılan çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri yapan mükelleflerde ortaya çıkan ortak genel giderlerin ve amortismanların biten ve devam eden işlere ne şekilde dağıtılacağını Gelir Vergisi Kanununun 43. Maddesi bağlamında açıklanmıştır.

Pamuk ve Çelik (2017) tarafından yapılan çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarma işlerinden elde edilen gelirlerin geçici vergi karşısındaki durumu ve hak ediş bedelleri üzerinden yapılan vergi tevkifatları üzerinde durularak konu mevzuat bakımından açıklanmaya çalışılmaktadır.

Pamuk ve Çelik (2017) tarafından yapılan çalışmada, öncelikle inşaat işlerini vergi mevzuatı açısından nasıl sınıflandırılacağı açıklanmaktadır. Sonrasında çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin geçici vergi karşısındaki durumunun ve bu konuda özellik arz eden hususların açıklanması hedeflenmektedir.

Sayın ve Merter (2017) tarafından yapılan çalışma, inşaat ve onarım işlerine Türkiye Muhasebe Standartları açısından yaklaşmayı amaçlamaktadır. TMS-11 İnşaat Sözleşmeleri Standardının Türk Vergi Sistemi üzerinden değerlendirilmesi ve örnek bir olay üzerinden konunun açıklanması çalışmanın bir diğer amacını oluşturmaktadır.

Türkay (2017) tarafından yapılan çalışma, yıllık gelir vergisi beyannamesinin beyan edilmesinin ardından yıl içinde tevkifat yoluyla kesilen verginin Gelir ve Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi (GEKSİS) üzerinden iadesini açıklamayı amaçlamaktadır. Çalışmada öncelikle konuya ilişkin mevzuat açıklamalarına yer verilmiş, sonrasında iade sürecinin

sağlanmasına yönelik şartlar sıralanarak iadenin türleri hakkında genel bilgiler vermeye çalışılmıştır.

Kartaloğlu ve Vural (2018) tarafından yapılan çalışmada, inşaat işlerinde vergi ve özelliği muhasebe işlemleri açıklanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda özellikle yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde muhasebe ve vergilendirme konuları ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışmada ayrıca yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin hangi şartlara sahip olması gerektiği, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde işin başlangıç ve bitiş tarihinin ne olması gerektiği üzerinde durulmaya çalışılmıştır.

Kıllı ve Işık (2018) tarafından yapılan çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri kapsamında ortaya çıkan gelir ve maliyetlerin doğru ve gerçeğe uygun bir şekilde belirlenmesine yönelik muhasebe standartlarının hangi şekilde konuyu ele aldığı ifade edilmeye çalışılmaktadır. Bu kapsamda konuya Türkiye Muhasebe Standartları (TMS), Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) ve Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ) açısından yaklaşım ve bu standartlar çerçevesinde konu değerlendirilmeye çalışılmaktadır.

Yılmaz (2018) tarafından TMS-11 İnşaat Sözleşmeleri Standardının muhasebe meslek mensupları üzerinde incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Burdur, Isparta ve Antalya illerinde 291 muhasebe meslek mensubu üzerinde araştırma yapılmış, bulunan sonuçlar ve önerilere yer verilmiştir. Çalışmada bulunan önemli sonuçlar arasında, mevcut Vergi Usul Kanunu düzenlemeleri ile TMS-11 İnşaat Sözleşmeleri Standardı arasında farklılıkların olduğu ifade edilmiştir.

Güvere (2019) tarafından yapılan çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin Vergi Usul Kanunu açısından nasıl değerlendirildiği ele alınmıştır. Çalışmada ayrıca Türkiye Muhasebe Standartları açısından da konuya yaklaşımıştır. Çalışmada öncelikle konuya ilişkin temel kavramlar açıklanmıştır. Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde önemli bir konuyu ihtiva eden geçici ve kesin kabul sistemleri anlatılmış, işin başlama ve bitiş tarihleri hakkında açıklamalarda bulunulmuştur. Çalışmada ayrıca, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine yönelik vergisel düzenlemelerin neler olduğu ifade edildikten sonra konu Vergi Usul Kanunu ve TMS'ler açısından değerlendirilerek sonlandırılmıştır.

Yılmaz (2019) tarafından yapılan çalışma, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS) 15 kapsamında muhasebeleştirilmesi ve örnek bir olay üzerinden konunun açıklanmasını amaçlamaktadır. Bu kapsamda çalışmada öncelikle inşaat kavramı üzerinde durularak inşaatla ilgili temel kavramlara değinilmiş, ardından yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin Tek Düzen Muhasebe Sistemi açısından nasıl muhasebeleştirileceği ifade edilmiştir. Çalışmada, yıllara yaygın inşaat ve onarım işi kapsamında yapılacak muhasebe

kayıtlarının hem Tek Düzen Muhasebe Sistemi hem de TFRS kapsamında oluşabilecek farklılıkları üzerinde durulmuştur. Ayrıca konuya ilişkin örnek bir olay hazırlanmış ve örnek muhasebe kayıtları ile çalışma sonlandırılmıştır.

Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinden Doğan Gelir veya Kurumlar Vergisi İadelerini Gelir İdaresi Başkanlığı Tarafından Uygulamaya Konulan E-Uygulamalar Çerçevesinde Ale Alan Çalışmalar

Şençiçek (2013) tarafından yapılan çalışmada, elektronik ortamda gerçekleştirilen muhasebe uygulamaları ele alınmaktadır. Çalışmada muhasebe süreçindeki e-dönüşüm süreci hakkında bilgiler verilmektedir.

Beşel ve Çokgezer (2015) tarafından yapılan çalışmada, maliye alanında uygulamaya konulan e-uygulamaların sağladığı faydalar ve eksik yönleri ele alınmaktadır. Bu bağlamda çalışmada, e-uygulamaların Maliye Bakanlığınca yayımlanan tebliğler ve Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından açıklanan yıllık faaliyet raporları kapsamında değerlendirilmesi yapılmaktadır.

Azak ve Bizimyer (2016) tarafından yapılan çalışmada, e-fatura uygulamasının vergi kanunları açısından değerlendirilmesine yer verilmektedir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, teknolojik bir uygulama olan e-fatura sisteminin kamuya ve özel sektöre ne gibi avantajlar sağlayacağı açıklanmaya çalışılmış, konu kanunlar nezdinde ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiştir.

Ceylan (2016) tarafından yapılan çalışma, muhasebe mesleğindeki teknolojik değişim üzerine odaklanmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda çalışma, muhasebe mesleğinde önemli bir dönüşüm niteliği taşıyan ve kağıt ortamındaki faturanın elektronik ortamda oluşturulmasını sağlayan e-fatura üzerinedir. Çalışma, teknolojik tabanlı bir uygulama olan e-fatura sisteminin kullanıcı gözüyle muhasebe mesleğine olan etkilerinin değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

Gınalı (2016) tarafından yapılan çalışmada, gelirlerini yıllık beyanname ile beyan eden mükellefler nezdinde yapılan kesintilerin (tevkifatların) yıllık gelir vergisi ve geçici vergilerden mahsubunu ele almayı amaçlamaktadır. Çalışma, tevkifat suretiyle kesilen vergilerin iade sürecinde Gelir ve Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi (GEKSİS) üzerinden yapılmasına yönelik yasal düzenlemeler hakkında bilgi vermeyi amaçlamaktadır.

Gökçen ve Özdemir (2016) tarafından yapılan çalışmada, muhasebe mesleğindeki teknolojik gelişmeler ele alınmaktadır. Teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine olan etkileri değerlendirilmektedir. Çalışmada bu bağlamda e-defter ve e-fatura uygulamaları üzerinde durulmuş, bu uygulamalar hakkında ayrıntılı bilgileri verilmiştir.

Özdemir (2016) tarafından yapılan çalışmada, muhasebede e-fatura, e-defter uygulamaları ele alınmış, bu sistemlere geçen işletmeler üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Çalışma, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından hayata geçirilen e-uygulamaların avantaj ve dezavantajları üzerinde durmuş teknolojik tabanlı uygulamalar hakkında bilgi vermeyi amaçlamıştır.

Usta (2016) tarafından yapılan çalışmada, KDV iadeleri üzerinde durulmuş, KDV iadelerinde elektronik sistemlerin uygulanmasına dair açıklamalarda bulunulmuştur. Çalışmada ayrıca, teknolojik tabanlı uygulamaların KDV iadelerindeki etkinliğine yönelik Yeminli Mali Müşavirler üzerinde araştırma yapılmıştır.

Yürekli ve diğerleri (2016) tarafından yapılan çalışmada, e-uygulamaların ticari hayatta uygulamaya konulmasıyla birlikte hangi noktalarda avantajlarının olduğuna yönelik bir araştırma yapılmıştır. Bu kapsamda çalışmanın amacı, e-uygulamalardan birisi olan e-faturanın işlevselliğine yönelik değerlendirmeler yapmaktır.

Aydın (2017) tarafından yapılan çalışma, e-dönüşüm sürecinde e-fatura ve e-defter uygulamalarına geçen işletmeler üzerinde yapılmıştır. Çalışmada, Türkiye'deki elektronik uygulamaların kapsamı belirtilmiş, bu uygulamalar hakkında açıklamalara yer verilmiştir. Çalışmada ayrıca, e-uygulamaların işletmelere olan katkıları yapılan araştırma sonrasında ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bayraktar ve Yıldırım (2017) tarafından yapılan çalışmada, e-fatura, e-defter ve e-arşiv uygulamalarının muhasebe sistemlerinin ve denetim sürecinin işlevselliğini ne şekilde etkilediğine yönelik bu sistemlerin uygulayıcıları olan muhasebe meslek mensupları üzerinde bir araştırma yapılmak suretiyle ortaya konulması amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında ayrıca, muhasebe meslek mensuplarının e-uygulamaları kullanma durumlarının da ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Elçin (2017) tarafından yapılan çalışmada, ticari hayatta Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından uygulamaya konulan e-fatura, e-defter ve e-arşiv uygulamalarına yönelik muhasebe meslek mensupları tarafından araştırma yapılmıştır. Çalışmada öncelikle e-uygulamalar hakkında bilgi verilmiştir. Bu uygulamalara başvuru süreçleri ve buna ilişkin ayrıntılar ifade edilmiştir. Konuya ilişkin muhasebe meslek mensupları üzerinde yapılan araştırma ile konunun muhasebe bilgi sistemine yönelik etkileri değerlendirilmiştir.

Gönen ve Solak (2017) tarafından yapılan çalışmada, e-dönüşüm sürecinde uygulamaya konulan e-uygulamaların muhasebe meslek mensupları açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda İzmir'de faaliyet gösteren ve e-uygulamaları aktif şekilde kullanan

muhasebe meslek mensupları üzerinde araştırma yapılarak e-dönüşüm sürecinin meslek mensuplarınca nasıl değerlendirildiği ortaya konulmuştur.

Kara ve Yılmaz (2017) tarafından yapılan çalışmada, e-belge uygulamaları hakkında bilgiler verilmektedir. Çalışmada e-defter, e-fatura, e-imza gibi elektronik uygulamalara değinilmiş ve teknolojik uygulamaların gerek muhasebe mesleğindeki ve gerek muhasebe sistemine olan etkilerinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Kızgın (2017) tarafından yapılan çalışma, e-fatura ve e-defter uygulayıcılarının algılarının teknoloji destekli sürekli denetim açısından değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Çalışmada bu kapsamda öncelikle teknoloji tabanlı e-uygulamalar hakkında açıklayıcı bilgilere yer verilmektedir. Bilgi teknolojisi destekli sürekli denetim kavramının anlatıldığı çalışma, e-defter ve e-fatura uygulayıcılarının bu sistemler üzerindeki algılarının sürekli denetim kavramı açısından değerlendirilmesi açıklanmaktadır.

Tektüfekçi (2017) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye'deki elektronik dönüşüm süreci incelenmektedir. Bu kapsamda çalışmada, e-dönüşümün önemli bir parçası olan e-uygulamalar hakkında bilgi verilmektedir. Çalışmada özellikle e-fatura ve e-defter uygulamaları detaylı bir şekilde açıklanmış ve bu uygulamaların muhasebe sürecine olan etkileri açıklanmıştır.

Akdoğan ve Akdoğan (2018) tarafından yapılan çalışmada, bilişim teknolojisindeki gelişmelerin muhasebe mesleğine olan etkileri değerlendirilmektedir. Bilişim teknolojisinde yaşanan gelişmelerin muhasebe mesleğindeki iş yapma şekline olan etkileri, veri depolama ve iletme süreçlerini ne şekilde etkileyeceği çalışmada açıklanmaya çalışılan bir diğer önemli konu arasında yer almaktadır.

Calayoğlu (2018) tarafından yapılan çalışma, teknolojik uygulamalar sonucu ortaya çıkan yazılımların, muhasebe mesleği ve denetim çevresine olan etkisini açıklamayı amaçlamaktadır.

Çarıkçı (2018) tarafından yapılan çalışmada, güncel bir e-uygulama olan defter beyan sistemi üzerinde durulmaktadır. Çalışmada, e-maliye uygulamaları ve e-beyan sistemleri hakkında bilgi verilmiş, kamudaki e-dönüşüm süreci açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmada ayrıca, defter beyan sisteminin muhasebe meslek mensupları üzerinde yapılan araştırma sonrasında ne derece uygulanabilirliğe sahip olduğunun değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Çarıkçı ve Öztürk (2018) tarafından yapılan çalışma, muhasebe mesleğinin sürdürülebilmesini etkileyen önemli değişiklikler hakkında bilgi vermeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışmada, muhasebe mesleğine önemli etkileri olan e-uygulamalar hakkında bilgi

verilmektedir. Çalışmanın önemli sonuçlarından birisi, e-devlet uygulamalarının muhasebe meslek mensuplarının işlerini önemli ölçüde kolaylaştırdığı şeklindedir.

Erturan ve Ergin (2018) tarafından yapılan çalışmada, dijital dönüşümün denetime olan etkileri ifade edilmektedir. Bu kapsamda çalışma, dijital dönüşüme öncülük eden kavramları açıklamayı ve bu kavramların denetime olan etkilerinin değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

Fil ve Fil (2018) tarafından yapılan çalışma, yıllık gelir vergisi beyannamesinde gösterilen kesintilerin nakden veya mahsuben iadelerinin ne şekilde yapılabileceği üzerinde durulmuştur. Çalışmada öncelikle konuya ilişkin yasal düzenlemeler açıklanmıştır. Sonrasında konuya ilişkin iade türlerinden bahsedilmiştir. İade alma sürecinde Gelir ve Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi (GEKSİS) hakkında genel hatlarıyla bilgi verilmeye çalışılmaktadır.

Gerekan ve diğerleri (2018) tarafından yapılan çalışmada, teknoloji tabanlı e-uygulamaların muhasebe sürecinde sağladığı faydaların tespitine yönelik muhasebe meslek mensupları üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Çalışmada, e-uygulamalar hakkında bilgi verilmiştir. Çalışma sonrasında e-uygulamaların muhasebe sürecine sağladığı faydalar dört grupta incelenerek konuya ilişkin ayrıntılar verilmiştir.

Gülten (2018) tarafından yapılan çalışma, güncel e-uygulamalar hakkında bilgiler vermeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda çalışmada, kimlerin e-defter ve e-fatura mükellefi olduğu ortaya konulduktan sonra güncel bir diğer konu olan defter beyan sistemi hakkında ve sürece başvuru noktasında ayrıntılı bilgilere yer verilmektedir.

Karapınar (2018) tarafından yapılan çalışmada, vergi kayıplarının oluşum süreci üzerinde durulmuş, vergi kayıplarının oluşumunda muhasebe meslek mensuplarının rolü incelenmiştir. Çalışmanın önemli noktalarından birini, muhasebe düzensizliklerini en aza indirmek için teknolojik tabanlı uygulamalardan yararlanılması hususu oluşturmaktadır.

Tektüfekçi (2018) tarafından yapılan çalışmada, maliye alanındaki e-uygulamalara yer verilmektedir. Çalışmada, e-uygulamaların muhasebe denetimine olan etkileri de irdelenmektedir. Çalışmada bu bağlamda, e-fatura, e-arşiv fatura, e-irsaliye, e-serbest meslek makbuzu, e-müstahsil makbuzu, defter beyan sistemleri irdelenmiş ve bu sistemlerin muhasebe denetim sürecindeki rollerinin ne şekilde olacağına yönelik değerlendirmelerde bulunulmaktadır.

Tektüfekçi (2018) tarafından yapılan çalışma, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından ticari hayatta uygulamaya konulan e-dönüşüm sürecinin muhasebe ve denetim alanı üzerindeki etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışmada, güncel e-uygulamalar hakkında bilgi verilmiş ve çalışma uygulayıcılar üzerinde araştırma yapılmak suretiyle açıklanmaya çalışılmıştır.

Türker (2018) tarafından yapılan çalışma, teknolojik dönüşümün ve yeniliğin öğrenilmesinin muhasebe mesleğine olan katkılarını ifade etmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışmada, özellikle değişen dünya düzeninde farklılık gösteren iş dünyası taleplerinin karşılanmasında muhasebe mesleğinin yeniden şekillenmesi süreci ifade edilmektedir.

Yılmaz (2018) tarafından yapılan çalışmada, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından uygulamaya konulan e-uygulamaların genel değerlendirilmesi yapılmaktadır. Bu kapsamda çalışmada, e-uygulamaların hangi teknolojik altyapı formatından uygulamaya konulduğu açıklanmaktadır. Ayrıca e-uygulamaların gelecekte ne şekilde gelişim göstereceği ve hangi alanlara uygulanabileceğinin değerlendirilmesi çalışmanın bir diğer önemli noktasını oluşturmaktadır.

Allahverdi ve Karaer (2019) tarafından yapılan çalışmada, e-dönüşüm sürecinin muhasebe mesleğine olan etkileri incelenmektedir. Bu kapsamda çalışmada Türkiye'deki e-dönüşüm süreci hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca çalışmada, işletme bölümü lisans öğrencileri üzerinde araştırma yapılarak lisans öğrencilerinin e-dönüşüm sürecindeki duyarlılığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Calayoğlu (2019) tarafından yapılan çalışmada, Gelir İdaresi Başkanlığınca uygulamaya konulan e-uygulamaların kamu denetimine olan etkileri ifade edilmiştir. Çalışmada, Başkanlık tarafından uygulanan teknolojik tabanlı sistemlerin mevzuat anlamındaki altyapısı, uygulamaların teknik alt yapısı ve hangi amaçlar doğrultusunda geliştirilmeyi amaçladığı ifade edilmektedir.

3.4. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinden Doğan Gelir ve Kurumlar Vergisi İadelerinin Değerlendirilmesi

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir ve kurumlar vergisi iadelerinin değerlendirilmesi, farklı başlıklarda ele alınabilmektedir. Zira bu iadeler, teknolojik tabanlı uygulamaların hayata geçirildiği alanlardan birisini oluşturmaktadır. Yine bu alanlarda teknolojik tabanlı uygulamaların kullanılması muhasebe kayıt sistemine de bazı etkiler yapabilmektedir. Bununla birlikte, Maliye Bakanlığının temel amaçlarından birisini oluşturan vergi kayıp ve kaçaklarının önlenmesi, yersiz iadelerin önüne geçilmesi gibi amaçların varlığı bu iadelerin gerçekleştirilmesi sürecinde karşılaşılan durumlardan bir diğeridir. Kurumlar arası iş birliği ve uyumun önemi bu iadelerin sorunsuz bir şekilde gerçekleştirilmesine yönelik değerlendirilmesi gereken bir diğer alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca, ekonomik istikrar dönemlerinde hak ediş bedellerinin ödenebilmesi ve gelir ve kurumlar vergisi iadelerinin zamanında yapılabilmesi değerlendirilmesi gereken bir diğer alanı oluşturmaktadır. Aşağıdaki bölümlerde, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir ve kurumlar vergisi iadelerinin uygulayıcı bakış açısıyla genel değerlendirilmesinin yanı sıra, bu iadelerin sonuçlanmasını etkileyen ve bu sürecin sorunsuz bir şekilde gerçekleştirilmesinde önemli görülen alanlar başlıklar halinde değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Tablo 2: Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinden Doğan Gelir ve Kurumlar Vergisi İadelerinin Sonuçlanmasını Etkileyen Unsurlar

Gelir ve Kurumlar Vergisi İade Sürecini Etkileyen Unsurlara Yönelik Konu Başlıkları	Gelir ve Kurumlar Vergisi İade Sürecini Etkileyen Unsurların Özet İçeriği
Teknoloji Tabanlı Uygulamaların İade Sürecine Etkilerinin Değerlendirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ E-Fatura, e-defter, e-arşiv fatura Uygulamalarının Etkisi, ✓ GEKSİS Uygulamasının Etkisi, ✓ Özet Kontrol Raporları, Risk Analiz Sistemleri Uygulamalarının Etkisi.
Teknolojik Tabanlı Uygulamaların Muhasebe Sistemlerine Etkileri ve İade Sürecine Yansımalarının Değerlendirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Muhasebede Veri Standardının Yakalanmasında Etkinlik, ✓ Sağlıklı Bilgi Akışının Yakalanmasında Etkinlik ✓ Denetim Mekanizmasında Etkinlik ✓ Sağlıklı Raporlama Sisteminin Kurulmasında Etkinlik
Ekonomik Koşulların İade Sürecine Yansımalarının Değerlendirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hak ediş Ödemelerine Yönelik Etkileri, ✓ Ekonomik Koşulların İade Sürecine Yönelik Etkileri
Kurumlar Arası İş Birliği ve Uyumun İade Sürecine Etkisinin Değerlendirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Maliye Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Bankalar, Yatırım İzleme Başkanlığı Gibi Kurumların İş Birliği ve Uymu
İade Sürecini Sonuçlandıracak Vergi Dairelerinin İade Sürecindeki Öneminin Değerlendirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Vergi Dairelerindeki Mevcut Personelin Mevzuat Bilgisi Düzeyi ✓ Olayları Yorumlama Yeteneği, ✓ Personelin Sayıca Yeterliliği,
Gelir/Kurumlar Vergisi Stopajının Enflasyon Muhasebesi Kapsamında Değerlemeye Tabi Tutulmamasının Değerlendirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gelir ve Kurumlar Vergisi Stopaj Kesintilerinin Enflasyonist Dönemlerdeki Durumu,
Geçici Kabul Tutanağının Onay Tarihinden Sonraki Hak Edişlerden Kamu Kurumlarının Stopaj Yapması Hususunun Değerlendirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Vergi Dairelerinin İadeye Yaklaşım Tarzı, ✓ Verginin Konusuna Giren Olayın Mevzuat Açısından Değerlendirilmesi, ✓ Vergi Daireleri Arasındaki Bakış Açısı Farklılıkları, Yorum Farklılıkları,
Kamu Kurumlarına Yapılan Hak Edişlerde 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu Kapsamında 7 Günlük Fatura Düzenleme Zorunluluğunun Değerlendirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mükellef-Kamu İş Birliği ve Uyumunun Yakalanması, ✓ İade Sürecindeki Haksız Vergi Cezalarının Varlığı.

Kaynak: Tablo Yazar Tarafından Oluşturulmuştur.

3.4.1. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinden Doğan Gelir ve Kurumlar Vergisi İadelerinde Teknoloji Tabanlı Uygulamaların Kullanımının Değerlendirilmesi

Teknolojinin giderek önemini arttırdığı günümüz dünyasında, hemen hemen her alanda bir dönüşüm süreci yaşandığı gözlenmektedir. Bu dönüşüm süreci özel sektör yatırımlarında olduğu kadar kamu yatırımlarında da kendini bir hayli göstermektedir. Ülkemizde özellikle Gelir İdaresi

Başkanlığı tarafından yayımlanan yıllık faaliyet raporlarında da ifade edildiği üzere kağıt ortamında hazırlanan belgelerden elektronik ortamda hazırlanan belgelere geçiş süreci hızlı bir şekilde devam etmektedir.

Ülkemizde e-uygulamalar başlığı altında yer alan uygulamalar aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir (Gülten, 2018; Calayoğlu, 2019);

- E-Fatura,
- E-Defter,
- Mali Mühür,
- Elektronik İmza,
- E-Arşiv Fatura,
- E-Serbest Meslek Makbuzu,
- E-İrsaliye,
- E-Bilet,
- E-Gider Pusulası,
- KDV İadesi Risk Analiz Sistemi (KDVİRA),
- Sahte Belge Risk Analiz Programı (SARP),
- Veri Görselleştirme ve Analiz Sistemi (VEGAS),
- Bandrollü Ürün İzleme Sistemi,
- Merkezi Risk Analizi ve Katmanlaştırma Modeli,
- Gelir ve Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi (GEKSİS),
- E-Devlet Uygulaması,
- Vergi Dairesi Otomasyon Projesi,
- Defter Beyan Sistemi.

Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından ticari hayatı etkileyebilecek hemen hemen her alanda bir e-dönüşüm süreci yaşanmaktadır. Zira kağıt faturaların yerini alması planlanan elektronik faturalar, yıl sonunda hazırlanarak noterlere tasdik ettirilen muhasebe kayıtlarının yerini elektronik ortamda onaylanan ve saklanan elektronik defterler, kağıt ortamda belgelerin saklanması önüne geçilmesinin amaçlandığı elektronik arşivleme sistemleri, KDV iadelerinin sorunsuz bir şekilde gerçekleştirilmesine yönelik hazırlanan KDV İadesi Risk Analiz Sistemleri, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir ve kurumlar vergisi iadelerinin sonuçlandırılmasına yönelik hazırlanan Gelir ve Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi (GEKSİS) gibi programların temel amaçları aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir (Yürekli ve diğerleri, 2016: 291, Çarıkçı, 2018:119);

- Hızlı ve güvenilir iletişimin sağlanması,
- Standart formatta raporların oluşturulması,
- Ulusal ve uluslararası mali bilgilerin kullanıcılar tarafından anlaşılabilir, doğrulanabilir, karşılaştırılabilir olması,
- Denetimlerin daha sağlıklı ve şeffaf şekilde yapılabilmesinin sağlanması,
- Mükellefler ile olan ilişkilerde standardın yakalanması ve veri aktarımının daha sağlıklı yapılabilmesi,
- Kağıt tasarrufunun sağlanması,
- İşlem maliyetlerinin düşürülmesi,
- Vergi kayıp ve kaçığının önlenmesi,
- Etkin denetim mekanizmalarının kurulması,
- Bürokrasinin azaltılması,
- Kamu hizmetlerinin daha hızlı şekilde sunulmasının sağlanması,
- Vatandaşların kamu hizmetlerine daha kolay ulaşımının sağlanması,
- Vergi uygulamalarındaki maliyet ve harcamaların düşürülmesi,
- Kurumlar arası iletişim ve iş birliğinin artırılması.

Gelir İdaresi Başkanlığının e-dönüşüm sürecinde olduğu alanlardan biri gelir ve kurumlar vergisi iadeleridir. Bu alanda Başkanlık sistemin etkin şekilde çalışmasına yönelik teknolojik tabanlı uygulamalardan yoğun şekilde yararlanmaktadır. Başkanlık tarafından oluşturulan e-uygulamalar birbirleri arasında bağlantılıdır. Örneğin, elektronik fatura uygulamasına dahil olan bir mükellefin yine bu sisteme dahil olan başka bir mükellefe kağıt ortamda fatura düzenlemesi Başkanlık tarafından uygulamaya konulan risk analiz sistemlerince kontrol edilmekte ve bu sayede uygulamaların işlevselliği kontrol edilebilmektedir.

Teknolojik tabanlı uygulamaların gelir ve kurumlar vergisi iadelerinde uygulanması, iade hakkı doğuran işlemlere ait tüm verilerin elektronik ortamda Gelir ve Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi (GEKSİS)'ne veri girişinin sağlanması sonrasında gerçekleştirilmektedir. Zira söz konusu iadeler, bu sistemlerin ürettiği kontrol raporlarındaki uyumsuzlukların ya da hata segmentlerinin giderilmesi sonucunda gerçekleştirilmektedir.

Teknolojik tabanlı uygulamaların gelir ve kurumlar vergisi iadelerinde sağladığı en önemli avantajlardan birini, kağıt ortamında hazırlanması bir hayli uzun sürebilecek verilerin toplu bir şekilde GEKSİS'e aktarılması oluşturmaktadır. Zira yıllara sari inşaat ve onarım işlerinde işin başlaması ve bitmesi arasında uzun zaman dilimleri geçmektedir. Bu bakımdan istenilen verilerin tasnif edilmesi ve gerektiğinde hazırlanması uzun zaman periyodlarında olabilmektedir. Bu zaman periyodlarının en aza indirilmesi noktasında GEKSİS uygulamasının önemli bir rol üstlendiği

söylenbilir. Ayrıca şunu da ifade etmek gerekir ki, hazırlanan verilerin standart bir formatta oluşturulması ve saklanması noktasından da GEKSİS'in önemli bir görev üstlendiği söylenebilir.

Teknolojik tabanlı uygulamalar kağıt ortamında hazırlanan verilerin elektronik ortamda sunulmasına olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda gelir ve kurumlar vergisi iadelerinde elektronik sistemlerden yararlanılıyor olunması hem bu iadelerden yararlanacak firmaların hem de devletin kağıt tüketiminin azaltılmasında önemli bir tasarruf görevi üslenmektedir. Ayrıca şunu da ifade etmek gerekir ki, hız kavramı günümüz dünyasında çok önemli bir yere sahiptir. Hazırlanan verilerin hızlı bir şekilde değerlendirilmesi ve bu değerlendirme sonucunda yorumlamaya sunulması ve raporlanması süreci hiç kuşkusuz elektronik sistemlerin yardımıyla çok daha kısa sürelerde yapılabilmektedir. Bu bağlamda gelir ve kurumlar vergisi iadelerinin elektronik ortamda yapılabiliyor olunması iade sürecinin hız kazanmasına önemli katkılar sağladığı söylenebilir.

3.4.2. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinden Doğan Gelir ve Kurumlar Vergisi İadelerinde Teknolojik Tabanlı Uygulamaların Muhasebe Sistemlerine Etkileri ve İade Sürecine Yansımalarının Değerlendirilmesi

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde muhasebe sistemlerinin sağlıklı kurulması ve bu sistemde işlevselliğin yakalanması bir hayli öneme sahiptir. Çünkü gerek istenilen bilgilerin sağlıklı bir şekilde muhasebe kayıtlarına aktarılması gerek muhasebe sistemine aktarılan verilerin beyannamelere aktarılarak vergisel boyutta beyan edilmesi gerekse de bilgi kullanıcıları nezdinde raporlanması işlerin sağlıklı bir şekilde ilerlemesi sonucunu doğurmaktadır. Bununla birlikte sağlıklı bir muhasebe sisteminin bir diğer avantajı gelir ve kurumlar vergisi iadelerinde karşımıza çıkmaktadır.

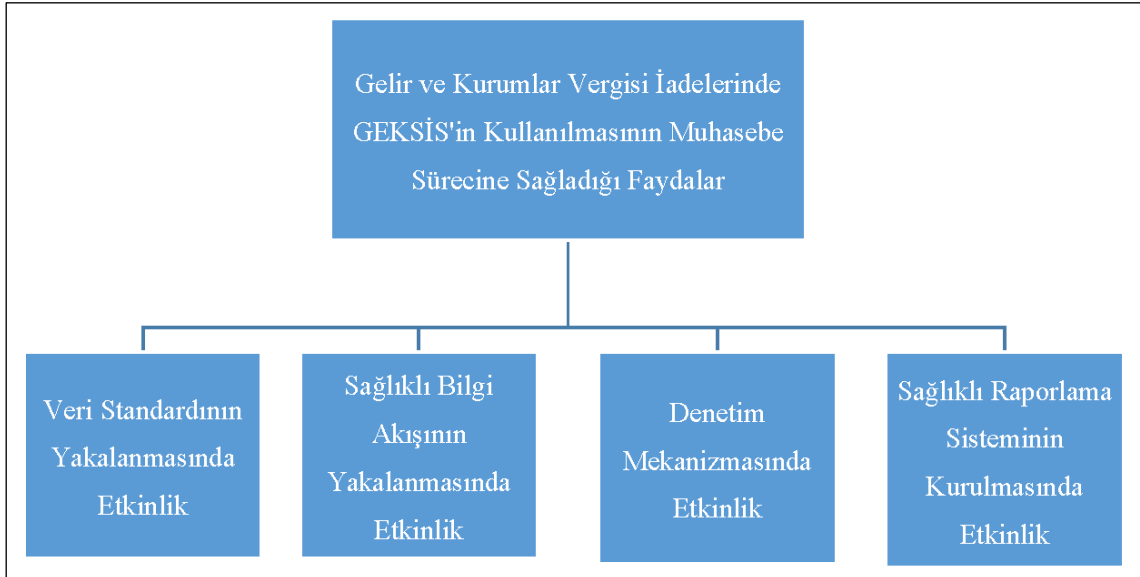
Muhasebe sistemlerinin teknoloji ile uyum içinde çalışması muhasebe bilgi sisteminin kalitesini hiç kuşkusuz arttıran bir yapıya taşıyacaktır. Böylece hem belgelerden muhasebe kayıtlarına doğru oluşan süreçte hem de verilerin sağlıklı denetiminin sağlanmasında bir üst noktaya geçilebilecektir. Bu bağlamda, teknolojik tabanlı uygulamaların muhasebe sistemine sağladığı faydalar aşağıdaki gibidir (Allahverdi ve Karaer, 2019: 250);

- İşletmelerin mali nitelikteki işlemlerini takip etmek ve kaydetmek için muhasebede teknoloji tabanlı uygulamaların kullanılması kağıt defterler ve el ortamında hazırlanan tablolar yerine elektronik ortamda hazırlanan belgelerin oluşmasını sağlamıştır,
- Teknoloji tabanlı muhasebe sistemleri, muhasebe bilgilerinin bilgi kullanıcılarına zamanında sunumunu kolaylaştırmaktadır,
- Finansal bilgilerin istenilen zamanda ve yerde bilgi kullanıcılarına sunulması sağlanarak işletme içi operasyonel kararların alınması sürecinin kısaltılması sağlanmaktadır,

- Hesaplar arası bütünlüğün oluşturulmasına ve iç kontrol sisteminin sağlanmasında denge görevinin üstlenilmesi sağlanmıştır,
- Teknoloji tabanlı muhasebe sistemleri büyük miktarlardaki finansal bilgiyi hızlı bir şekilde işleme imkanı tanımaktadır,
- Özellikle yılsonu işlemlerinde ve vergi hesaplamaları sırasında oluşan iş yoğunluğunun azaltılmasında önemli katkılar sağlamaktadır,
- Dış yatırımcılar ve finansal bilgi kullanıcılarına daha iyi raporlama imkanı sunulmuş olarak şirketin performans kriterlerine olan uyumu daha kolay gözlemlenebilmektedir,
- Teknolojik tabanlı uygulamaların muhasebede kullanılması, değişen ticari hayata uyum sağlamada önemli bir yere sahiptir.

Teknolojik tabanlı uygulamalardan biri olan Gelir ve Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi, muhasebe sisteminden alınan verilerin sisteme aktarımı, sistem içerisinde sınıflandırılması, verilerin birbiri ile uyumu ve doğruluğunun sağlanmasının yanı sıra özellikle denetim mekanizmasının etkinliği açısından son derece önemlidir. Bu bağlamda yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir ve kurumlar vergisi iadelerinde GEKSİS'in kullanılması muhasebe sürecinde aşağıdaki noktalardan bir takım faydalar sağlamaktadır. Bu faydalar aşağıdaki gibi açıklanabilmektedir.

Şekil 16: Gelir ve Kurumlar Vergisi İadelerinde GEKSİS'in Kullanılmasının Muhasebe Sürecine Sağladığı Faydalar

- *Veri Standardının Yakalanmasında Etkinlik:* Muhasebede en önemli noktalardan birini hazırlanan verilerin belirli bir düzen içerisinde hazırlanıyor olunması oluşturmaktadır. Zira muhasebe karmaşık veriler içerisinde istenilen bilgilere ulaşmada hayati bir görev

üstlenmektedir. Bu bağlamda teknolojik tabanlı uygulamalar, verilerin belirli bir şablonda hazırlanması zorunluluğu getirmektedir. GEKSİS özelliği itibariyle yıllara yaygın inşaat ve onarım işine ait pek çok verinin sisteme yüklenmesine olanak tanıyan bir uygulamadır. Buradaki temel koşul, istenilen verilerin belirli bir tarih düzeni içerisinde ve belirli bir sıralama dahilinde sisteme yükleme yapılabilmesinden kaynaklanmaktadır. Verilerin karmaşık bir şekilde değil de belirli bir sistematik dahilinde hazırlanması, muhasebe iş akışını kolaylaştıracağı gibi iş yükünün azaltılması ve işlem sayısının azaltılmasında da önemli bir yer edinecek ve bu sayede verilerin belirli bir standart dahilinde hazırlanması sağlanabilecektir.

- *Sağlıklı Bilgi Akışının Sağlanmasında Etkinlik:* Muhasebenin olmazsa olmazlarından birini doğru veriler sonrasında oluşan sağlıklı bilgilerin varlığı oluşturmaktadır. Hiç kuşku yok ki sağlıklı bilgiler belirli bir düzen ve disiplin içerisinde hazırlanan verilerden oluşmaktadır. Verilerin doğru ve gerçeğe uygun şekilde olması bilgi kullanıcıları arasındaki bilgi akışının da sağlıklı bir şekilde hazırlanmasına neden olacaktır. Bu bağlamda GEKSİS'e yüklenen veriler aynı zamanda muhasebe sisteminin sağlıklı olmasını gerektirmektedir. Çünkü bu sistem her bir verinin doğruluğuna yönelik kontrol mekanizmaları geliştirerek belirli denetim kriterleri oluşturmaktadır. Bu sebeple sisteme yüklenecek verilerin oluşturulmasında sağlıklı bir bilgi akışının oluşturulamamış olunması sistemden alınan verimliliğin düşmesine neden olabilecektir. Bu bağlamda GEKSİS'in muhasebe bilgi akışında sağlıklı bir ortamın hazırlanmasına katkı sağladığı söylenebilir.
- *Denetim Mekanizmasında Etkinlik:* Teknoloji tabanlı uygulamaların muhasebe sistemine etkilerinin başında denetim alanında sunduğu imkanlar gelmektedir. Bu bağlamda bakıldığında yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir ve kurumlar vergisi iadelerinde uygulanan bir sistem olan GEKSİS aslında bir elektronik denetim sistemi olarak ifade edilebilir. Zira bu sisteme verilerin yüklenmesi ile birlikte sistem tarafından bir takım çapraz denetimler yapılmaktadır. Bu denetimlerin yapılması esnasında GEKSİS'e girilen verilerin doğruluğu büyük önem taşımaktadır. GEKSİS tarafından girilen veriler analize tabi tutulmaktadır. Sisteme girilen veriler KDV beyannameleri, muhtasar beyannameler, kurumlar geçici vergi beyannameleri, kurumlar vergisi beyannameleri, bankaların stopaj kesintilerine dair bildirim yapıp yapmadığı, iş sözleşmesinin damga vergisinin tahakkukunun yapıp yapılmadığı ve sözleşme damga vergisinin ödenip ödenmediği gibi bir takım kontrol mekanizmaları ile çapraz denetim yapmaktadır. Bu denetimlerin sonuçları kontrol raporları üzerinden görülmektedir. Genellikle kontrol raporlarının oluşması sistem üzerinden girilen verilerin onaylanmasının ardından bir iş gününü bulabilmektedir. Kontrol raporlarının oluşması, sisteme girilen veriler ışığında hangi alanlarda uyumsuzluk olduğunu göstermesi açısından büyük önem taşımaktadır. Zira bu sistemde her bir uyumsuzluğun hata kodu

bulunmaktadır ve bunlar kısa kodlarla ifade edilmektedir. Kontrol raporlarında ortaya çıkan uyumsuzluklara ilişkin vergi daireleri gerekli belgeleri talep etmekte, her bir hata segmentine ilişkin izahat yapılmak ya da sistem üzerinden düzeltme verilmek suretiyle ilgili uyumsuzluğun giderilmesi amaçlanmaktadır. Böylece iadesi talep edilen verginin sistem tarafından elektronik ortamda denetimden geçirilmesi, oluşabilecek hata ya da hilelerin önüne geçilmesi, vergi denetimlerinde etkinliğin sağlanması ve yersiz iadelerin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır (Calayoğlu, 2019: 158). Bu bağlamda elektronik uygulamaların iade sürecinde uygulaması, iadelerde etkinliğin sağlanmasında, verilerin kontrol edilmesinde, verilerin birbiri ile uyumunun diğer beyannameler üzerinden çapraz kontrol edilmesinde, hata yapılan alanların tespit edilmesinde ve akıllarda soru işareti oluşturan konuların netliğe kavuşturulmasında son derece önemli bir yere sahip olduğu ifade edilebilir.

- *Sağlıklı Raporlama Sisteminin Kurulmasında Etkinlik:* Bilgi kullanıcılarına yönelik hazırlanan bilgilerin ilgili taraflara sunulması raporlama sistemleri ile gerçekleştirilmektedir. Teknolojik tabanlı bir uygulama olan GEKSİS aynı zamanda muhasebe verilerinin sonucunu gösteren bir raporlama sistemi olarak da düşünülebilmektedir. Zira bu sisteme yüklenen veriler muhasebeden alınan belgeler ışığında oluşturulmaktadır. Bu açıdan bakıldığında yapılan işlerin en başından en sonuna kadar belirli bir şekil şartı formatında olması aynı zamanda muhasebe verilerinin bir çıktısı olan raporlama sistemlerinin de işlevselliğini etkileyecektir. Bu bağlamda gelir ve kurumlar vergisi iadelerinde muhasebe verilerinin analizini amaçlayan GEKSİS aynı zamanda muhasebede yapılan işlerin özetini göstermesi açısından önemli bir muhasebe bilgi sistemi unsurudur denilebilir.

3.4.3. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinden Doğan Gelir ve Kurumlar Vergisi İadelerinde Ekonomik Koşulların İade Sürecine Yansımalarının Değerlendirilmesi

Ülkelerin kalkınmasında ve refah düzeylerinin yükseltilmesinde ticari hayatın etkinliğinin yanı sıra devletlerin de güçlü bir ekonomik sistem oluşturması son derece öneme sahiptir. Bu sistemin bazı unsurlarının aksamalar göstermesi sistem içerisindeki uyumun da bozulmasına neden olabilmektedir. Günümüz dünyasında ekonomik ilişkiler birbiri ile ilişkili bir yapıya sahiptir. Bir alanda görülen sorunlar başka bir alandaki işlemleri önemli derecede etkileyebilmektedir. Bir bütün olarak düşünüldüğünde ekonomik sistem içerisindeki her bir kişi ya da kurum, iş ve işlem bazında birbirini etkiler niteliktedir.

Ülkemizde dönem dönem varlığını hissettiren ekonomik krizler gerek yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan hak ediş ödemelerinde gerek ihracat, uluslararası taşımacılık, indirimli orana tabi teslimlerden doğan KDV iadesi sürecinde gerekse yıllara yaygın inşaat ve onarım

işinden doğan gelir ve kurumlar vergisi iadelerinin sonuçlandırılmasında önemli bir yere sahip sahiptir. Zira KDV iadelerinin zamanında ödeniyor olması mükelleflerin mevcut faaliyetlerine devam edebilme, mevcut faaliyetlerinin yanı sıra yeni yatırım alanlarına girebilme, yeni istihdamların oluşturulması noktasında son derece önemli bir alanı oluşturmaktadır. Tıpkı KDV iadelerinde olduğu gibi gelir ve kurumlar vergisi iadelerinde de iade sürecinin sonuçlanması mükellef nezdinde yapılacak faaliyetlerin yerine getirilmesini etkileyebilmektedir.

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri özelliği itibariyle birden fazla takvim yılını aşan işlerden oluşmaktadır. Bu işlerdeki zaman diliminin uzunluğu ihaleyi alan firmaların sermaye yeterliliğinin güçlü olmasını gerektirmektedir. Zira yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde hak ediş ödemeleri yapılan işin tamamlanma oranına göre gerçekleştirilmektedir. Yapılan işin tamamlanan kısmına ilişkin hak ediş bedeli ihale makamınca uygun ödeneğin olması durumunda yapılabilir. İhale makamlarınca yapılan işlerin ödeneğinin bulunup bulunmaması hak ediş ödemeleri üzerinde önemli etkiye sahiptir. Ekonominin kötü olduğu durumlarda yüklenici firmalar düzenledikleri hak ediş bedeli faturalarına ilişkin tahsilatı yapamadıkları için zor durumda kalmaktadır. Bu durum da yüklenici firmalar ve yüklenici firmalar tarafından iş verilen alt taşeronlar açısından yıkıcı sonuçlar doğurabilmektedir. Ayrıca tahsil edilemeyen hak ediş faturaları üzerinden hesaplanan vergi ödemeleri ilgili vergi dairelerine yapılmakta olup bu durum da mükellefleri ekonomik açıdan zor durumlarda bırakabilmektedir.

Ekonomik istikrarın bozuk olduğu durumlarda mükelleflerin işleri önemli ölçüde etkilenmektedir. Ekonomik olarak zor dönemlerin varlığı durumlarında mükellefler vergi ödemelerini zamanında yapamadıkları gibi yeni ihalelere giriş için istenilen ve borcu olmadığını gösteren yazıları ilgili kamu kuruluşlarından almada bir hayli zorlanmaktadır. Bu gibi durumlarda vergi borçlarının vergi alacağından mahsup edilebilmesi firmaları ek finansman maliyetinden kurtarmaktadır. Bu bağlamda düşünüldüğünde yıllara yaygın inşaat ve onarım işinden doğan gelir ve kurumlar vergisi iadeleri mükelleflerin vergi borçlarından mahsup edilebilmektedir. Böylece firmalar hem gereksiz finansman maliyetinden kurtulmakta hem de işlerinin devamı açısından ilgili kurumlardan borcu yoktur yazılarını alabilme olanağına sahip olabilmektedirler.

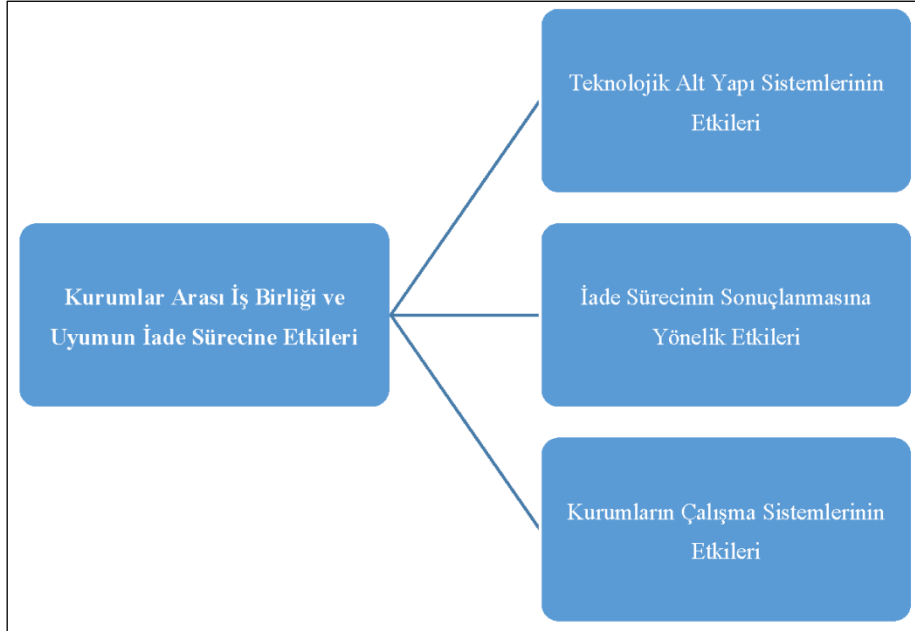
Bir diğer bakış açısıyla değerlendirildiğinde, piyasa şartlarında ekonomik istikrarın bozulduğu durumlarda devlet tarafından mahsuben iadelerin yapılabilmesi süreci nispeten daha kısa sürelerde gerçekleşebilmektedir. Bu gibi durumlarda mükelleflerin GEKSİS Özet Kontrol Raporlarında oluşan uyumsuzluklara hızlı bir şekilde izahat vermesi, istenilen eklerin hazırlanarak vergi dairesine teslim edilmesi durumunda mahsuben iade talepleri diğer zaman dilimlerine nazaran daha hızlı bir şekilde sonuçlandırılabilir. Böylece mükelleflerin ekonomik olarak zor durumda kaldığı dönemlerde faaliyetlerini sürdürebilmesi ve finansman maliyetlerini düşürebilmesinin önü açılmaktadır.

3.4.4. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinden Doğan Gelir ve Kurumlar Vergisi İadelerinde Kurumlar Arası İş Birliği ve Uyumun İade Sürecine Etkisinin Değerlendirilmesi

Ülkelerin teknolojik alt yapı sistemlerine yatırım yapmalarının önemli nedenlerinden birini bireylerin ve kurumların ihtiyaç duyduğu bilginin hızlı bir şekilde temin edilmesi oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda hedeflenen çalışmaların hızlı bir şekilde sonuçlandırılması kurumlar arasındaki alt yapı sistemlerinin birbiri ile entegre hale getirilmesinden geçmektedir. Zira dünyada bu alanda önemli çalışmalar yapılmakta olup özellikle kurumlar arası veri aktarımlarının yapılmasına yönelik ciddi alt yapı çalışmalarının yapıldığı bilinmektedir.

Veri aktarımının sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için devletlere gerekse bireylere büyük avantajlar sağlamaktadır. Bunların başında yapılan işlerin gerçekleştirilme süresinde kısaltmalar, işlem maliyetlerinin azaltılması, kağıt ve zaman tasarrufunun sağlanması bunların başlıcaları arasında gelmektedir. Kurumlar arası iş birliği ve uyumun önemi gerek KDV iadeleri gerekse gelir ve kurumlar vergisi iadelerinde önemli konulardan birini oluşturmaktadır. Zira iade süreçleri Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yapılan teknolojik alt yapı sistemleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda kurumlar arası iş birliği ve uyumun iade sürecine etkileri üç boyutta ele alınabilmektedir.

Şekil 17: Kurumlar Arası İş Birliği ve Uyumun İade Sürecine Etkileri

- *Teknolojik Alt Yapı Sistemlerinin Etkileri:* Ülkemizde teknoloji alanında yapılan kamu yatırımlarının büyük bölümü kamu kurumlarının mevcut alt yapı sistemlerinin

geliştirilmesine yöneliktir. Bu bağlamda özellikle Gelir İdaresi Başkanlığı kendi teknolojik alt yapı sistemlerinin kurulmasına yönelik ciddi yatırımlarda bulunmaktadır. Bu yatırımların yapılmasındaki temel amaçlar, maliyetlerin azaltılması, ekonomik kalkınmanın teşvik edilmesi, şeffaflık ve hesap verilebilirliğin artırılması, hizmet sunumunun geliştirilmesi, kamu idaresinin geliştirilmesi olarak ifade edilebilir (Aydın, 2017: 12-13). Teknolojik alt yapı sistemlerinin Gelir İdaresinde uygulanmasının bir diğer hedefi ise kurumlar arası veri aktarımının sağlanmasıdır. Bilindiği üzere ticari hayattaki işlemler farklı alanları etkileyen yapıya sahiptir. Yapılan her bir işlemin vergi dairesi, sosyal güvenlik kurumları, ticaret odaları gibi kurumlara etkileri olmaktadır. Bu bağlamda bakıldığında teknoloji tabanlı alt yapı sistemlerinin her bir kurum arasında gerekli bağlantıyı sağlayacak şekilde kurulması önem arz etmektedir. Ancak uygulamada bu konularda bazı eksikliklerin olduğu ve bunların da iş yapma süreçlerini etkilediği bilinmektedir. Özellikle KDV iadeleri ve gelir ve kurumlar vergisi iadeleri gibi uzmanlık gerektiren alanlarda yapılan işlemlerin sağlıklı ve sorunsuz bir şekilde ilerlemesi vergi daireleri ve sosyal güvenlik kurumu arasındaki teknolojik alt yapı sistemlerinin ortak bir ekran üzerinden gerçekleştirilmesine imkan tanıyacak şekilde oluşturulması gerektiği söylenebilir. Zira mükelleflerin iade alacakları hem vergi dairelerine olan vergi borçlarına hem de sosyal güvenlik kurumlarına olan borçlara mahsup edilebilmektedir. Bu bağlamda düşünüldüğünde işlemlerde hız kazanmak ve mükelleflerin sisteme uyumunun sağlanması noktasında ortak bir alt yapı sistemi üzerinden çalışma sağlanması faydalı olabilecektir. Bu konuda yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde benzer bir değerlendirmeye Usta (2016) tarafından yapılan çalışmada rastlanılmaktadır. Zira Usta (2016) tarafından yapılan çalışmada KDV iadelerinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri üzerinde durulmaktadır. KDV iadelerinde yaşanan sorunlara yönelik Yeminli Mali Müşavirler üzerinde yapılan araştırmanın önemli sonuçlarından birisini iadelerde otomasyon sistemlerinin kullanılmasının iade sürecine ne şekilde yansımalarının olacağı oluşturmaktadır. Buna göre araştırma sonucunda katılımcıların verdiği yanıtlara göre KDV iadelerinde teknolojik tabanlı otomasyon sistemlerinin kullanılması KDV iadelerine hız kazandırdığı şeklinde bir değerlendirme yapılabilmektedir. Ayrıca hem KDV iadelerinde hem de gelir ve kurumlar vergisi iadelerinde teknolojik tabanlı uygulamaların kullanılması iade sürecinin sonuçlanma sürecine ciddi katkılar sunabileceği ifade edilmektedir.

- *İade Sürecinin Sonuçlanmasına Yönelik Etkileri:* İade süreçlerinin istenilen zaman zarfında sonuçlanmasında kurumlar arası işbirliğinin önemli etkileri bulunmaktadır. Zira söz konusu iadelerin sonuçlanmasında kurumlar arasında bazı evrak talepleri olabilmektedir. Bu talepler iadelerin gerçekliğinin tespitine yönelik olabileceği gibi, mükellef nezdinde yapılan işlemler nedeniyle de olabilmektedir. Buna göre iadelerin mevcut zaman zarfından daha kısa sürede sonuçlanmasında kurumların evrak talepleri

gibi isteklerini teknolojik alt yapı sistemleri üzerinden talep etmesi, istenilen evrakların mükelleflerden birden fazla kez istenilmemesine dikkat edilmelidir. Böylece iadelerin istenilen zaman zarfında sonuçlanması mümkün olabilecektir. Bir diğer önemli noktada da, bazı zaman dilimlerinde iadelerin sonuçlanmasının vergi dairelerince performans kriterlerine uygun olarak gerçekleştirilmesi istemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle sonuçlanması yıl sonlarına gelen iadelerde nakden iadelerin iadeyi yapacak kurum tarafından sistemin kapatılması nedeniyle bir sonraki döneme ya da yıla kayması mükellefleri zor durumda bırakabilmektedir. Ayrıca, teknolojik alt yapı sistemi olan GEKSİS uygulamasının ortaya çıkarttığı hata segmentlerine ilişkin gerekli izahat ve belgelerin sunulmasına rağmen iadelerin yukarıda belirtilen performans kriterleri nedeniyle işleme konulmaması veya bekletilmesi iadeyi alacak mükellefler nezdinde önemli finansman sorunlarına yol açabilmektedir.

- *Kurumların Çalışma Sistemlerinin Etkileri:* Günümüz iş hayatında kurumlar arası iş birliği ve ortak çalışma kültürünün oluşturulması büyük öneme sahiptir. Bir kurumun uyguladığı çalışma sistemiyle diğer kurum arasında farklılıkların olması iş hayatında aksamaların olmasına neden olabilmektedir. Hem KDV iadeleri hem de gelir ve kurumlar vergisi iadelerinde özellikle kurumların çalışma sistemlerinin iade süreçlerinde önemli etkilerinin olduğu söylenebilmektedir. Konuyu KDV iadesinde yaşanan ve kurumlar arası iş birliği ve uyumun önemini ortaya koyan bir örnekle açıklamakta fayda bulunmaktadır. KDV iadeleri özellikle firmaların hem finansman maliyetlerinin düşürülmesinde hem de yeni yatırımların oluşturulmasında önemli bir yere sahiptir. Bu özelliğiyle iade almaya hak kazanan firmalar belirli şartların sağlanması sonrasında iade sürecine başlayabilmektedirler. Buna göre yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde işi alan yüklenici firmalar işe ait tamamladıkları kısımları belirli kontroller dahilinde ibraz edip buna göre hak ediş faturası düzenlemektedirler. Bu hak ediş faturalarının düzenlenmesindeki amaç, işe ait tamamlanan kısmın parasının ihale makamından alınmasına dayanmaktadır. Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin kamu kurumlarına yapılması ve işin yapım işleri ile bu işlerle birlikte ifa edilen mühendislik-mimarlık ve etüt-proje hizmetleri kapsamında olması dolayısıyla yüklenici firmalar tarafından düzenlenen hak ediş faturalarındaki hesaplanan KDV'den 3/10 oranında KDV tevkifatı yapılmaktadır (1 Seri No.lu KDV Genel Uygulama Tebliği, 2014). Bu tevkifatlar belirli şartlar dahilinde KDV iadesi olarak vergi dairelerinden talep edilebilmektedir. Bu esnada vergi daireleri bazı evrakların mutlaka iade dosyasında olmasını talep etmektedir. Bunların başında ise;

- Yüklenci Firmalar Tarafından Düzenlenen Hak ediş Faturaları,
- İhale Makamınca İşin İlgili Kısımının Tamamlandığına Dair Gerekli Kontrollerin Yapıldığını ve Hak ediş Ödeneğinin Doğruluğunun Tespitini Gösteren Onaylı Hak ediş Rapor Kapakları,
- Ödemeyi Gerçekleştiren Kurumun Muhasebe Biriminden Alınacak Ödeme Emri Belgeleri gelmektedir.

İşte bu noktada karşılaşılan önemli sorunlardan bir tanesini ihale makamınca işin ilgili kısmının tamamlandığına dair gerekli kontrollerin yapıldığını ve hak ediş ödeneğinin doğruluğunun tespitini gösteren onaylı hak ediş rapor kapaklarındaki onay tarihi ile faturaların düzenlenmesi tarihinin uyumlu olup olmaması oluşturmaktadır. İhale makamı rapor kapaklarının onaylanmasını ilgili işin tamamlanmasına göre yapmakta ve işin uygunluğuna göre rapor kapaklarına kontrolleri yapanların ad-soyad ve unvanları yazılıp onay imzaları ve tarihleri yazılmaktadır. Ancak bu noktada işe ait hak ediş ödemesini yapacak kurumun ilgili makamı ödemenin Hazine Bakanlığı tarafından kendilerine ödenek geldiğinde yapılabileceğini ve hak ediş faturalarının da bu ödeme tarihinde düzenlenmesini talep etmektedir. Böyle bir durumda hak ediş rapor kapaklarındaki onay tarihi ile hak ediş faturalarının düzenlenme tarihleri arasında zamanlama açısından farklılıklar oluşmakta ve vergi dairesi eğer bu süresinin 7 günü aşması durumunda özel usulsüzlük cezaları düzenleyebilmektedir. İşte bu noktada KDV iadesi almaya hak kazanan mükelleflerin itirazlarını işi düzenleyen ve onaylamasını gerçekleştiren ihale makamı, işe ait hak ediş ödemesini yapacak kurumunun muhasebe servisi ve vergi dairesi arasındaki yani kurumlar arasındaki iş birliği ve uyumda görülen noksanlıklardan ötürü karşılaşılan olumsuzluklar oluşturmaktadır.

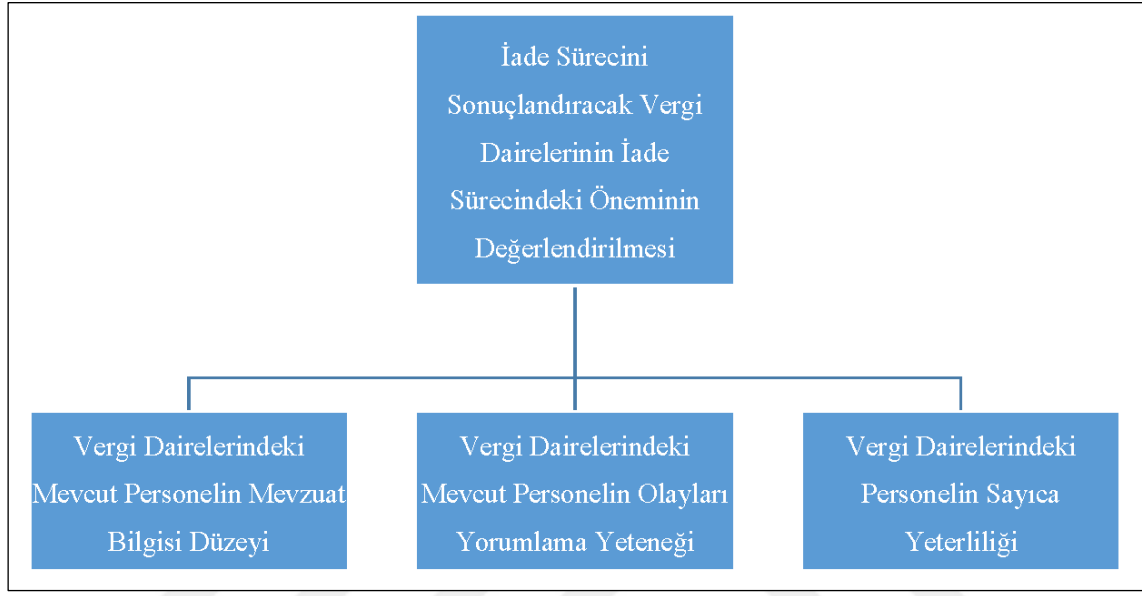
3.4.5. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinden Doğan Gelir ve Kurumlar Vergisi İadelerinde İade Sürecini Sonuçlandıracak Vergi Dairelerinin İade Sürecindeki Öneminin Değerlendirilmesi

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir ve kurumlar vergisi iadeleri özellikleri itibariyle farklı uzmanlık alanlarını içinde barındıran bir yapıya sahiptir. Bu alanların içerisinde muhasebe bilgisi, ticaret hukuku, vergi hukuku, borçlar hukuku, finans bilgisi gibi özellikli alanlar gelmektedir.

Gelir ve kurumlar vergisi iadeleri GEKSİS üzerinden talep edilmek suretiyle gerçekleştirilmektedir. Bu sistem üzerinden hazırlanan evrakların girişi elektronik ortamda yapılmaktadır. Sistem tarafından girişi yapılan evraklar üzerinden gerekli kontroller yapılmakta ve varsa hatalı işlemler gösterilmektedir. Ancak, bu iadelerin sonuçlanmasında tek başına GEKSİS yeterli olmamaktadır. Zira vergi daireleri, GEKSİS üzerinden başvuru esnasında hazırlanan evrakların birer örneğini dilekçe ekinde talep etmektedir. Teslim edilen evraklar üzerinden ilgili

vergi dairesindeki kontrol memuru gerekli tespitleri yapmaktadır. Ancak bu tespitlerin yapılabilmesi ilgili kontrol memurunun bazı yetkinliklere sahip olmasının yanı sıra vergi dairelerinin iade işlemlerinde görevlendirilen personel sayısı da bu süreçte önem arz etmektedir.

Şekil 18: Gelir ve Kurumlar Vergisi İadelerini Sonuçlandıracak Vergi Dairelerinin İade Sürecine Etkileri

- *Vergi Dairelerindeki Mevcut Personelin Mevzuat Bilgisi Düzeyi:* Gelir İdaresi Başkanlığının önemli hedeflerinden birini vergi dairelerindeki mevcut personelin mevzuat bilgisinin geliştirilmesi oluşturulmaktadır. Zira buna ilişkin istatistikî bilgiler Gelir İdaresi Başkanlığı yıllık faaliyet raporlarında açıklanmaktadır. Vergi dairelerinde pek çok birim bulunmaktadır. Bu birimler arasında uzmanlık gerektiren birimlerin başında vergi iadesi yapan birimler gelmektedir. Bu bağlamda bu birimde çalışan personelin eğitim bilgisi ve mevzuat bilgisi son derece önem arz etmektedir. Akdemir (2008) tarafından yapılan çalışma, vergi dairesi çalışanlarının mevzuat bilgisi ve otomasyon sistemlerini kullanabilme yeteneğine yönelik açıklamalarda bulunmaktadır. Araştırma sonucunda ortaya çıkan önemli sonuçlardan birini vergi dairelerindeki personelin gerek mevzuat gerekse teknoloji kullanabilirlik düzeyinin geliştirilmesi olduğudur. Bu bağlamda, gelir ve kurumlar vergisi iadelerini sonuçlandıracak personelin özellikle muhasebe bilgisinin üst düzeyde olması gerekmektedir. Çünkü yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri muhasebe tekniği açısından özellik arz eden hususlara sahiptir. Zira bu işlerde maliyetlerin ve hasılatların hangi hesaplarda takip edilmesi gerektiği ayrıca, bu işlerden kesilen ve iadeyi oluşturan %3 kurumlar vergisi kesintilerinin hangi hesaplarda takip edilmesi gerektiğinin ve işin bitimi ve geçici kabulün yapılmasıyla bu işe

ait maliyetlerin ve hasılatların ne şekilde sonuç hesaplarına aktarılacağına bilinmesi iadelerin mevcut durumundan daha hızlı bir şekilde sonuçlanmasını sağlayabilecektir.

- *Vergi Dairelerindeki Mevcut Personelin Olayları Yorumlama Yeteneği*: Ticari yaşamdaki olaylar hızlı bir gelişim ve değişim göstermektedir. Bu değişim ve gelişime hem ticaret işletmelerinin hem de vergi dairelerinin mutlaka uyum sağlaması gerekmektedir. Bu uyumun sağlanması hem çalışanların iş yapma şekillerinde kolaylıklar sağlayabileceği gibi hem de işlerin sonuçlandırılmasında önemli katkılar sağlamaktadır. Vergi dairelerindeki mevcut personelin olaylara bakış açısının geliştirilmesi ticari yaşamdaki iş akışının bu personele gösterilmesiyle daha iyi noktalara getirilebilmektedir. Böyle bir durumda hem mevzuat bilgisinin olaylar karşısında ne şekilde yorumlanması gerektiği hem de ticari yaşamdaki iş akışı ile vergi daireleri arasındaki uyumun yakalanması mümkün olabilir. Böyle bir durumun önemli yansımalarından birini de hiç kuşkusuz iade süreçlerinde karşılaşılan sorunlara yönelik yeni bakış açısı geliştirilmesi ve böylece iadelerin olduğundan daha hızlı sonuçlanması oluşturacaktır.
- *Vergi Dairelerindeki Personelin Sayıca Yeterliliği*: Gelir ve kurumlar vergisi iadeleri ve diğer iadelerin sonuçlanmasında vergi dairelerindeki personelin uzmanlaşmasının yanı sıra bu alandaki personel sayısının da yeterli sayıda olması büyük önem taşımaktadır. Özellikle ilçelerde yer alan vergi dairelerinde çalışan personelin aynı anda tahakkuk, vergilendirme, mükellef sicil işlemleri, vergi iadeleri gibi alanlarda hizmet vermesi haliyle iadelerde gecikmelere neden olabilmektedir. Bu gibi eksikliklerin giderilmesi noktasında bir uzmanlık alanı olan vergi iadelerine özgü ihtisas alanlarının oluşturulması, yeterli sayıda personelin istihdam edilmesi, mevcut personelin iş tanımının yapılarak hangi alanda uzmanlaşacağına belirlenmesi, özellikle tayin ya da kurumlar arası geçiş ya da personelin kurum içi yer değiştirme gibi iadelerin sonuçlanmasında etkileri olan unsurların giderilmesi iadelerin de hedeflenen zaman dilimlerinde ve sorunsuz şekilde sonuçlanmasına katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda Usta ve diğerleri (2017) tarafından yapılan çalışmada, ihtisas vergi dairelerinin işlevi ve KDV iadelerinde yaşanan sorunlar üzerinde durulmuştur. Çalışmada vergi iadelerinde uzmanlaşmanın önemi, ihtisas vergi daireleri ve bu alanlarda yaşanan sorunlar değerlendirilmiştir. Çalışmanın önemli sonuçları arasında özellikle iş yapabilme kabiliyeti yüksek, mevzuat bilgisi gelişmiş ve deneyimli personelin sıklıkla yer değiştirmesinin ya da istifa ederek özel sektöre geçişinin engellenmesine yönelik sistemin kurulması yer almaktadır. Bu bakımdan gelir ve kurumlar vergisi iadeleri ve diğer iadelerde vergi dairesi çalışanlarına büyük görevler düşmekte, vergi iadelerinde görev alan çalışanların nicelik olarak yeterliliği iade sürecinin başarısını doğrudan etkilediği değerlendirilmektedir.

3.4.6. Stopajın Enflasyon Muhasebesi Kapsamında Değerlemeye Tabi Tutulmamasının Değerlendirilmesi

Enflasyon muhasebesi kapsamında 328 Seri No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde "peşin ödenen gelir, kurumlar ve diğer vergiler ile fonlar" parasal kıymet olarak, yıllara yaygın taahhüt işleri yapan işletmelerin üstlendikleri işlerden, gerçekleştirdikleri kısım karşısında aldıkları hak edişler ve maliyetler parasal olmayan kıymet olarak tanımlanmaktadır. Tebliğde yapılan düzenlemeyle parasal olmayan kıymetler düzeltilmiş değerleriyle, parasal kıymetler ise düzeltmeye tabi tutulmaksızın mali tabloda gösterilmektedir (328 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği, 2004).

Bu durum yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri yapan işletmelerin üstlendikleri işlerden, gerçekleştirdikleri kısım karşısında aldıkları hak edişlerin ve maliyetlerin enflasyon düzeltilmesi yapılarak enflasyonist etkiden arındırılmasını sağlamakta, hak edişlere uygulanan stopajın ise enflasyonist etkiden arındırılmasına imkan tanımamaktadır.

3.4.7. Geçici Kabul Tutanağının Onay Tarihinden Sonraki Hak Edişlerden Kamu Kurumlarının Stopaj Yapması Hususunun Değerlendirilmesi

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'na göre yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinin bitim tarihi geçici kabul tutanağının onaylandığı tarihtir. Bu tarihten sonra yapılan hak edişler yıllara yaygın inşaat ve onarım işinin kapsamında bulunmadığından stopajın konusuna girmemektedir.

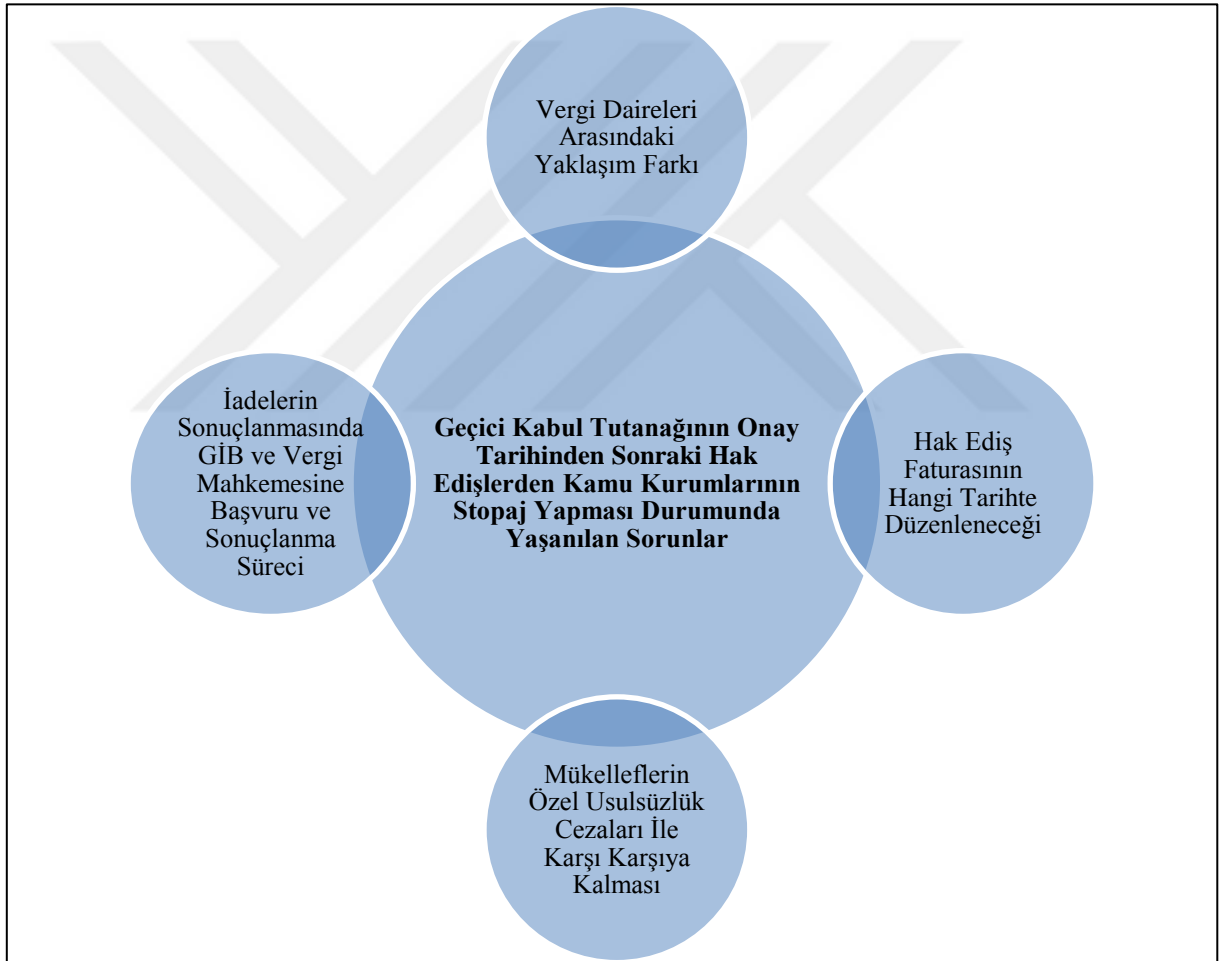
Uygulamada karşılaşılan önemli konulardan biri, geçici kabul tarihinden sonraki hak ediş üzerinden yapılan stopaj hususudur. Bu durumun ortaya çıkmasında kamu kurumlarının hazine lehine hareket etme düşüncesi, mevzuat bilgisindeki eksiklik veya hazineyi zarara uğratmama çekincesi gelmektedir. Bu sebeplerle, geçici kabul tutanağının onaylanmasından sonra yapılan hak edişlerden, usule aykırı bir şekilde stopaj yapılabilmektedir.

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işinin bitmesi üzerine bu işe ait kar veya zarar kurumlar vergisi beyannamesiyle beyan edilmektedir. Yıllara yaygın inşaat ve onarım işi kapsamında hak ediş bedelleri üzerinden yapılan %3 kurumlar vergisi stopajı mükellefin vergi borçlarından mahsup edilebilmektedir. Bu gibi durumlarda hak edişten sonra yapılan stopajın verginin konusuna girmedığı, bu sebeple mahsubunun mümkün olmadığı vergi dairesi tarafından belirtilmektedir. Verginin konusuna girmeyen stopajın beyan edildiği vergi dairesinden fazla ve yersiz ödenen vergi kapsamında iade talep edilmesi ya da haksız kesinti yapan kurumdan alacağın tahsili kapsamında talep edilmesi gerektiği gerekçesiyle mahsup işlemi ve stopaj iadesi yapılmamaktadır.

Mükellefin işveren kamu kurumunun stopajı beyan ettiği vergi dairesinden, fazla ve yersiz ödenen vergi kapsamında iade talep etmesi durumunda ise, vergi dairesi iadeyi yapmamakta ve iadenin alınabilmesi için vergi mahkemesine başvurmak zorunda kalınmaktadır.

Bazı vergi mahkemeleri iadenin yerine getirilmesi yönünde karar verirken bazıları da söz konusu iadenin işveren kurumdan alacağın tahsili yoluyla takip edilmesi gerektiği yönünde karar verebilmektedir. Bu durum mükelleflerin stopaj iadelerinin yerine getirilmesini güçleştirmekte ve stopaj alacaklarının enflasyon karşısında değerinin azalmasına yol açmaktadır.

Şekil 19: Geçici Kabul Tutanağının Onay Tarihinden Sonraki Hak Edişlerden Kamu Kurumlarının Stopaj Yapması Durumunda Yaşanılan Sorunlar

Mükellefin kusuru olmasa da bu durum kendisi için maddi açıdan olduğu gibi zaman kaybına da neden olmaktadır.

3.4.8. Kamu Kurumlarına Yapılan Hak Edişlerde 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu Kapsamında 7 Günlük Fatura Düzenleme Zorunluluğunun Değerlendirilmesi

Müteahhit firma (iş alan yüklenici firma) tarafından imalatı gerçekleştirilen kısımlar karşılığında yapılan hak edişler ihale makamınca onaylandığında 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu kapsamında teslim gerçekleşmiş sayılır. Hak edişin onay tarihinden itibaren 7 günlük süre içerisinde faturaların düzenlenmesi ve ihale makamına hak ediş ödemesinin yapılması için faturanın verilmesi gerekmektedir. 7 günlük süre içerisinde faturanın düzenlenmemesi halinde 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'na göre özel usulsüzlük cezası uygulanmaktadır.

İhale makamı tarafından hak ediş bedeli üzerinden kesilen stopajın, hak ediş faturasının ait olduğu ay muhtasar beyannamesinde, hak ediş bedeli üzerinden hesaplanan katma değer vergisinin 3/10 oranındaki katma değer vergisi tevkifatının da hak edişin ait olduğu ay 2 No'lu Katma Değer Vergisi Beyannamesi'nde beyan edilerek tahakkuk ettirilmesi ve ödenmesi gerekmektedir.

Faturaların teslim alınması halinde stopaj ve KDV tevkifatlarının ait olduğu ayın beyannamelerinde beyan edilmesi ve doğacak verginin vadesinde ödenmesi gerekmekte, vadesinde ödenmeyen vergiler için ödeme tarihine kadar 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da yer alan gecikme zammı oranında gecikme zammı uygulanmaktadır.

Müteahhit tarafından imalatı gerçekleştirilen kısımlar karşılığında yapılan hak edişler kamu kurumlarınca teslim alınıp onaylanmasına rağmen, ödeneklerin aktarılmaması veya geciktirilmesi gerekçesiyle stopaj ve KDV tevkifatı ödemelerinin yerine getirilemeyeceği, bu sebeple gecikme zammı işleyeceği ileri sürülerek faturalar, müteahhit firmadan ödeneklerin kullanılabilir hale geldiği tarihe kadar çoğu zaman teslim alınamamaktadır.

Müteahhit firmanın stopaj iadesini talep ettiği durumlarda, fatura tarihlerinin hak ediş onay tarihinden sonra 7 günlük fatura düzenleme süresini geçmesi sebebiyle bağlı olunan vergi dairesince müteahhit firmaya 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamında Özel Usulsüzlük Cezası uygulanmaktadır. Bu durum vergi mükellefinin karşısına önemli bir sorun olarak çıkmaktadır.

Aşağıda, son iki başlıkta yer alan “geçici kabul tutanağının onay tarihinden sonraki hak edişlerden kamu kurumlarının stopaj yapması” ile “kamu kurumlarına yapılan hak edişlerde 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamında 7 günlük fatura düzenleme zorunluluğu” sorunları örnek uygulama ile açıklanmıştır.

Örnek: ADA İnşaat Taahhüt Anonim Şirketi ihale bedeli KDV hariç 100.000.000,00 TL, yapım süresi 1.460 gün olan “50.000 kişilik Merkür Futbol Stadyumu ve Spor Kompleksi Yapım

İşî” sözleşmesini 15.01.2014 tarihinde ihale makamıyla imzalayarak inşaatın yapımına başlamıştır. İnşaat sözleşmede belirtilen süre içerisinde %95 oranında tamamlanmış ve geçici kabul tutanağı ihale makamı tarafından 15.01.2018 tarihinde onaylanmıştır.

Geçici kabul tutanağının ihale makamınca onaylanmasından önce yapılan hak ediş toplamı 95.000.000,00 TL, bu hak edişler üzerinden kesilen %3 oranındaki kurumlar vergisi stopajı 2.850.000,00 TL’dir.

Geçici kabul tutanağının ihale makamınca onaylanmasından sonra 20.06.2018 tarihinde KDV hariç 5.000.000,00 TL tutarında hak ediş yapılmış ve hak ediş raporları ihale makamınca onaylanmıştır. İhale makamı ödenek talebinde bulunacağını belirterek ödenek gelmeden faturanın tanzim edilmemesini talep etmiştir.

İhale makamı, 01.07.2018 tarihinde iş bedelinin işi yapan firmaya ödenmesi için ödeneğın geldiğini, bu kapsamda faturanın tanzim edilmesi talebini ADA İnşaat Taahhüt A.Ş.’ye iletmiştir. Bunun üzerine ADA İnşaat Taahhüt A.Ş. hak ediş faturasını 01.07.2018 tarihinde tanzim ederek ihale makamına teslim etmiştir.

İhale makamı fatura bedeli üzerinden 150.000,00 TL (=5.000.000,00 TL X %3) kurumlar vergisi stopajı hesaplamış ve hak ediş ödemesini ADA İnşaat Taahhüt A.Ş.’ye yapmıştır.

ADA İnşaat Taahhüt A.Ş. yıllara yaygın inşaat ve onarım işinden doğan kazancını 2018 yılı kurumlar vergisi beyannamesi ile beyan ederek, yıllara yaygın inşaat ve onarım işi hak ediş bedelleri üzerinden hesaplanan 3.000.000,00 TL (= 2.850.000,00 TL + 150.000,00 TL) tutarındaki kurumlar vergisi stopajının, yapılan iş sonucunda hesaplanan 1.000.000,00 TL kurumlar vergisinden mahsup edilmesini, kalan kısmın 500.000,00 TL’sinin KDV borcuna mahsup edilmesini, bu işlemlerin ardından kalan alacağının da ilerde doğacak vergi borçlarından mahsup edilmek üzere emanet hesabına alınmasını talep etmiştir.

ADA İnşaat Taahhüt A.Ş., bu işle ilgili hak edişlerine ait fatura bilgilerini ve ihale makamınca tarafından yapılan stopajları internet vergi dairesi GEKSİS uygulaması üzerinden sisteme yüklemiştir.

Buna göre uygulamada karşılaşılan sorunlardan yola çıkarak hazırlanan örnek ışığında yapılan açıklamalar aşağıda yer almaktadır.

İnternet vergi dairesi GEKSİS uygulaması bu bilgileri sorgulamaya tabi tutmuş ve Özet Kontrol Raporu oluşturmuştur. Bu raporda sisteme yüklenen veriler ışığında ortaya çıkan uyumsuzluklar gösterilmiştir. Buna göre, geçici kabul tutanağının onay tarihinin 15.01.2018 olduğu

bu tarihten sonra 01.07.2018 tarihinde düzenlenen hak ediş faturası üzerinden kurumlar vergisi stopajı yapıldığını tespit etmiştir. Bunun üzerine mükellefin bağlı bulunduğu vergi dairesi, 01.07.2018 tarihinde tanzim edilen faturada yer alan 150.000,00 TL değerindeki kurumlar vergisi stopajını, verginin konusuna girmediği gerekçesiyle yerine getirmemiştir. Bu tutar haricindeki kalan kurumlar vergisi stopajının ise vergi borçlarına mahsuben iadesini yapmıştır.

Söz konusu olayda görüleceği üzere vergi daireleri tarafından, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde geçici kabul onay tarihinden sonra düzenlenen hak ediş faturalarındaki %3 kurumlar vergisi stopaj iadesi sonuçlandırılmamıştır.

Ayrıca, örnekte görüleceği üzere, geçici kabul tutanağının ihale makamı tarafından onay tarihi 20.06.2018, ihale makamınca müteahhit firmaya yapılacak ödemenin ve buna ait faturanın düzenlendiği tarih 01.07.2018'dir. Bu durumda vergi dairesi tarafından mükellefin elinde olmayan bir nedenden ötürü Vergi Usul Kanunu'ndaki 7 günlük fatura düzenleme süresinden sonra fatura düzenlendiği gerekçesiyle mükellef kuruma özel usulsüzlük cezası uygulanmıştır. Söz konusu ceza usule uygun olduğu için stopaj iadesi alacağından mahsuben ödenmiştir.

ADA İnşaat Taahhüt A.Ş. işveren kurumun bağlı olduğu vergi dairesine başvurarak, geçici kabul tutanağının ihale makamınca 15.01.2018 tarihinde onaylandığını ancak buna ait hak ediş faturasının 01.07.2018 tarihinde düzenlendiği ve bunun üzerinden 150.000,00 TL (= 5.000.000,00 TL X %3) stopaj hesaplayarak vergi dairesine beyan edildiğini, söz konusu stopajın bağlı olduğu vergi dairesince verginin konusuna girmediği gerekçesiyle iadesinin yerine getirilmediğini, stopajın Vergi Usul Kanunu'nun vergi hatalarının düzeltilmesi ve fazla ve yersiz ödenen vergilerin iadesi kapsamında iade edilmesini talep etmiştir.

İşveren kurumun bağlı olduğu vergi dairesi durumu değerlendirmiş ve işveren kurumun hata gerekçesiyle iade için başvurması gerektiğini, hak edişi yapan kurumdan ticari alacak kapsamında tahsil yoluna gidilmesi gerektiği gerekçesiyle iade talebini reddetmiştir.

Mükellef kurum Gelir İdaresi Başkanlığı'na şikayet yoluyla başvurarak vergi dairesinin haksız stopajın iadesini yerine getirmediğini ve stopaj iadesinin yerine getirilmesini talep etmiştir.

Gelir İdaresi Başkanlığı şikayet yoluyla başvuruya 60 gün içinde cevap vermeyerek, başvuruyu zımni reddetmiştir. Mükellef kurum zımni ret kararı üzerine, vergi mahkemesine zımni ret kararının iptali ve stopajın iadesi yönünde dava açmıştır. Ancak vergi mahkemesi vergi dairesinin stopajı iade etmemesini hukuka uygun bularak mükellef kurum aleyhinde karar vermiştir. Mükellef kurum bunun üzerine temyiz yoluna başvurmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkelerin kalkınmasında inşaat sektörü büyük bir öneme sahiptir. İnşaat sektörü gerek imalat sanayine kattığı artı değer gerekse iş gücü piyasasına kattığı istihdam noktasındaki destek ile ülkelerin itici güçlerinden birini oluşturmaktadır. Günümüz dünyasında insan ihtiyaçları farklılık gösterebilmektedir. Bu ihtiyaçların giderilmesinde yeni ve ihtiyaca uygun akıllı sayılabilecek yapıların oluşturulması inşaat sanayi tarafından gerçekleştirilmektedir.

Teknolojinin hızlı bir gelişme gösterdiği günümüz dünyasında gerek bireysel ihtiyaçların karşılanmasında gerekse devletlerin vatandaşlarına hizmet sunmasında teknoloji tabanlı sistemlerin kullanılması yaygınlık göstermektedir. Ülkemizde de teknolojik tabanlı uygulamaların kullanımı özellikle 2000’li yıllardan sonra hızlı bir gelişim göstermektedir. Gelir İdaresi Bankalığı teknolojik tabanlı uygulamalardan yararlanan önemli kamu kurumları arasında gelmektedir. Başkanlık tarafından pek çok teknolojik tabanlı uygulama farklı hedefleri gerçekleştirmek adına uygulamaya konulmuştur. Bu uygulamalar arasında ticari yaşama yeni bir yön verecek uygulamaların olduğu söylenebilir. Bunların başında kağıt ortamda düzenlenen belgelerin elektronik ortamda hazırlanmasına yönelik e-fatura, e-defter, e-arşiv fatura sistemleri gelmektedir. Bununla birlikte kayıt dışılığın azaltılması ve vergi denetimlerinin artırılmasına yönelik denetim odaklı sistemler de Başkanlık tarafından uygulandığı bilinmektedir.

Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından uygulamaya konulan teknoloji tabanlı uygulamalar vergi iadelerinde de kullanılmaktadır. Özellikle yoğun mesai ve uzmanlık gerektiren bir yapıya sahip olan vergi iadeleri belirli aşamalardan oluşmaktadır. Bu aşamaların denetimleri ilgili vergi dairelerince yapılabildiği gibi elektronik sistemler tarafından da yapılabilmektedir. Vergi Dairesi Otomasyon Sistemi, KDV İadesi Risk Analiz Sistemi, Gelir ve Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi vergi iadelerinde kullanılan elektronik sistemler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın ana amacını yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir ve kurumlar vergisi iadelerini GEKSİS üzerinden talep eden mükelleflerin bu süreçte karşılaştıkları sorunların belirlenmesi, sistemin olumlu ve geliştirilmesi gereken yönleri ve sistemin işlevselliğini etkileyen unsurların belirlenmesine yönelik uygulayıcı bakış açısıyla değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda literatüre bakıldığında yapılan çalışmaların büyük bir bölümünü yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine yönelik genel bilgilerin verilmesi, konuya ilişkin mevzuat bilgisi, bu süreçte uygulanan muhasebe kayıt sistemi, muhasebe standartları açısından değerlendirilmesi ile iç kontrol ve muhasebe denetim sistemine olan etkileri oluşturmaktadır.

Ayrıca konuya, Gelir İdaresi Başkanlığı bünyesinde uygulamaya konulan teknolojik tabanlı uygulamaların genel olarak değerlendirildiği çalışmalarda da rastlanmaktadır. Bu bakımdan çalışmayı diğer çalışmalardan ayıran, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir ve kurumlar vergisi iadelerinin GEKSİS uygulaması üzerinden uygulayıcı bakış açısı ile değerlendirilmesi ve sürecin sonuçlanmasında etkisi olduğu düşünülen konulara yönelik değerlendirmelerde bulunulması oluşturmaktadır. Aşağıda, bu amaç kapsamında çalışmaya yönelik genel değerlendirmeler yapılmakla birlikte iade sürecinin işlevselliğini arttırmaya yönelik yapılan açıklamalar maddeler halinde verilmektedir.

- Yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri özellikli bir muhasebe işlem sürecidir. Bu süreç birden fazla takvim yılını kapsadığından işin başladığı tarihten işe ait geçici kabulün yapıldığı tarihe kadar olan zaman zarfında gerek muhasebe hesap planının gerekse istenilen evrakların ivedilikle sunulmasında sağlıklı bir arşivleme sisteminin kurulması iade sürecinin sonuçlanmasında önemli bir yer edinmektedir. Bu bakımdan yıllara yaygın inşaat ve onarım işi yapan mükelleflerin muhasebe bilgi sistemlerinin sağlıklı bir şekilde kurulması iade süreçlerinin de sağlıklı bir şekilde sonuçlanması noktasında faydalı olabilecektir,
- Teknoloji tabanlı uygulamaların iade sürecine bazı noktalarda yansımaları bulunmaktadır. Bunların başında elektronik bir denetim sistemi olan GEKSİS uygulaması gelmektedir. Bu sistemin iade sürecine sağladığı önemli avantajlardan birini veri hazırlanması sürecinde standart bir yapının oluşturulmasına sağladığı katkı olduğu söylenebilir,
- Teknoloji tabanlı uygulamalardan biri olan GEKSİS'in iade sürecine bir diğer avantaj olarak, pek çok veriden oluşan gelir ve kurumlar vergisi iadesine dayanak teşkil eden listelerin KDV beyannamesi, kurumlar vergisi beyannamesi, kurumlar geçici vergi beyannamesi, muhtasar beyanname gibi beyannameler üzerinden çapraz kontrol edilerek sistemde oluşabilecek uyumsuzlukların ortaya çıkartılmasının sağlanmasıdır. Bu yönüyle GEKSİS uygulamasını hem iade sürecinde karşılaşılabilecek eksikliklerin erken tespitinde hem de varsa yapılması gereken düzeltmelerin gerçekleştirilmesinde önemli bir rol üstlendiği söylenebilir,
- Teknoloji tabanlı uygulamaların iade sürecine getirdiği önemli faydalardan birini yapılan işlemlerde zaman tasarrufu sağlaması oluşturmaktadır. Zira e-uygulamaların gerek kamu yönetiminde gerekse muhasebe ve diğer alanlarda sağladığı faydalara yönelik literatüre bakıldığında bu sistemlerin en önemli avantajlarından birini çalışanlara zaman tasarrufu sağladığı şeklinde yapılan açıklamalar oluşturmaktadır. Bu bağlamda konuya uygulamacı bakış açısı ile bakıldığında teknoloji tabanlı bir uygulama olan GEKSİS'in gelir ve kurumlar vergisi iadelerinde kullanılması iade sürecine yönelik yapılan çalışmalarda çalışanlara önemli zaman tasarrufu sağladığı söylenebilir,

- Teknoloji tabanlı uygulamaların iade sürecine sağladığı önemli avantajlardan birini iş gücü tasarrufu noktasında sağladığı avantajlar oluşturmaktadır. Özellikle yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir ve kurumlar vergisi iadeleri hem belge akışının çok yoğun olduğu hem de mevzuat bilgisinin güçlü olması gerektiği bir alandır. Bu bakımdan iadelerin sonuçlanmasında işlemlerin manuel olarak yapılması iş gücünden daha fazla yararlanılması sonucunu doğuracaktır. Bu bakımdan gelir ve kurumlar vergisi iadelerinde GEKSİS uygulaması sayesinde iş gücünde önemli şekilde tasarruf sağlandığı söylenebilir,
- Gelir İdaresi Başkanlığı'nın e-uygulamaları hayata geçirmesindeki önemli nedenlerden birini kağıt maliyetinin azaltılması oluşturmaktadır. Bu bağlamda Başkanlık tarafından teknoloji tabanlı uygulamalardan birisini oluşturan GEKSİS uygulaması gelir ve kurumlar vergisi iadeleri gibi evrak akışının yoğun olduğu iadelerin uygulanmasında kağıt tasarrufu sağladığı ve kağıt maliyetlerin azaltılmasına katkı sağladığı söylenebilir,
- Gelir İdaresi Başkanlığının e-fatura, e-defter, e-arşiv fatura, Vergi Dairesi Otomasyon Projesi, KDV İadesi Risk Analiz Sistemi, GEKSİS gibi teknoloji tabanlı e-uygulamaları hayata geçirmesinin en önemli nedenlerinden birini vergi kayıp ve kaçaklarının önlenmesi ve yersiz iadelerin önüne geçilmesi oluşturmaktadır. Bu bakımdan gelir ve kurumlar vergisi iadelerinde aynı zamanda elektronik bir denetim sistemi olan GEKSİS uygulamasından yararlanılması vergi denetimlerinin elektronik ortamda yapılmasının yanı sıra yersiz vergi iadelerinin de önüne geçilmesinde ciddi yararlar sağladığı söylenebilir,
- Yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri özelliği itibariyle farklı kamu kurumlarını içinde barındıran bir yapıya sahiptir. Özellikle belge akışının yoğun olduğu bu süreçte kurumların birbiri ile olan ilişkisi yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir ve kurumlar vergisi iadelerinin sonuçlanmasını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu bakımdan, vergi daireleri, sosyal güvenlik kurumları, karayolları genel müdürlüğü, yatırım izleme ve koordinasyon müdürlüğü gibi kamu kurumları arasında ortak bir iletişim ağının kurulması ve belge akışının sağlanmasında ortak veri tabanı üzerinden işlem yapılmasının sağlanması gelir ve kurumlar vergisi iadelerinin sonuçlanması sürecinde önemli faydalar sağlayacaktır,
- Vergi iadelerinin sonuçlanmasını etkileyen önemli gelişmelerden birini ekonomik koşulların hangi yönde eğilim gösterdiği oluşturmaktadır. Zira uygulamada genellikle ekonomik canlılığın olduğu dönemlerde gerek KDV iadeleri gerekse gelir ve kurumlar vergisi iadeleri hızlı bir şekilde sonuçlandırılmaktadır. Diğer taraftan, ekonomik istikrarın kötü olduğu dönemlerde iade süreçlerinde istenilen evrak yoğunluğu ve bürokratik işlemlerin bir hayli arttığı görülmektedir. Vergi iadeleri mükellefler tarafından bir finansman kaynağı olarak görülmektedir. Piyasa koşullarının kötü olduğu zamanlarda vergi iadelerinin de gecikmesi mükelleflerin finansman maliyetlerini bir hayli

yükseltmektedir. Bu bakımdan ekonomik istikrarın kötü olduğu dönemlerde devlet tarafından mükelleflerin belirli şartları sağlayarak hak kazandığı vergi iadelerinin mükelleflerin varsa vergi borçlarına mahsup edilmesi veya nakden talep edilmesi durumunda nakden iadelerin yapılması mükelleflerin finansman maliyetlerinde önemli avantajlar sağlayacağı söylenebilir,

- Vergi iadeleri özelliği itibariyle yüksek mevzuat bilgisi, deneyim ve ticari hayatın koşullarının tanınması özelliklerine sahip olmayı gerektirmektedir. Uygulamada yaşanan önemli sorunlar arasında, vergi dairelerindeki vergi iadelerine bakan personelin salt mevzuat bilgisi ile olaylara yaklaştığı, ticari yaşamın değişen ve esnek koşullarına uyum sağlayamadığı yönündedir. Bu bakımdan vergi dairelerinde vergi iadelerine bakan personelin piyasaya yönelik uygulama yeteneğinin geliştirilmesi, piyasa koşullarının gösterilmesine yönelik staj, panel, uygulama eğitimleri gibi eğitim süreçlerinden geçirilmesi hem ilgili personelin olaylara bakış açısını değiştirecek hem mevzuat bilgisi ve piyasa koşulları arasında bağlantı kurmayı geliştirecek hem de vergi iadelerinde karşılaşılan sorunların daha hızlı bir şekilde sonuçlanması noktasında iyi sonuçlar ortaya çıkarabileceği söylenebilir,
- Vergi iadelerinde uygulamada yaşanan önemli sorunlar arasında vergi dairelerindeki vergi iadelerine bakan ve deneyimli, mevzuat bilgisi yüksek, olaylara piyasa şartları altında bakabilen personelin rotasyona tabi tutulması, sık sık yer değiştirmesi ya da kamudan istifa ederek özel sektöre yönelmesi gelmektedir. Bu olayların varlığı iadelerin de sonuçlanması süreçlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu bakımdan bir uzmanlık alanı olan vergi iadelerinde vergi iadelerini sonuçlandıracak personelin kamuda kalmasını sağlayacak sistemlerin geliştirilmesi, yer değiştirme ve rotasyon sistemlerini düzeltilmesi vergi iadelerinin de sonuçlanmasında önemli faydalar sağlayacağı söylenebilir,
- Vergi iadelerinde uygulamada yaşanan önemli sorunlar arasında, özellikle ilçelerde yer alan vergi daireleri ya da mal müdürlüklerinde vergi iadelerine bakacak yeterli sayıda personelin olmaması da vergi iadelerinin sonuçlanma sürecini etkilemektedir. Bu bakımdan ilçelerdeki vergi daireleri ya da mal müdürlüklerindeki personel sayısının arttırılmasına yönelik çalışmaların yapılması iade süreçlerinin daha iyi seviyelere ulaşmasında önemli faydalar sağlayabilecektir,
- Gerek KDV iadeleri gerekse gelir ve kurumlar vergisi iadelerinin ne şekilde bir yol izlenerek sonuçlandırılacağı hem Katma Değer Vergisi Kanunu ve bu kapsamda düzenlenen tebliğlerde, hem de Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarında ve yine bu kapsamda düzenlenen tebliğlerde ifade edilmektedir. Ancak uygulamada vergi iadelerinin sonuçlandırılmasında vergi daireleri tarafından hangi evrakların iade sürecinde istenilip istenilmeyeceğine yönelik mükellefler nezdinde bazı tereddütler oluşturmaktadır. Bu tereddütlerin giderilmesi noktasında vergi daireleri tarafından kanun ve tebliğlerde belirtilen ve iadelerin esasını oluşturan evrakların dışında iade süreciyle doğrudan ilişkili

olmayan evrakların talep edilmemesi iade sürecinin işlevselliğinin artırılması noktasında önemli faydalar sağlayacağı söylenebilir,

- Gerek KDV iadeleri gerekse gelir ve kurumlar vergisi iadelerinde standart bir yapının oluşturulması iadelerin hızlı bir şekilde sonuçlandırılmasına faydalar sağlayabilmektedir. Bu standart düzenin yakalanmasında GEKSİS uygulaması önemli bir yer edinmektedir. Ancak özellikle vergi daireleri arasında uygulamada bazı farklı yaklaşımların olduğu görülmektedir. İade süreçlerinde bir vergi dairesinin istemediği evrak başka bir vergi dairesi tarafından gerekli görülebilmektedir. Bu durum, iade süreçlerinde standart bir düzenin sağlanmasında bazı eksikliklerin meydana gelmesine neden olabilmektedir. Bu bakımdan uygulamadaki bu eksikliğin giderilmesine yönelik vergi dairelerinin iade süreçlerinde ortak bir yaklaşım içerisinde olması iade süreçlerinin işlevselliğini arttırmaya yönelik önemli faydalar sağlayacağı söylenebilir.
- Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir ve kurumlar vergisi iadelerinde uygulamada karşılaşılan önemli sorunlardan biri de hak ediş bedeli üzerinden hesaplanan %3 kurumlar vergisi stopaj iadelerinde, ülkedeki enflasyonist ortamın paranın satın alma gücünde yapacağı etkidir. Zira vergi kanunlarında yıllara yaygın hak ediş ve maliyet bedelleri enflasyon düzeltilmesi yapılarak belirlenmekte iken stopaj kesintilerinden doğan iadelerin ise enflasyonist etkiden arındırılmasına imkan tanımamaktadır. Bu durum mükellefler nezdinde olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir.
- Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir ve kurumlar vergisi iadelerinde uygulamada karşılaşılan önemli sorunlardan bir diğeri de, geçici kabul tutanağının onay tarihinden sonraki hak edişlerden kamu kurumlarının stopaj yapması hususudur. Geçici kabul sonrasında yapılan stopajların iadelerinde vergi daireleri arasında uygulama farklılıkları görülmekte, mükelleflerin iade talepleri sonuçsuz bırakılmaktadır. Bu durum mükelleflerin gereksiz maliyetlere katlanmalarına neden olmaktadır.
- Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinden doğan gelir ve kurumlar vergisi iadelerinde uygulamada karşılaşılan önemli sorunlardan bir diğeri ise, geçici kabul tutanağının onay tarihi ile bu onaya istinaden alınacak hak ediş ödemesi için düzenlenen hak ediş faturasının düzenlenme tarihi arasındaki 7 günlük fatura düzenleme sınırının aşılması durumudur. Bu durumun ortaya çıkmasında mükelleflerin herhangi bir etkisi olmamakta, ihale makamınca yapılacak ödemeye ait ödeneğin gelip gelmemesi etkili olmaktadır. Ancak gelir ve kurumlar vergisi iadelerinde hak ediş tutanağının onay tarihi ile hak ediş ödemesine ait fatura tarihinin 7 günlük fatura düzenleme sınırını aştığı durumlarda vergi daireleri tarafından mükellefler nezdinde özel usulsüzlük cezaları uygulanmaktadır. Bu durum mükellefin elinde olmayan durumlardan ötürü cezai durumlarla karşılaşmasına neden olmaktadır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Adiloğlu, Burcu (2006), **İnşaat Taahhüt İşletmelerinde Muhasebe Kayıtları, Birim Maliyetleme ve Bir Uygulama**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akdemir, Nurhan (2008), **E-Devlet Uygulamaları Kapsamında VEDOP Projesi Eğirdir Vergi Dairesinde E-VDO Uygulamasının İncelenmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akdoğan, Nalan ve Akdoğan, Uğur M. (2018), “Büyük Veri-Bilişim Teknolojisindeki Gelişmelerin Muhasebe Uygulamalarına ve Muhasebe Mesleğine Etkisi”, **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Sayı: 55, 1-14.
- Akça, Semih (2016), **Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlemlerinin Vergi Usul Kanunu ve Türkiye Muhasebe Standartları 11 Açısından Muhasebeleştirilmesine Yönelik Bir Uygulama**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akgün, Ali İhsan (2013), “İnşaat Sözleşmelerinin Finansal Tablolarda Sunuluşuna Yönelik Kullanılan Yöntemlere Bakış”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 2013, 77-96.
- Akın, Serdar (2010), **Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinin Vergilendirilmesi ve Muhasebeleştirilmesi (Türkiye Uygulaması)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akşehir, M. İrfan (2014), “Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde İşin Başlama, Bitim Tarihi ve Vergi Tevkifatı İle Başlangıçta Yıllara Yaygın Olmayan İşin Yıllara Yaygın İnşaat İşine Dönüşmesinde Tevkifat Uygulaması”, **Kamu İç Denetçiler Derneği**, 2014.
- Allahverdi, Metin ve Karaer, Memiş (2019), “E-Dönüşümü Muhasebe Mesleği Yeterlilikleri Üzerine Etkileri ve Türkiye’de Lisans Düzeyi Muhasebe Eğitiminin Mesleki Yeterlilikler Açısından Analizi”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Mart 2019, 246-273.
- Arabacı, Havva (2017), “Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Ortak Amortisman Giderlerinin Dağıtımı”, **Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi**, Sayı:2, 2017, 44-57.
- Asker, Ali (2006), “Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Dönem Sonu Envanter ve Değerleme İşlemleri”, **Vergi Raporu Dergisi**, 2006, 87, 64.

- Aydın, Fatma Zehra (2017), **Türkiye’de E-Fatura ve E-Defter Uygulamalarının İşletmeler Üzerine Yansımaları ve Bir Araştırma**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, Zeki ve Beyaz, Cengiz (2008), “İnşaat Muhasebesi Sistemindeki Sorunlar ve Yeni Açılımlar”, **Yaklaşım Dergisi**, 2008, 183.
- Azak, Selçuk Turgay ve Bizimyer, Mustafa (2016), “Elektronik Faturanın Vergi Kanunları Açısından Değerlendirilmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Mayıs-Haziran 2016, 153-167.
- Bakır, Tunay (2001), “Yıllara Sari İnşaat ve Onarım İşlerinde Tevkifat Uygulaması”, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, 2001, Sayı: 102.
- Bayraktar, Cihan ve Yıldırım, Murat (2017), “E-Belge Sistemleri Üzerine Davranışsal Tutum ve Kullanım Niyetlerinin İncelenmesi: Karabük İli Muhasebe Meslek Mensupları Örneği”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Temmuz 2017, 95-114.
- Beşel, Furkan ve Çokgezer, Cemal (2015), “Maliye Alanında E-Teknolojiler ve Etkinliği”, **Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Sayı: 1, 13-23.
- Bilen, Cumhur İnan (2008), “Sözleşmesine Göre Yıllara Yaygın Olmayan İnşaatların Sonradan Yıllara Yaygın Hüviyet Kazanması Durumunda Yapılacak Vergi Kesintisinin Zamanı”, **Yaklaşım Dergisi**, Eylül 2008, Sayı:189.
- Büyüktürk, Gönül (2013), **TMS 11 İnşaat Sözleşmeleri Standardı Türk Vergi Sistemi İle Karşılaştırılması ve Bir Muhasebe Uygulama Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Calayoğlu, İlker (2018), “Muhasebe ve Denetim Çevresinin Değişimi ve Bu Alanların Öğretiminde Mesleki Yazılım Kullanımının Tespit Edilmesi”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Aralık 2018, 831-859.
- _____ (2019), “Elektronik Vergi Denetimindeki Teknolojik Gelişmeler ve Tam Denetime Geçiş Adımları”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Ocak 2019, Sayı: 81, 143-162.
- Ceylan, Füsun (2016), “Muhasebe Mesleğinde Teknolojik Gelişmeler ve Uygulama Alanı Olarak Elektronik Fatura”, **Tekirdağ S.M.M.M. Odası Sosyal Bilimler Dergisi**, Aralık 2016, Sayı: 6.
- Çarıkçı, Oğuzhan (2018), “Kayıtlar ile Defterlerin Elektronik Ortamda Tutulmasının (Defter-Beyan Sistemi) Mali Müşavirler Tarafından Değerlendirilmesi”, **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Sayı: 55, 86-119.
- Çarıkçı, Oğuzhan ve Öztürk, Mahmut Sami (2018), “Politik Ekonomik Uygulamaların Muhasebe Mesleğinin Sürdürülebilirliği Açısından Değerlendirilmesi”, **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Ekim 2018, Sayı: 33,243-253.

- Çelik, Mustafa (2016), **KDV Tevkifatı ve İnşaat İşleri Uygulaması Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetin, İlhan (2010), “Süre Uzatımı Nedeniyle Yıllara Sari İnşaat ve Onarma Niteliği Taşıyan İşlerde Yaşanan Tevkifat Sorunu”, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, 2010, Sayı:78.
- Çiçek, Bilgehan (2012), **Yıllara Yaygın İnşaat, Taahhüt ve Onarım İşlerinde Muhasebe İşlemleri ve Erzurum İlinde Bir Uygulama**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çınar, Ömer (2015), **Yıllara Sari İnşaat ve Onarım İşlerinin Vergilendirilmesi ve Muhasebe Uygulamaları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, Erol (2015), “Yıllara Yaygın İnşaat, Taahhüt ve Onarım İşlemlerinde Vergilendirme ve Muhasebeleştirme Esasları Üzerinde Bir Değerlendirme”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt:8, Sayı: 8, 834-845.
- _____ (2016), **İnşaat ve Gayrimenkul Muhasebesi**, Sermeye Piyasası Sicil ve Eğitim Kuruluşu Lisanslama Sınavlarına Çalışma Kitapları, 2016.
- Diril, Funda (2010), **İnşaat Sektöründe Kazancın Tespiti ve Vergilendirilmesi**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Elçin, Ramis (2017), **Muhasebe Bilgi Sisteminin Bir unsuru Olarak E-Fatura, E-Defter ve E-Arşiv Uygulamalarına Yönelik Bir Uygulama**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erturan, İlkay ve Ergin, Emre (2018), “Dijital Denetim ve Dijital İkiz Yönetimi”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Aralık 2018, 810-830.
- Fil, Mehmet ve Fil, Nimet (2018), “Gelir Vergisi Beyannamesinde Gösterilen Stopajların Nakden veya Mahsuben İadesi Nasıl Yapılacak?”, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Mart 2018, Sayı:171.
- Gerekan, Bilal ve Diğerleri (2017), “E-Fatura, E-Defter ve E-Arşiv Uygulamalarına Geçiş Sürecinde Yaşanılan Sorunlar: Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Üzerine Bir Araştırma”, **Mali Çözüm Dergisi**, 13-42.
- Gezer, Asım (2003), “Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Hakedişlerden Kesilen Gelir Vergisi Tevkifatı ile Fon Paylarının Mahsubu ve İadesi”, **Vergi Sorunları Dergisi**, 2003, 179, 9.
- Gökçen, Gürbüz ve Özdemir, Mustafa (2016), “Türkiye’de Muhasebe Uygulamalarından E-Defter ve E-Fatura Uygulaması”, **Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi**, Temmuz 2016, Sayı:46, 137-154.

- Gönen, Seçkin ve Solak, Bilal (2017), “Maliye Bakanlığı E-Dönüşüm Sürecinin Muhasebe Meslek Mensupları Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Bir Alan Araştırması”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Ekim 2017, 63-80.
- Gınalı, Ayşe (2016), “Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesi Veren Mükelleflere Tevkif Edilen Verginin ve Geçici Verginin İadesinde GEKSİS Dönemi”, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Eylül 2016, Sayı:153.
- Gülten, Selçuk (2018), “Güncel Elektronik Muhasebe/Maliye Uygulamaları”, **Eskişehir S.M.M.M. Odası Seminer Notları**, 2018.
- Gümüş, Ayşe Esra (2015), **İnşaat Sözleşmelerinden Kaynaklanan Gelir ve Maliyetlerin Türk Vergi Mevzuatı ve Türk Muhasebe Standartları (TMS) Açısından Karşılaştırılması ve Muhasebe Uygulamaları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güvere, Eyüp (2019), **Yıllara Yaygın İnşaat Maliyetlerinin Vergi Usul Kanunu ve TMS Açısından Değerlendirilmesi ve Bir Uygulama**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güzeldal, Ömer (2007), “Yıllara Sari İnşaat ve Onarma İşlerinde Dönem Sonu İşlemleri”, **Vergi Dünyası Dergisi**, 2007, 316.
- İnan, Atilla (2006), “Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Vergilendirme”, **Sayıştay Dergisi**, 2006, 60, 60.
- Kamu İhale Kanunu, **T.C. Resmi Gazete**, 24648, 22 Ocak 2002.
- Kara, Murat ve Yılmaz, Ahmet Baran (2017), “Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerde E-Belge Kullanımı ve Uygulamaları”, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 35.
- Karapınar, Seyit (2018), “Vergi Kayıplarının Oluşumu ve Önlenmesinde Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolüne Yönelik Bir Araştırma”, **Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi**, 2018, 27-37.
- Kartaloğlu, Emre ve Vural, İrfan (2018), “İnşaat İşlerinde Vergi ve Muhasebe Uygulamaları”, **Antalya Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası**, Kasım 2018.
- Kavacık, Mustafa (2008), **Yıllara Yaygın İnşaat, Taahhüt ve Onarım İşlerinde Vergilendirme ve Muhasebe İşlemleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaynak, Harun (2002), “İnşaat ve Taahhüt İşlerinin Yıllara Sari Hale Geleceği ve Stopaj Mecburiyetinin Doğacağı Anın Belirlenmesi”, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, 2002, Sayı: 120.

- Kıllı, Mustafa ve Işık, Yusuf (2018), “Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinin TFRS 15 Müşteri Sözleşmelerinden Hasılat Standardı ve BOBİ FRS Kapsamında İncelenmesi”, **Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Temmuz 2018, 6(6), 1093-1104.
- Kızgın, Merve (2017), **E-Fatura ve E-Defter Uygulayıcılarının Sürekli Denetim Algıları Üzerine Bir Araştırma**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kızılot, Şükrü (2014), **İnşaat Muhasebesi, Vergilendirilmesi ve Asgari İşçilik**, Yaklaşım Yayıncılık, Anlara.
- Misket, Gökhan (2014), **TMS 11: İnşaat Sözleşmeleri Standardı Kapsamında Muhasebe Uygulamaları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Okşas, Kadir (2011), **Türkiye Muhasebe Standartları Çerçevesinde İnşaat Sektöründe Muhasebe Uygulamaları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özbalcı, Yılmaz (2012), **Gelir Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları**, 2012/02, Ankara: Oluş Yayıncılık.
- Özdemir, Mustafa (2016), **Muhasebede E-Defter, E-Fatura Uygulamaları ve Türkiye’de E-Defter, E-Fatura Sistemine Geçen İşletmeler Üzerine Bir Araştırma**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özlu, Yusuf (2012), **Yıllara Yaygın İnşaat, Taahhüt ve Onarım İşlerinde Muhasebe İşlemleri İnşaat Taahhüt İşletmelerinde İç Kontrol ve Denetim**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özses, Utku (2016), **IFRS 15 Müşterilerle Yapılan Sözleşmelerden Doğan Hasılat Standardı Taslağının İncelenmesi ve İnşaat Sektörüne İlişkin Bir Uygulama**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özyürek, Hamide ve diğerleri (2015), “Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Maliyetlerin Tespiti, Vergilendirilmesi ve Muhasebeleştirilmesi”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Nisan 2015, 44, 217-230.
- Pamuk, İsmail ve Çelik, Gündüz (2017), “Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Geçici Vergi”, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, 2017, Sayı: 164.
- _____ (2017), “Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Vergi Tevkifatı”, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, 2017, Sayı: 166.
- Pehlivan, Osman (2014), **Vergi Hukuku**, Trabzon: Celepler Matbaacılık.

- Saleh, Bakar A. (2010), **Yıllara Yaygın İnşaat Taahhüt İşlerinde Muhasebe Uygulamaları: Türkiye, Irak ve UFRS Karşılaştırması**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sayın, Kudret Şevket ve Merter, Abdullah Kürşat (2017), “TMS 11 İnşaat Sözleşmeleri Standardının Türk Vergi Sistemi Açısından Değerlendirilmesi ve Uygulama Örneği”, **Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi**, Sayı: 13, Aralık 2017, 63-95.
- Sinan, Zekeriya (2014), **Yıllara Yaygın İnşaat/Taahhüt, Onarım İşlerinin Muhasebeleştirilmesi, Vergilendirilmesi ve Örnek Bir Uygulama**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şanlı, Emrullah Yücel (2015), **TMS 11 İnşaat Sözleşmeleri Standardının Mevcut Vergi Usul Kanunu ile Karşılaştırılması ve İnşaat Firmalarına Fayda ve Zararları Hakkında Bir Uygulama**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şenççek, Fatma Tektüfekçi (2013), “Bilgi Teknolojileri Destekli Elektronik Muhasebe Uygulamalarına Bütüncül Bir Yaklaşım”, **Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi**, Sayı: 2, 79-90.
- Şengür, Evren Dilek (2012), “İnşaat Sözleşmeleri Muhasebesi ve Finansal Performansın Ölçülmesinde Maliyet Kurtarma Yöntemi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Eylül-Ekim 2012, 123-156.
- Şenlik, Mehmet (2007), **İnşaat Muhasebesi**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara.
- Şenlik, Mehmet (2011), **İnşaat Muhasebesi**, Ankara; Maliye ve Hukuk Yayınları, 4. Baskı.
- Şuşoğlu, Mehmet Emre (2016), “Son Düzenlemeler Sonrası Kurumlar Vergisinde İade İşlemleri ve GEKSİS Sistemi”, <https://www.verginet.net/dtt/1/kurumlar-iade-islemi-geksis.aspx>, (29.07.2019).
- T.C. Bakanlar Kurulu Kararı, 03.02.2009, 2009/14592.
- Tektüfekçi, Fatma (2017), “E-Dönüşüm Sürecinde E-Muhasebe Uygulamaları: Türkiye Örneği”, **Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi**, Sayı: 1, 79-88.
- _____ (2018), “Muhasebe ve Denetim Ontolojisinde E-Dönüşüm Süreci Kapsamındaki Dijital Paradigmalara Teorik ve Felsefi Açından Pragmatik Yaklaşım”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, 358-376.
- _____ (2018), “Türkiye’de E-Dönüşüm Sürecinde Elektronik Belge ve Defter Kontrolü ile Denetimi Üzerine Bir İnceleme”, **İzmir Katip Çelebi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 101-119.

- Tezgelmez, Hilal (2014), **Türkiye Muhasebe Standardı 11 İnşaat Sözleşmeleri Kapsamında İnşaat Taahhüt İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi, Raporlanması ve Uygulama Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tuna, Özlem (2009), **Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Faaliyetlerinin Vergisel Denetimi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türkay, İmdat (2017), “Yıllık Beyannameden Mahsup Edilmeyen Tevkifatın Mahsuben/Nakden İadesi”, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Haziran 2017, 162.
- Türker, Masum (2018), “Dijitalleşme Sürecinde Küresel Muhasebe Mesleğinin Yeniden Şekillenmesine Bakış”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Mart 2018, 202-235.
- Usta, Mehmet (2016), **İhracattan Doğan KDV İade Sürecinin Başarısını Etkileyen Faktörler: Yeminli Mali Müşavirler Üzerine Bir Araştırma**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Usta, Mehmet ve diğerleri (2017), “İhtisas Vergi Dairelerinin İşlevini Arttırmaya Yönelik KDV İade Sürecinde Yaşanılan Sorunlar Üzerine Bir Araştırma”, **Vergi Sorunları Dergisi**, 56-66.
- Uyumaz, Celil (2015), **TMS 11 İnşaat Sözleşmeleri Standardı – Vergi Uygulamalarına Etkisi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- URL: https://intvrg.gib.gov.tr/GEKSIS_Kilavuz.pdf - (29.08.2019).
- Ürel, Gürol (2011), “Yıllara Sari İnşaat ve Onarım İşlerinde (YSİÖİ) Müşterek Genel Giderlerin ve Amortismanların Dağıtımı”, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, 2011, Sayı: 86.
- Yılmaz, Ayhan (2003), **Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde ve Özel İnşaatlarda Vergilendirme**, Vergi Eğitimcileri Derneği Eğitim Yayınları Serisi-10.
- Yılmaz, Duygu Üzmez (2019), **Yıllara Yaygın İnşaat, Taahhüt ve Onarım İşlemlerinin Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) 15 Kapsamında Muhasebeleştirilmesi ve Uygulama Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, Veli (2018), **TMS-11 İnşaat Sözleşmeleri Standardının İncelenmesi: Muhasebe Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Burdur Mehmet Akif Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, Tolga (2016), **TMS-11 İnşaat Sözleşmeleri Standardına Göre İnşaat Muhasebesi ve Vergi Uygulamaları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yücel, Serdar (2014), “Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşleri Nedeniyle Yapılması Gereken Gelir Stopajına Ait Hatalı Uygulamalar”, <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/serdaryucel/002/>, (29.07.2019).

Yürekli, Emin ve diğerkleri (2016), “E-Fatura Uygulamasına İlişkin Bir Değerlendirme”,
Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Aralık 2016, 290-302.

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu, **T.C. Resmi Gazete**, 10700, 6 Ocak 1961.

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. Maddesinin 3946 Sayılı Vergi Usul Kanununun 22.
Maddesiyle değışen maddesi, 01.01.1994.

5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu, **T.C. Resmi Gazete**, 26205, 21 Haziran 2006.

1 Seri No.lu Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliğı, **T.C. Resmi Gazete**, 29147, 16 Ekim
2014.

252 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğı, **T.C. Resmi Gazete**, 25425, 6 Nisan 2004.

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu 99 No.lu Sirküleri, 22 Ocak 2016.

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu 79 No.lu Sirküleri, 5 Ocak 2012,

328 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğı, 28 Şubat 2004.

ÖZGEÇMİŞ

Ertan KİZİR, 10.10.1981 tarihinde Gümüşhane İli Torul İlçesi'nde doğdu. 1991 yılında Yukarı Uluköy İlkokulu'nu; 1994 yılında Uluköy Ortaokulu'nu; 1998 yılında Atatürk Sağlık Meslek Lisesi'ni; 2002 yılında da Karadeniz Teknik Üniversitesi – İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü'nü bitirdi. 2005 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalında yüksek lisans programına başladı. Halen Trabzon'da "yeminli mali müşavir" olarak görev yapmaktadır.

KİZİR, bekar olup, İngilizce bilmektedir.